הלכה · משנה תורה · מפרשים · משנה למלך · ספר עבודה

משנה למלך על משנה תורה, הלכות מעשה הקרבנות

רבי יהודה רוזאניס

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

משנה למלך על משנה תורה, הלכות מעשה הקרבנות

רבי יהודה רוזאניס

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/משנה-למלך-על-משנה-תורה-הלכות-מעשה-הקרבנות/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 5
הלכה א 5
הלכה יא 5
הלכה יד 5
הלכה יח 6
פרק ב 6
הלכה א 6
הלכה ט 6
הלכה יב 11
פרק ג 11
הלכה ד 11
פרק ד 11
הלכה א 11
הלכה ב 11
הלכה ג 11
הלכה ד 17
הלכה ח 17
הלכה י 19
הלכה יא 19
פרק ה 20
הלכה ד 20
הלכה ה 20
הלכה ט 20
הלכה יב 21
הלכה יג 21
הלכה טו 22
הלכה כא 23
פרק ו 24
הלכה ד 24
הלכה ו 24
הלכה יט 25
הלכה כא 25
פרק ח 26
הלכה ג 26
הלכה יד 26
הלכה כ 26
פרק ט 26
הלכה יג 26
הלכה כב 26
הלכה כד 26
פרק י 27
הלכה א 27
הלכה ג 27
הלכה ה 27
הלכה ח 27
הלכה י 27
הלכה יא 28
הלכה יב 28
פרק יא 28
הלכה ג 28
הלכה ד 28
הלכה ו 29
פרק יב 30
הלכה ח 30
הלכה יג 30
הלכה כג 30
פרק יג 30
הלכה ב 30
הלכה ג 30
הלכה ד 32
הלכה ה 38
הלכה י 46

הלכה יב 53
הלכה יד 53
פרק יד 54
הלכה א 54
הלכה ה 54
הלכה ח 54
הלכה יג 55
הלכה יז 55
פרק טו 55
הלכה א 55
פרק טז 58
הלכה ז 58
הלכה יא 58
הלכה יג 60
הלכה יד 60
פרק יז 61
הלכה ה 61
הלכה ט 62
הלכה י 62
הלכה יד 62
פרק יח 70
הלכה ד 70
פרק יט 80
הלכה א 80
הלכה ג 80
הלכה יא 80
הלכה טו 99
הלכה טז 99

פרק א

הלכה א

כתב הרמב"ן בהשגותיו לספר המצות בעיקר הי"ב שכל העבודות כגון היציקות ובלילות פתיתות ומליקות ודכוותייהו הכהן כשעושה אחת מאלה עושה מצוה ומברך עליה, והחכם בעל לב שמח כתב שם דרבינו חולק בזה וס"ל שלא יברך כי אם על העבודה הגדולה לבדה וכל שאר העבודות הקטנות שבה נפטרות עמה כו' ומסיים וכתב ותהיה הברכה אחת על מעשה הסדר כולו כאחת ע"כ. ואין דבריו מוכרחים דאפשר שגם רבינו מודה בזה. גם לא ידעתי איזו היא עבודה גדולה או קטנה. גם מה שסיים שתהיה הברכה אחת על הסדר כולו זה יתכן אם כל הסדר נעשה בכהן אחד אך אם כל כהן וכהן יעשה עבודה אחת למה לא יברך על העבודה שעושה. ונוסח הברכה נראה שהוא אשר קדשנו בקדושתו של אהרן וצונו לעשות כך וכך, דומיא דברכת אכילת תרומה שכתב רבינו בסוף הלכות תרומות וכן בכל אכילת קדשים מברך ברכה זו וכמ"ש רבינו בריש הלכות בכורים יע"ש:

הלכה יא

הקטנים הם מבן ח' ימים עד שנה כו'. התוס' בפ' השג יד (דף י"ח) כתבו בשם י"מ דשנה זו מונין מיום הרצאה דהיינו לאחר ח' ימים והתוס' דחו סברא זו וכתבו דלא מנינן כי אם מיום הלידה, ועיין בחדושי הרשב"א ס"פ יוצא דופן: **והגדולים בבקר עד ג' שנים כו'**. (א"ה עיין במ"ש הרב המחבר בפ"ב מה' איסורי מזבח דין ו'):

הלכה יד

כל מקום שנאמר בתורה כו'. כתב מרן ולכן נראה שיש להגיה בלשון רבינו ולגרוס שעיר עזים בן שנה שעיר בן שתים. ועיין בהקדמת רבינו לקדשים שכתב דשעיר עזים הוא אחר שנה וכ"כ הרע"ב פי"ג דמנחות מ"ז אך בפ"ג דפרה מ"ד כתבו בהפך. ולפי גירסת מרן אני תמה שא"כ מצינו חילוק במוספין בין זה לזה שהרי יש מוסף שכתוב בו שעיר עזים ויש מוסף שכתוב בו שעיר וחילוק זה במוספין לא נמצא בשום מקום ורבינו בה' תמידין ומוספין לא נמנע מלכתוב שעיר עזים במקום שעיר ובת"כ בפרק חטאת יחיד מרבינן כל שעירי הרגלים ושעירי ע"ז ושעיר נשיא שיהיו בני שנן שנתן וכבר הביא רש"י ברייתא זו בפרק שני שעירי (דף ס"ה יע"ש):

הלכה יח

הם הנקראים אימורים כו'. פירוש מלת אימורים כתב הערוך בערך מר שהם על שם שהם מורים ואדונים על כל האיברים ועולים ע"ג המזבח לחלק אדון העולם. והאל"ף הוא נוסף כאל"ף אמרכל, ולי נראה שהוא מלשון את ה' האמרת, יתאמרו כל, וכן אמרכל אמר כל ודו"ק. ומ"ש רבינו וכל האימורין נקטרים כאחד בפ"ה דפסחים (דף ס"ד:):

פרק ב

הלכה א

ויוצק על היסוד כו'. עיין במ"ש מרן ובס' ברכת הזבח (דף מ"ד:) ודו"ק:

הלכה ט

בירוצי המדות של סלת חול וכו'. דין זה הוא במשנה פרק שתי מדות (דף צ') ופסק כת"ק ובפ' כל המנחות (דף נ"ז) אמרי' דטעמא דמ"ד דמדת יבש לא נתקדשה מבחוץ הוא משום דכתיב אותם ובא למעט מדת יבש מבחוץ והתוס' כתבו שם דאותה סוגיא דשבועות (דף ט"ו) דאמרינן אותם במשיחה ולא לדורות במשיחה אלא בעבודה אתיא כר"ע דאית ליה מדת לח נתקדשה מבפנים ומבחוץ מדת יבש לא נתקדשה כלל א"כ לא איצטריך אותם אלא למימרא דלדורות בעבודה ולפי זה יש להקשות לרבינו דהכא פסק כת"ק וא"כ אותם איצטריך למעט מדת יבש מבחוץ ואילו בפ"א מה' כלי המקדש דין י"ב פסק כאותה סוגיא דשבועות. וי"ל דדוקא כפי הס"ד שדין זה דלדורות בעבודה הוא נלמד דוקא מקרא דאותם כתבו התוס' דע"כ דין זה אינו אלא לר"ע אבל לפי האמת דאית לן קרא דאשר ישרתו בם בקדש דהכתוב תלאן בשירות א"כ אותה הברייתא היא מוסכמת מהכל אלא דלר"ע איצטריך אותם משום דס"ד דלדורות במשיחה ובעבודה קמ"ל אותם אבל לת"ק ס"ל דלעולם לא ס"ד דלדורות יהיה טעון שני דברים ומקרא דאשר ישרתו שמעינן דלדורות דוקא בעבודה וא"כ אייתר אותם למעט מדת יבש מבחוץ וזהו שרבינו לא הביא כי אם קרא דאשר ישרתו והא דלא משני התם דאותם איצטריך למדת יבש הוא משום שרצה לתרץ גם אליבא דר"ע: ודע דבפ' ב' מדות (דף פ"ז) נחלקו ר' יהודה ור"מ דר"י חשיב ז' מדות מלמטה למעלה ור"מ מלמעלה למטה ואמרינן דמ"ד ממטה למעלה קסבר בירוצי המדות נתקדשו ומ"ד מלמעלה למטה קסבר בירוצי מדות לא נתקדשו ויש לדקדק דכיון דרבינו פסק דבירוצי מדות נתקדשו איך מנאם מלמעלה למטה בפ"א מה' כלי המקדש דין ט"ז. ונראה שדקדוק זה אינו מוכרח שהרי במתני' מני להו מלמעלה למטה ול"ל דס"ל דלא נתקדשו שהרי באותו פרק עצמו סתם לן תנא

דבירוצי מדות נתקדשו ודוקא בברייתא שנחלקו ר"מ ור"י ואין מחלוקת ביניהם כי אם שזה מונה מלמעלה למטה וזה מלמטה למעלה בזה הוא שאמרו שכיונו למחלוקת אחר אבל אין להכריח מזה דמאן דמני להו מלמעלה למטה שיסבור דבירוצי מדות לא נתקדשו ומה דרבינו מני להו מלמעלה למטה לישנא דמתני' נקט. וראיתי להרב בעל לחם משנה שכתב דרבינו פסק כאביי דלא פליגי ר"מ ור"י בבירוצי המדות אם נתקדשו ומלבד הקושי שיש בתירוץ זה דאיך פסק כאביי נגד ר' יוחנן עוד יש לדקדק דאמאי לא ביאר בפירוש מחלוקת זה דר"י ור"מ דבשלמא אי פסק כר' יוחנן ניחא דכבר פסק דבירוצי המדות נתקדשו אך אי פסק כאביי דנחלקו בדבר אחר אמאי לא הביא מחלוקת זה. ודע שבדברי הרב בעל קרית ספר ראיתי בדין זה ערבוב דברים שכתב הטעם לחלק בבירוצין בין של לח בין של יבש לפי שזה נעקר וזה לא נעקר כו' וטעם זה הוא לר' יוסי דאית ליה דאף מדות הלח לא נמשחה מבחוץ וכדאיתא בגמ' וזה פשוט:

ומ"ש רבינו ולמה יתקדשו הבירוצין אע"פ שאין כוונת המודד אלא למה שבכלי בלבד כדי שלא יאמרו מוציאין מכלי שרת לחול. אף שבגמ' לא הוזכר תירוץ זה כי אם לר' יוסי מ"מ ס"ל לרבינו דגם לת"ק ור"ע יש להקשות דמי שנתקדשו כלי הלח אף מבחוץ מ"מ גברא למאי דצריך מכוין ופסק כתירוצו של רבינא משום דרבינו ס"ל דכלי שרת אינם מקדשים כי אם מדעת וכמו שפסק בפ"ג מה' פה"מ דין כ'. ודע שהתוס' בדף פ"ח ד"ה בירוצי כתבו דלמ"ד לא נתקדשו ניחא למ"ד לקמן מותר נסכים לקיץ המזבח ומפרש ר' חייא בר יוסף דיש להם פדיון כו' אבל למ"ד נתקדשו קשה הא אין להם פדיון ותירצו דמיירי בנסכי ציבור דלב ב"ד מתנה עליהם ע"כ. ולכאורה דבריהם תמוהים דמה הוקשה להם משום דאין להם פדיון דנהי דס"ל דנתקדשו מ"מ אין דעת הנודר אלא למה שבכלי והשאר הוא חולין אלא שחכמים אסרוהו כדי שלא יאמרו וכיון דמשום תקנת חכמים הוא הם אמרו שיהיה לו פדיון וכי תימא דס"ל דטעם זה לא נאמר כי אם לר' יוסי אבל לת"ק ור"ע אינו מתקנת חכמים כי אם מהדין הגמור, זה אינו שהרי קושית הגמ' כי היכי דשייכא לר' יוסי שייכא נמי לת"ק ור"ע וכמו שכתבנו. וכי תימא שהתוס' לתירוצא דרב דאמר דכלי שרת מקדשים שלא מדעת הוא שהוקשה להם דלפי תירוץ זה קדושת הבירוצין אינו מתקנת חכמים כי אם מפאת הדין ומש"ה הקשו דאיך נפדין, גם זה לא יתכן דמה הקשו לר' חייא בר יוסי אימא דר' חייא ס"ל כרבינא דטעמא הוא משום גזירה ועוד שעדיין לא נתברר אצלי אם דין זה דכלי שרת שמקדשין שלא מדעת למ"ד אם הוא מן התורה דאפשר שאינו אלא תקנת חכמים. והנראה אצלי הוא דמחלוקת דר"מ ור"י לא דמי להההיא דאמרינן דמדות הלח בירוציהן קדש דהתם מה שנתקדש הוא שלא מדעת

הנודר אלא לפי שנגע בדופני הכלי נתקדש ומש"ה אמרינן דאין קדושתו כי אם מתקנת חכמים אבל הכא מ"ד דבירוצין נתקדשו הוא מגזירת הכתוב דרביעית יהיב ליה רחמנא למשה ואמר ליה שער דקא עיילי ליה בירוצין וכיון דרחמנא גזר שיהיו הבירוצין קדש אין להקשות שאין כוונת הנודר על הבירוצין דמה לנו ולדעתו מאחר דרחמנא אמר שיהיו קודש ומש"ה הקשו כיון שמן הדין הם קדש הרי הבירוצין הם כמנחה עצמה ואמאי יש לה פדיון ותירצו דהכא איירי בנסכי ציבור דלב ציבור מתנה עליהם ולפי זה מה שרבינו לא חלק בין נסכי ציבור לנסכי יחיד אלא סתם וכתב כר' חייא שהבירוצין הם לקיץ המזבח אינו חולק עם התוס' אלא דרבינו אזיל לשיטתיה שפסק דהטעם שהבירוצין הם קודש הוא לפי שכלי הלח נתקדשו מבחוץ ולפי זה אינם קדש כי אם מתקנת חכמים שהרי אין כלי שרת מקדשים שלא מדעת ומש"ה יש להם פדיון. עוד כתבו ומיהו אם לנו מיפסלי בלינה כדאמרינן לקמן דלענין הכי לא התנו ומדמיפסלי בלינה יש לדקדק דקסבר בירוצי מדות נתקדשו ע"כ. והנה מסיום דברי התוס' הללו יש להכריח הפירוש שכתבנו דאם הדברים כפשטן מאי אתו לאשמועינן דמדמיפסלי בלינה ש"מ דבירוצין נתקדשו פשיטא דאילו למ"ד לא נתקדשו הרי הם חולין גמורים ומה לינה שייך בהו, ועוד יש להכריח פירוש זה ממה שכתבו בתחלת דבריהם דלמ"ד לא נתקדשו אתי שפיר ההיא דר' חייא ואיך יתיישב למ"ד לא נתקדשו דהא לדידיה הם חולין גמורים אלא ודאי כדכתיבנא דאף למ"ד לא נתקדשו מ"מ מודה שהם קודש מטעם שחוץ כלי הלח נתקדש ואע"פ שהוא שלא מדעת מ"מ כדי שלא יאמרו תקנו חכמים שיהיה קודש ולזה כתבו דאי אמרת דבירוצי המדות לא נתקדשו מגזירת הכתוב כי אם מתקנת חכמים ניחא דיש להם פדיון אך אם נתקדשו מגזירת הכתוב אמאי יש להם פדיון וכן מה שכתבו דמדמיפסלי בלינה יש לדקדק כו' אתי שפיר דאי אמרת דאין קדושתם כי אם מתקנת חכמים אמאי מיפסלי בלינה שהרי לא מצינו פסול לינה כי אם בקדשים שהם מן התורה אבל אי אמרינן דבירוצי מדות נתקדשו ניחא. ודע שלפי דרך זה אתי שפיר מה שרבינו מנה המדות מלמעלה למטה ואין צורך למה שכתבנו לעיל ואדרבא דברי רבינו באו בתכלית הדקדוק דאיהו (מנה המדות) מלמעלה למטה משום דסבר דבירוצי המדות לא נתקדשו מדין תורה ומ"ש שהבירוצין הם קדש מתקנת חכמים הוא. ומלבד כל מה שכתבתי עוד יש להכריח כל זה מההיא דאמרינן בפ' המזבח מקדש דף פ"ח דמ"ד אין מקדשין כי אם מתוכן ס"ל דבירוצי מדות לא נתקדשו ורבינו בפ"ג מהל' פה"מ דין כ' פסק דאין מקדשין כ"א מתוכם ואעפ"כ אית ליה דהבירוצין הם קודש א"ו דההיא בעיקר הבירוצין קודם שיגעו בגב הכלי הוא שנחלקו בזה ר"י ור"מ אם הם קודש או לא וזהו שכתב רש"י

ופלוגתא היא במנחות ובמחלוקת זה ס"ל לרבינו דבירוצי מדות לא נתקדשו ומש"ה פסק דאין מקדשין כי אם מתוכם אלא שאעפ"כ הם קדש לפי שנוגעין בגב הכלי וכלי הלח נמשחו מבחוץ וזה פשוט. ועיין בלחם משנה בפ"ג מה' פה"מ שכתב שכתב שרבינו היה לו גירסא אחרת בההיא דהמזבח מקדש. ועיין בפ' השוחט והמעלה (דף קי"א) דאמרינן בירוצי מדות איכא בינייהו ואתי שפיר נמי מתני' דמני להו מלמעלה למטה דסתם מתני' ר"מ היא דאית ליה דבירוצי המדות לא נתקדשו ומאי דתנן דהבירוצין הם קדש הוא משום דכלי הלח נתקדשו מבחוץ ומה שלא אמרו בגמרא דטעמיה דת"ק הוא משום דאית ליה דבירוצין נתקדשו הוא משום דמני להו מלמעלה למטה וע"כ אית להו דבירוצין לא נתקדשו ועוד דסתם משנה ר"מ היא ומה גם דתחלת המשנה דקתני כל המדות שבמקדש הוי נגדשות חוץ משל כו' ר"מ היא וכדאיתא התם (דף צ') וכמבואר. עוד הקשו התוס' שם וא"ת ונגזור שמא יאמרו מוציאין מכלי שרת לחול כדגזרינן התם לר' יוסי בלח דנעקר ולעיל בפ' התודה וי"ל דהכא לא גזרינן דאמרי בנפשייהו בירוצין לא נתקדשו ע"כ. נראה דס"ל דגזירה זו דשמא יאמרו כו' שייכא אף כשאנו מצריכין פדיון דאכתי יאמרו העולם שיש פדיון לקדושת הגוף ואע"ג דההיא דהתודה (דף ע"ט) נאמרה גזירה זו על קושית וליפקו לחולין מ"מ לפי התירוץ איצטריך נמי לקושית דליתנו שיהיה לו פדיון דאי לא אכתי קשה שיתנו שיהיה לו פדיון כן הוא מבואר בדברי התוס' בפרק התודה סוף ד"ה וכי בדף פ"ו ומש"ה לר' חייא דאמר שיש פדיון לבירוצין שיאמרו העולם שיש פדיון לקדושת הגוף ותירצו דהכא ליכא למיגזר לפי שיאמרו העולם דבירוצין לא נתקדשו וא"ת א"כ יתנו ב"ד שיהיו חולין כיון דליכא גזירה דשמא יאמרו וכמו שהקשו בגמ' בפ' התודה י"ל דלעולם אין ב"ד מתנין שיהיו חולין גמורים עיין לקמן דף קפ"ט ע"א (א"ה תמצאנו לעיל בפ"ח מה' כלי המקדש דין ו') ומה שהקשו בפ' התודה וליתנו עליהם דניפקו לחולין הכוונה היא שיהיה לו פדיון וע"י הפדיון יוצא לחולין. אך קשה בההיא דשתי מדות דאמר רבינא גזירה שמא יאמרו מוציאין מכלי שרת לחול דכיון דרבינא חייש לגזירה זו אמאי יש לו פדיון אכתי יאמרו שיש פדיון לקדושת הגוף וכי תימא דרבינא ס"ל דמותר נסכים אינו בירוצי המדות אלא כאותה ששנינו המקבל עליו וכו' וכר' יוחנן הא ליתא שהרי האמת הוא שפירוש מותר נסכים הוא ככולהו אמוראי ושתי הברייתות הם הלכות פסוקות וכמו שפסקם רבינו. ונראה לומר דרבינא מודה דהעולם יאמרו בירוצין לא נתקדשו שהרי הדין הוא כן וכמו שכתבנו לעיל ומאי דאמרינן דבירוציהן קדש משום דנגעו בגב הכלי וכלי הלח נמשחו מבפנים אין בו קדושת הגוף וכל זה יודעים העולם אלא שמן הדין היה שיהיה חולין לפי שלא היה דעתו לזה אלא

שלא יאמרו העולם שדבר שנתקדש מבחוץ יוצא לחולין מש"ה צריך פדיון. וגרסינן בפ' שתי מדות (דף צ') תניא בירוצי מדות הללו מה היו עושין בהן אם יש זבח אחר יקרבו עמו ואם לנו יפסלו בלינה ואם לאו מקיצין בהן את המזבח ע"כ. ופירש רש"י ואם לנו לפי שאין שם זבח אחר ע"כ. ונראה מדבריו דס"ל דלינה פוסלת אף אם לא היה שם זבח אחר ומאי דקתני ואם לאו מקיצין בהם את המזבח ה"ק ואם לאו שלא לנו וגם לא היה שם זבח אחר מקיצין בו את המזבח ולפי פירוש זה אין הברייתא מסודרת כהוגן והכי הוה ליה למימר אם יש זבח אחר יקרבו ואם לאו מקיצין בו ואם לנו יפסלו בלינה. אך מרן בפרקין דין י' כתב פירוש אם לנו שלא הקריבו עם הזבח האחר נפסלו בלינה דכיון שיש שם זבח אחר נתקדשו הבירוצין ליפסל בלינה אבל אם אין שם זבח אחר לא נתקדשו כלל ופודין אותם ויוצאין לחולין ע"כ. נראה מדבריו דס"ל דאין לינה פוסלת בבירוצין אלא כשהיה שם זבח אחר לפי שנתקדשו אבל אם לא היה שם זבח אחר לא נתקדשו. וסבור הייתי לומר דאפשר דגם מרן מודה דלינה פוסלת אף אם לא היה שם זבח אלא שכוונתו היא שאם היה שם זבח נתקדשו הבירוצין ליפסל בלינה ואינו יכול לפדות אותם אלא מניחם עד שיפסלו בלינה וישרפו וכההיא דכתב רבינו בפ' י"ב מה' ב"ה דין ו' אבל אם לא היה שם זבח יכול לפדותו קודם שיפסלו בלינה אבל לעולם שאם לנו אף אם לא היה שם זבח נפסלו וישרפו. אך כל הישר הולך יראה שכוונת מרן היא הפירוש הראשון שכתבנו דכל שלא היה שם זבח לא נתקדש כלל ואין לינה פוסלת בו. ומיהו מה שכתבתי בפירוש השני דכל שהיה שם זבח ולא הקריבו הבירוצין ששוב אינם יכולים ליפדות לפי שכבר נתקדשו ואפי' קודם לינה נראה לי שדין זה הוא אמיתי לפי שכיון שנראו לזבח שוב אין לו פדיון אלא מניחם עד שיפסלו בלינה וישרפו וכן יש לדקדק בדברי מרן ממה שפי' ואם לאו שלא היה שם זבח דהיינו דקאי אריש דברייתא דקתני אם יש שם זבח ומדלא פירש דקאי נמי לחלוקת ואם לנו כלומר ואם לאו שלא לנו מקיצין שמעת מינה דס"ל דכל שהיה שם זבח כבר נראו לנסכין ואין פודין אותם אלא יפסלו בלינה ואפשר שגם רש"י יודה בזה ותרתי בעינן כדי שיוכל לפדות שלא היה שם זבח וגם שלא לנו ובהבצר אחד מהם ישרף ולמרן אין הדבר תלוי אלא באם היה שם זבח או לא. ודע שהתוס' בפ' שתי מדות (דף פ"ח) ד"ה בירוצי כתבו בתוך דבריהם ומיהו אם לנו מיפסלי בלינה דלענין הכי לא התנו ע"כ. ומדברים הללו נראה דס"ל כסברת רש"י דלינה פוסלת אף אם לא היה שם זבח וכסברת רש"י דאי ס"ל דלינה אינה פוסלת כי אם היכא דהיה שם זבח ועבר ולא הקריב הבירוצין מה הוקשה לפי תירוצם דס"ל דלב ב"ד מתנה ממה שנפסלים בלינה הא תנאי ב"ד לא היה כי אם היכא דלא היה שם

זבח אז הוא דהתנו שיהיה להם פדיון אבל היכא דיש זבח לא התנו שהרי יקריבם וכיון דלא התנו כשיש זבח מש"ה מיפסלי בלינה אך אי ס"ל כרש"י דאף אם לא היה שם זבח מיפסלי בלינה ניחא שהוקשה להם דכיון דאיכא תנאי ב"ד אמאי מיפסלי בלינה ודו"ק:

הלכה יב

אחד יחיד ואחד צבור כו'. התוס' בפ"ד דר"ה (דף ל') ד"ה ונתקלקלו כתבו דדין זה הוא דוקא בקרבן יחיד דאין טעון שירה יע"ש:

פרק ג

הלכה ד

ישראל שהוא מומר לע"ז כו'. כל סעיף זה הובא לקמן פ"ג מה' שגגות דין ז'. ומ"ש מרן ופסק רבינו כת"ק וכאוקימתא דרבא עיין בלח"מ רפ"ב מה' שגגות ועיין בקרבן חגיגה סי' ע"ז:

פרק ד

הלכה א

כל הקרבנות אין מקריבין אותן אלא ביום כו'. עיין בס' בית יעקב סי' ע"ח שכתב כשיאמר סדר המעמדות קודם שיאיר היום נלע"ד שיאמר פ' ושחט אותה וגו' וזרקו בני אהרן וגו' לפי שבפ' זה מוזכר שחיטת הקרבן וזריקתו דזה כשר כל הלילה כמ"ש הרמב"ם וכו'. וזה אינו דשחיטה וזריקה אינם כשרים אלא ביום כמ"ש רבינו בפרקין:

הלכה ב

אלא עד חצות הלילה. כ"כ רבינו בריש ה' תמידין ומוספין. אך רש"י רפ"ק דברכות כתב דהקטר חלבים לא אמרו בו חכמים עד חצות כלל וכ"כ רבינו עובדיה ועיין בתי"ט שם:

הלכה ג

אע"פ שכשרים בלילה דוחים את השבת וכו'. גרסינן בפ"ד דיומא (דף מ"ו) אמר ר' אלעזר משום בר קפרא אומר היה ר"מ איברי עולה שנתותרו עושה מערכה בפני עצמן וסודרן ואפילו בשבת ע"כ. ופירש רש"י דלא גרסינן עולת חול דאי גרסינן ליה מאי תנינא דקא פריך ליה הא אתא לאשמועינן שבת, וא"ת הכי פריך ליה בכל יום תנן ואפי' בשבת הא הדר פריך ליה תו ואפי' בשבת קושיא אחריתי ע"כ. כוונת דבריו דאי גרסינן עולת חול א"כ מאי דאתא בר קפרא לאשמועינן הוא דאיברי ע"ש שנתותרו דעושה להם מערכה בשבת וא"כ קשה דמאי פריך תנינא בכל יום כו' הא בר קפרא לא אתא ללמד

אלא לשבת וכי תימא דממתני' דבכל יום משמע אפילו בשבת ולעולם דהקושיא היא דלשבת מאי אתא לאשמועינן הא ליתא דהא הדר פריך על מאי דקאמר אפי' בשבת קושיא אחריתי וא"כ ע"כ דקושיא ראשונה אינה משום שבת ולפי זה לא גרסינן עולת חול וא"כ בר קפרא תרתי אתא לאשמועינן חדא דאיברי עולה שנתותרו למחר עושה להם מערכה וזאת שנית למדנו שדין זה הוא אפילו בשבת ועל זה הקשו על הדין הא' מאי קמ"ל דקאמר עושה להם מערכה בחול תנינא בכל יום היו שם ד' מערכות וחדא מינייהו לאיברים שנתותרו ותירצו אמר ר' אבין לא נצרכה אלא לפסולין כלומר הנך דאם עלו לא ירדו דאי ממתני' דקתני בכל יום הוה אמינא דוקא כשרים שנתותרו עושה להם מערכה אבל פסולין שנתותרו אימא לא קמ"ל בר קפרא דאף פסולין שנתותרו עושה להם מערכה ודוקא שמשלה בהם האור אבל לא משלה בהם האור לא. ולכאורה מפשט הסוגיא נראה שזה הוא דוקא בפסולים אבל בכשרים אף אם לא משלה בהם האור עושה להם מערכה ואיכא דאמרי אחד כשרים ואחד פסולים אם משלה בהם האור אין ואי לא לא תו הקשו ואפילו בשבת תנינא והיום ה' והרי יום הכפורים כשבת וקתני דאיברי תמיד של ערב יוה"כ עושין להם מערכה ביוה"כ, ויש לדקדק דמה הוקשה להם מדתנן והיום ה' אימא דבר קפרא למדנו דאף פסולין דוחין את השבת דאי ממתני' הו"א דוקא כשרים אבל פסולין נהי דבחול עושה להם מערכה אבל בשבת אימא לא קמ"ל אף בשבת. וי"ל דס"ל לסתמא דתלמודא דכיון דלמדנו ממתני' דאיברים שנתותרו כי היכי דעושה להם מערכה בחול הכי נמי בשבת א"כ אף פסולים נמי כי היכי דעושה להם מערכה בחול הכי נמי בשבת דלגבי שבת אין לחלק בין כשרים לפסולים דאם היה לחלק בין שבת לחול דבשבת אינו עושה להם מערכה כלל אף לכשרים אבל אחר שלמדנו דשבת נדחה לגבי איברים כל היכא דעושה מערכה בחול עושה ג"כ בשבת ותירצו אמר ר' אחא בר יעקב איצטריך סד"א ה"מ היכא דחל יוה"כ אחר השבת דחלבי שבת קרבין ביוה"כ אבל באמצע שבת לא קמ"ל אמר רבא מאן האי דלא חייש לקמחיה הא בכל יום תנן ואפי' שבת במשמע קשיא, וכתבו התוס' אבל לא משנה בהן האור לא לאו דוקא פסולין וה"ה אפי' כשרים אם לא משלה בהן האור לא מדאמרינן עולת שבת בשבתו ולא עולת חול בשבת ע"כ. כלומר דהשתא דאמרינן דלאו דוקא פסולים דה"ה כשרים אם לא משלה בהם האור לא ניחא ההיא דעולת שבת דמיירי דלא משלה בהן האור. עוד כתבו ומקשים והא אמרינן בפ"ק דשבת בכל מושבותכם למישרי איברים ופדרים אתא וע"כ היינו אברים ופדרים דחול דאי של שבת מעולת שבת בשבתו נפקא ולא ניחא להו לאוקומי ההיא דבכל מושבותיכם במשלה בהן האור ותירץ ר"י פורת

דההיא דלמישרי אברים ופדרים היינו של שבת דאי מעולת שבת בשבתו ההוא מיירי בשחיטה וזריקה אבל הקטרה הוה אמינא דלא אתא קרא דבכל מושבותיכם למישרי זריקה והקשה ר"י לזה דאי קרא דעולת שבת לא מיירי כי אם בשחיטה וזריקה היכי גמרינן מיניה בפ' אלו קשרים דחלבי שבת קרבין ביו"ט או ביוה"כ אטו קרבן שבת נשחט ביו"ט או ביוה"כ אלא ע"כ הקטרת תמיד בשבת דרשינן גופיה דקרא כדדרשינן בפ' אלו דברים עולת שבת על עולת התמיד מכלל דתמיד דחי שבת ומסתמא בכל הקרבותיו קאמר ומייתורא דבשבתו דרשינן חלבי שבת קרבין ביו"ט או ביוה"כ למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה. אלא נראה לריב"א ולר"י דהא דאמרינן ולא עולת חול בשבת היינו דלא משלה בהם האור וההיא דלמישרי אברים ופדרים הוא דאתא במשלה בהם האור וא"כ הא דקאמר הכא ללישנא קמא דוקא משלה בהן האור ודוקא פסולין אבל כשרים לא לא בעי למימר אבל כשרים אפי' לא משלה בהן האור אלא ה"ק אבל כשרים לא איצטריך למימר דשרי היכא דמשלה בהן האור ומיהו אפי' ללישנא קמא לא שרי אפי' בכשרים אלא במשלה בהם האור דוקא ע"כ. והנה הרואה הוא יראה שאין בין דברי הר"י פורת לדברי ר"י וריב"א לענין דינא כלל ולהר"י פורת הא דאמרינן עולת שבת בשבתו ולא עולת חול בשבת מיירי בלא משלה בהם האור דאי משלה הא אמרינן ואפי' בשבת ומדברי התוס' נראה שלריב"א ולר"י הוצרכו לומר דהא דאמרינן ולא עולת חול בשבת דמיירי דלא משלה בהם האור ולא כדברי ר"י פורת. עוד נראה מדברי התוס' שכתבו וא"כ הא דקאמר הכא ללישנא קמא כו' שדברים אלו נמשכו כפי פירוש ריב"א ור"י וקשה שאף לסברת ר"י פורת צ"ל ג"כ דללישנא קמא ג"כ אף בכשרים בעינן משלה בהם האור כי היכי דלא תקשי מההיא דאמרינן ולא עולת חול בשבת וקצת נראה כן מתחלת דברי התוס' שכתבו לאו דוקא פסולים כו' דמשמע שדברים הללו הם מוסכמים כפי הכל אלא שאח"כ הוקשה להם מההיא דבכל מושבותיכם וכתבו דר"י פורת מוקי לה באיברים ופדרים דשבת וריב"א ור"י מוקמי לה באיברים ופדרים של ע"ש ומשלה בהן האור. והנראה אצלי הוא דהתוס' כתבו דכפי דברי ר"י פורת דמוקי לקרא דעולת שבת בשבתו בשחיטה וזריקה כי ממעטינן ולא עולת חול בשבת היינו נמי בשחיטה וזריקה דמיירי ביה קרא והכוונה דקרבנות דחול דהיינו שאינם של שבת אינם דוחים את השבת דסד"א כי היכי דתמיד דשבת דוחה את השבת ה"נ שאר קרבנות קמ"ל אבל לעולם דהקטרה דשאר קרבנות דהיינו שנשחטו בערב שבת ונתותרו מקטירים אותם בשבת ואפי' לא משלה בהן האור ולפי זה ניחא דללישנא קמא אף שלא משלה בהם האור מקטירים אותם בשבת וכן ההיא דעולת שבת ולא עולת חול בשבת לא שייך למימר

דמיירי דלא משלה בהם האור משום דקרא לא מיירי בהקטרה כ"א בשחיטה וזריקה ובשחיטה ובזריקה לא שייך למימר משלה או לא משלה וכמבואר. ולפי זה כשדחו דברי ר"י פורת והכריחו דקרא דעולת שבת מיירי בהקטרה מדגמרינן מיניה דחלבי שבת קרבין ביו"ט או ביוה"כ וא"כ מאי דדרשינן נמי ולא עולת חול בשבת מיירי בהקטרה ועל זה באו ריב"א ור"י ואמרו דההיא דולא עולת חול בשבת מיירי דלא משלה בהם האור וכן אמרו דלל"ק נמי אף בכשרים בעינן משלה בהם האור וכל זה נמשך כפי דברי ריב"א ור"י אך לדברי ר"י פורת אין צורך לכל זה וכדכתיבנא ומה שכתבו התוס' בתחלת דבריהם לאו דוקא פסולים כו' דמשמע דהאי מלתא הוי לדברי הכל לא קשיא משום דכוונת התוס' כך היא דאי לא הוה קשה כי אם הך דהכא עם ההיא דולא עולת חול בשבת היינו יכולים לומר דלאו דוקא פסולים כו' אך מקשים מההיא דבכל מושבותיכם וכו' ותירץ הר"י פורת וכו' ולפי דברי ר"י פורת הותרה נמי הקושיא הראשונה מההיא דולא עולת חול בשבת משום דההוא קרא מיירי בשחיטה וזריקה כמו שכתבנו:

עוד כתבו התוס' ומיהו יכולנו ליישב שלא יקשה לפירוש הר"י פורת דודאי אי לא הוה כתיב קרא דכל מושבותיכם למישרי איברים ופדרים מקרא דעולת שבת בשבתו לא הוה דרשינן אלא שחיטה וזריקה דמעכבי אבל הקטרה לא כיון דיכולים להמתין עד הלילה והא דכתיב עולת שבת בשבתו הוה דרשינן ליה הכי אם נאנסו ולא שחטו תמיד של שבת ישחטו אותו למר ביוה"כ ולמר ביו"ט היכא דחל יוה"כ או יו"ט אחר השבת אבל בתר דנפקי לן מבכל מושבותיכם למישרי איברים ופדרים מוקמינן קרא דעולת שבת בשבתו אף לאיברים ופדרים ואמרי' דחלבי שבת קרבין ביוה"כ או ביו"ט למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה ע"כ. ודע שכפי יישוב זה שכתבו להר"י פורת דאחר דלמדנו מקרא דבכל מושבותיכם למישרי איברים ופדרים של תמיד דמוקמינן לקרא דעולת שבת אף באיברים ופדרים ודרשינן מבשבתו דחלבי שבת קרבין ביו"ט או ביוה"כ הכי נמי מאי דדרשינן ולא עולת חול בשבת הוא באיברים ופדרים וא"כ ע"כ לומר דגם הר"י פורת מודה דאף לליישנא קמא בעינן בכשרים משלה בהם האור וההיא דולא עולת חול בשבת מיירי שלא משלה בהן האור וזה הוא שכתבו אחר יישוב דברי הר"י פורת וצ"ל לפירושו נמי דמודה הוא דאפי' דחול שרו בשבת היכא דמשלה בהן האור כדמשמע בשמעתין לכ"ע ולכל הפירושים נ"ל דוחק שאנו צריכין לפרש לל"ק דהכא דקאמר לא נצרכה אלא לפסולין דפסולין דנקט לאו דוקא וה"ה כשרים אלא דבכשרים לא איצטריך לאשמועינן ע"כ. כוונת דבריהם דאי אמרת בשלמא לפי מה שהיינו סוברים ור"י פורת ס"ל דאף לפי האמת קרא דעולת שבת לא מיירי כי אם בשחיטה וזריקה וכמו שהבינו בדברי ריב"א

ור"י א"כ קושיא זו דונראה דוחק דפסולין דנקט לאו דוקא לא שייכא כ"א לריב"א ולר"י אך להר"י פורת לא שייכא קושיא זו אך כפי היישוב שיישבנו לה"ר פורת דס"ל דקרא דעולת שבת לפי האמת מיירי אף באיברים ופדרים כדי לתרץ הקושיא שהקשה אליו ר"י א"כ לכל הפירושים נ"ל דוחק וכו' דגם לה"ר פורת קשה לומר דפסולין דנקט לאו דוקא. ולפי מה שכתבנו אפשר לומר דהתוס' שכתבו בתחלת דבריהם לאו דוקא פסולין הוא לכל הפירושים והתוס' הגידו מראשית אחרית שגם לה"ר פורת צ"ל דלאו דוקא פסולין כדי ליישב ההיא דולא עולת חול בשבת כי היכי דלא תיקשי לה"ר פורת מה שהקשה אליו ר"י מההיא דפ' אלו קשרים ודרך זה בדברי התוס' נ"ל שהוא אמת ויציב. ויש לדקדק ביישוב זה שכתבו התוס' אליבא דר"י פורת שכתבו והא דכתיב עולת שבת בשבתו הוה דרשינן ליה הכי אם נאנסו ולא שחטו תמיד של שבת ישחטו אותו ביוה"כ ולמר ביו"ט כו' וקשה היכי ס"ד לומר דקרבן צבור שקבוע לו זמן שיהיה לו תשלומין והא תנן בריש פ"ד דתמורה דעבר זמנו בטל קרבנו וילפינן לה מקרא דכתיב זבח ונסכים דבר יום ביומו ולחלק ולומר דהיינו דוקא היכא דלא הקריבו תמיד במזיד אבל אם היו אנוסין אז יש לו תשלומין דין זה לא מצאתי אותו בשום מקום. ונראה ודאי לפי האמת אין חילוק בין אנוסין למזידין דבכל גוונא אמרי' עבר זמנו בטל קרבנו אלא דאי לאו קרא דלא תבערו וגו' מקרא דעולת שבת לא הוה דרשינן אלא שחיטה וזריקה דוקא ולא הקטרה מהטעם שכתבו התוס' אלא דהוה קשיא לן לפי זה קרא דשבת בשבתו דאתא לומר דחלבי שבת קרבין ביוה"כ או ביו"ט ואי האי קרא לא מיירי בהקטרה היכי אתיא דרשא דא אלא הוה אמינא שבקיה לקרא דאיהו דחיק ומוקי אנפשיה וכי כתיב דבר יום ביומו במזידין מיירי אבל באונסין יש לו תשלומין ומאי דכתב רחמנא שבת בשבתו הוא לאנוסין שנאנסו בשבת שיקטירם ביו"ט או ביוה"כ אבל עכשיו דגלי לן קרא דגם הקטרה דוחה שבת מדכתיב בכל מושבותיכם מעתה אין אנו צריכין לאותו הדוחק ומוקמינן לקרא דעולת שבת אף באיברים ופדרים ודרשא דבשבתו אתיא לומר דחלבי שבת קרבין ביוה"כ או ביו"ט וגם זה אמת:

עוד כתבו התוס' תירוץ אחר לעיקר קושייתם דהא דאמר ולא עולת חול בשבת ולא עולת חול ביו"ט היינו בליל שבת או בליל יו"ט דלא ניתנו שבת ויו"ט לידחות בההיא שעתא אצל שום קרבן והא דאמרינן למישרי איברים ופדרים הוא דאתא איכא לאוקומי קרא לדמסתברא היינו סמוך לבקר כי מסדר מערכה דיומיה וכיון דבלאו הכי מבעיר אש המערכה לצורך תמידין דיומא אמרינן דקרא דלא תבערו אתא למישרי איברים ופדרים דחול שנתותרו ואפילו לא משלה בהם האור בכשרים ללישנא קמא דהכא ופסולין

במשלה בהם האור ולאיכא דאמרי אחד כשרים ופסולים דוקא משלה בהם האור והא דאמרינן חלבי שבת קרבין ביוה"כ וביו"ט היינו אפילו בתחלת הלילה מעלן ומקטירן מה שאין כן בעולת חול ביוה"כ וביו"ט ע"כ. ויש לחקור בפשט ההלכה דכפי הנראה מאי דקאמר ר' אבין לא נצרכה אלא לפסולין ודוקא שמשלה בהם האור כו' דמשמע דבכשרים לא בעינן משלה בהן האור קאי לחלוקה ראשונה דבר קפרא דמיירי בחול ואתא לאשמועינן דאף בפסולין עושה להם מערכה וקאמר ר' אבין דהיינו דוקא במשלה בהם האור אבל בכשרין לא בעינן משלה בהן האור אבל בחלוקה האחרת דקאמר בר קפרא ואפי' בשבת אפשר דאף ר' אבין יודה דאף בכשרים בעינן משלה בהם האור כדי שידחה שבת. ועוד היה נראה לומר דמאי דקאמר ואפי' בשבת הוא דוקא בכשרים אבל בפסולין אף שמשלה בהן האור משום דלא ניתנה שבת לידחות אצל פסולין שנתותרו, וכ"ת אם יש לחלק בשבת בין כשרים לפסולים א"כ מאי פריך בגמ' ואפי' בשבת תנינא כו' וכבר הקשינו לעיל קושיא זו וכתבנו דס"ל דתלמודא דלגבי איסור שבת אין לחלק בין כשרין לפסולים אך כפי הצד הזה שצדדנו הדרא קושיין לדוכתא. ואפשר לומר דזיל לאידך גיסא דס"ל לתלמודא דליכא מ"ד דאיברים פסולים שנתותרו דוחים את השבת. אך הרואה דברי התוס' יראה דכל השני צדדים שכתבנו ליתנהו שהרי כפי מה שרצו לומר דההיא דלמשרי איברים ופדרים דמיירי במשלה בהם האור נדחקו בדברי ר' אבין ואמרו דלאו דוקא פסולין אלא דה"ה אם לא משלה בהן האור לא והתוס' כתבו דזה דוחק כו' אלמא דס"ל דאי ר' אבין בחול לא בעי בכשרים משלה בהם האור ה"ה בשבת והטעם דבמאי דמיירי תחלת דברי בר קפרא בהכי נמי מיירי סוף דברי בר קפרא דלדידיה אין חילוק בין שבת לחול דכל היכא דבחול עושה להם מערכה בפני עצמו ה"ה בשבת וכן מתבאר מדברי התוס' בסוף ד"ה תחילתן דלבר קפרא אף פסולין שנתותרו דוחים את השבת והכל הוא מהטעם שכתבנו דמאי דקאמר בר קפרא ואפי' בשבת קאי לכל מה שעושה להם מערכה בפני עצמן בחול. ודע שהתוס' בפ"ק דשבת (דף כ') ד"ה למישרי לא הביאו כי אם תירוץ ר"י דמוקי ההיא דלמישרי איברים ופדרים דוקא במשלה בהם האור. ויש לחקור בדברי בר קפרא הללו דקאמר אומר היה ר"מ כו' מסברא הוא דקאמר דר"מ הכי ס"ל או משמיה דר"מ הוא דקאמר. והנה אי משמיה דר"מ הוא דקאמר לא ידעתי מאי האי דאמרו בגמ' ופליגא דרב הונא כו' והא בר קפרא לאו מסברא דנפשיה קאמר אלא ודאי דמסברא דנפשיה קאמר דלר"מ הכי הוא. ויש לדקדק אם דין זה דקאמר בר קפרא הוא אליבא דר"מ דוקא דס"ל דבכל יום עושה מערכה לאיברים שנתותרו ומש"ה אמר דלדידיה עושה מערכה אפי' בשבת אבל לרבנן דאינו עושה מערכה אפשר דאינו

מקטיר איברים שנתותרו וטעם יש בדבר דדוקא לר"מ דאיברים חשיבי שהרי עושה להם מערכה מש"ה חשיבי ג"כ גבי שבת ודוחין את השבת אבל לרבנן דלא חשיבי איברים ה"נ דאינם דוחים את השבת. אלא נראה דזה אינו דא"כ מה הוקשה להם לתוס' מההיא דלא עולת חול בשבת אימא דההיא רבנן היא ותו מאי האי דאמרינן ופליגא דרב הונא אימא דרב הונא אליבא דרבנן קאמר. ומיהו לפי מה שכתבו התוס' בשם ר"י בפירוש דברי רב הונא דבא לומר דסופו אינו דוחה דהיינו שאינו עושה מערכה ע"כ דאליבא דר"מ קאי דאי לרבנן אף בחול אינו עושה מערכה לאיברים שנתותרו אף שהם כשרים, והנראה דבר קפרא ס"ל דאף לרבנן איברים דוחים את השבת ומקטיר אותם דבהא לא פליגי ר"מ ורבנן אלא דאתא ללמדנו דלר"מ דבחול עושה מערכה ה"ה בשבת ועל זה אמרו ופליגא דרב הונא דס"ל דאף ר"מ מודה דאינו עושה מערכה בפני עצמה בשבת לאיברים שנתותרו:

הלכה ד

כל דבר שאינו קרב אלא ביום וכו'. (א"ה עיין מ"ש הרב המחבר לקמן בפ"א מהלכות תמידין ומוספין סוף דין ג'):

הלכה ח

וכל הזבחים שקבל מדמם פחות מכדי הזייה לא נתקדש הדם. עיין במה שכתבתי (בדף ס"ט:) שדברי רבינו הללו הם למעט קבל פחות מכדי הזייה בכלי זה ופחות מכדי הזייה בכלי זה דלא מהני אף שחזר ועירבן (א"ה תמצאנו בפ"ה מהל' אלו דין ט' יע"ש) וכן הוא דעת מרן שסיים מקום דין זה וכתב שהוא בפ"ק דמנחות (דף ז').אלא שאני נבוך בדין זה ששיעור זה דכדי הזייה שכתב רבינו לכל הזבחים מנ"ל והלא יש זבחים שטעון ז' הזאות ויש שטעון ד' מתנות ויש שטעון ב' שהם ד' וכל זה הוא מבואר בפ"ה ומדברי התוס' שם ד"ה ואם נראה דס"ל דצריך שיהיה בכלי כל מה שצריך להם וכן פירש שם רש"י בהדיא שאם קבל מדם שעירים ופרים הנשרפים שיעור ג' הזאות בכלי זה ושיעור ד' הזאות בכלי זה דלא מהני, והנה לדבריהם אין שיעור קצוב לקבלת הדם בכלי אחד כל קרבן וקרבן צריך שיהיה בכלי אחד כל הצריך מאותו הדם איך רבינו סתם וכתב דכל הזבחים צריך שיקבל שיעור הזייה וצ"ע מנ"ל דין זה. והנראה אצלי הוא דרבינו ס"ל דמלת וטבל דמשמעותו שלא יספג מזה למדנו גם כן שצריך שיהיה בכלי שיעור הזייה דאל"כ הרי הוא מספג וכן הוא משמעות דברי רבינו שבפ"ה וכמ"ש מרן שם וכמ"ש (בדף ס"ט) וא"כ כי כתב רחמנא בדם ללמדנו שזה הדם שצריך עכשיו צריך שיהיה בשעת הקבלה אין לנו ללמוד מזה אלא שגם בקבלה צריך שתהיה בכלי אחד שיעור הזייה דומיא דמאי

דבעינן בשעת הזייה והוכרח רבינו לומר זה דאי אמרת דבעינן בשעת קבלה שיקבל בכלי אחד כל דם הצורך הא מהיכן יליף לה אי מדכתיב בדם אעיקרא דדינא מנא לן דבשעת הזייה בעינן שיהיה בכלי שיעור כל דם הצריך דהא מקרא דוטבל לא שמעינן מיניה אלא שלא יספג אבל שיהיה בכלי שיעור כל ההזאות לא למדנו ומשום הכרח זה כתב רבינו דמדכתב רחמנא וטבל שמשמעותו שלא יספג למדנו ג"כ שצריך שיהיה בכלי שיעור הזייה וכיון שכן כי כתב בדם להורות על הדם הידוע מיניה נשמע שגם בשעת הקבלה צריך שיהיה בכלי אחד שיעור הזייה ואף שבסוגיא דפ"ק דמנחות אמרינן הוה אמינא אע"ג דלא קבל שיעורו דהיינו הזאת ז' פעמים כו' נראה דגירסא זו ליתא ועיקר הגירסא היא כמו שהיא שנויה בפ' דם חטאת (דף צ"ג) דאמרינן הוה אמינא אע"ג דליכא שיעור טבילה שהכוונה היא שיעור הזייה ולסברת התוס' ורש"י צ"ל דפשיטא ליה לתלמודא דבשעת הזאה צריך שיהיה בכלי שיעור כל ההזאות וא"כ כי כתב רחמנא בדם הוא ללמד שצריך שבשעת הקבלה גם כן יקבל כל השיעור הזה בכלי אחד. והנה מלבד מה שכתבנו שיש מהדוחק בסברת התוס' ורש"י עוד נ"ל שיש להכריח סברת רבינו מההיא דאמרינן התם בפ' דם חטאת ראוי להזאה למעוטי מאי למעוטי קבל פחות מכדי הזאה בכלי זה ופחות מכדי הזאה בכלי זה. והנה פשטן של דברים נראה שכל שקבל שיעור הזאה בכלי אחד הוי ראוי להזאה וכסברת רבינו ואף שנדחוק ונאמר דלדעת התוס' ורש"י כדי הזאה הכוונה היא ההזאה הצריכה כל קרבן וקרבן מאי דצריך ליה לפי שיעורו המוגבל אכתי קשה דאמאי נקטו שיעור זה דהזאה שהוא בחטאת הנשרפת ולא נקט לישנא דמתני' שהוא בחטאת הנאכלת ודין הכיבוס הוא שוה בין בחטאת הנאכלת ובין בנשרפת וכמבואר ואדרבה עיקר קרא דכיבוס בנאכלת כתיב וכדתנן ר"פ דם חטאת אך לסברת רבינו הדברים כפשטן דלעולם ליכא קפידא בקבלת הדם אלא אם קבל פחות מכדי הזאה וכמו שכתבנו. ודע דאליבא דכ"ע אף דקרא זה דוטבל מהדם לא נאמר כי אם בחטאת הנשרפת מ"מ ילפינן מיניה לשאר קרבנות ואף דבפ"ב דזבחים (דף כ"ה) עלה דההיא דהצורם אזן הפר כו' אשכחן קדשי קדשים קדשים קלים מנין ואיצטריך קרא לרבות קדשים קלים י"ל דכיון דגלי קרא בחד מינייהו דה"ה לקדשים קלים ה"ה בשאר הדינים שנאמרו בקדשי קדשים שה"ה קדשים קלים וכן כתבו התוס' בפ"ה דיומא (דף מ"ח) ד"ה גורעין יע"ש. והנה המדקדק היטב בדברי רבינו נראה שדין זה דבעינן שיהיה בכלי בשעת קבלת הדם כדי שיעור הזאה הוא כולל לכל הקרבנות וכמ"ש וכל הזבחים כו' ואילו הדין האחר דבעינן שיהיה בכלי כדי שיעור טבילה בשעה שנותן הדם על המזבח לא כתבו כי אם בדין החטאת כנראה דס"ל שאין דין זה נוהג כי אם בחטאת

בלבד לא בשאר קדשים. והנראה דהטעם הוא משום דמאי דבעינן שיהיה בכלי שיעור טבילה הוא כדי שלא יספג וכמו שכתבנו לעיל ודין זה דשלא יספג לא שייך כי אם בחטאת שהוא באצבע אבל בשאר הקרבנות דליכא אצבע בהן לא שייך סופג וזה שכתב רבינו אין בכל הקרבנות קרבן שטעון הזיית דם באצבע אלא חטאת בלבד וכתב מרן איני יודע מה מלמדנו ולפי מה שכתבנו אתי שפיר שהוא הקדמה למה שיכתוב אחר זה ונתן טעם למה אין דינים אלו נוהגים בשאר הקרבנות וכתב לפי שאינם טעונים אצבע:

הלכה י

כל הזבחים צריך העובד שתהיה מחשבתו לשם הזבח כו'. עיין במ"ש התוס' רפ"ק דזבחים. ומ"ש אם שחט ועבד שאר עבודות סתם ולא חשב כלל בעולה ובשלמים כו'. עיין מה שתמה מרן ועיין בס' ברכת הזבח (דף א':) שכתב דעולה ושלמים דנקט רבינו הוא לרבותא ודוק:

הלכה יא

וצריך שתהיה מחשבתו בשעת שחיטת העולה לשם ששה דברים כו'. דע שדעת רבינו הוא דבשעת שחיטה דוקא בעינן כונה לשם ו' דברים אבל בשאר העבודות לא בעינן כוונה לשם ששה דברים וכ"ש בשעת הקטרה אבל כונת הזבח והזובח צריך בכל הד' עבודות דהיינו שחיטה וקבלה והולכה וזריקה אבל דעת התוס' רפ"ק דזבחים הוא שבכל ד' עבודות צריך כונת הששה דברים וכן בשעת הקטרה צריך כונה חוץ מכונת הזובח דלא שייך בהקטרה כי אם בד' עבודות. נמצא אתה אומר דהקטרה צריך כונת ה' דברים ובד' עבודות צריך כונת ששה דברים. ודע דאליבא דכ"ע אם כיון בד' עבודות שלא לשם השם ושלא לשם האישים ושלא לשם ריח ושלא לשם ניחוח הזבח כשר ועלה לבעליו ולא הוצרכו אלו הכוונות אלא למצוה בעלמא וכ"כ התוס'. ומ"ש רבינו ואם שחט סתם כשר כמו שביארנו לא קאי אלא לשם זבח ולשם זובח דבהני דוקא סתם אבל שלא לשמן יש מהם פסול ויש מהם שלא עלה לבעלים. והרב לח"מ הבין בדברי רבינו שכונת הששה דברים שוים בדינם ובכולם דוקא סתם כשר הא לאו הכי לא. ואחרי נשיקת עפרות רגליו דין זה אינו למי שיעיין היטב בדיני המחשבות בפי"ג מהל' פסולי המוקדשין ואילך דמשמע התם דליכא פיסול כי אם בשם הזבח והזובח וצ"ע:

פרק ה

הלכה ד

אבל אם שחטם בגגו של היכל פסולים כו'. מ"ש מרן י"ל דשאני עליות שהוזכרו בכתוב אבל גג כו'. חילוק זה מוכרח שם באותה סוגיא וכן פירש"י יע"ש וכ"כ התוס' פ"ב דשבועות (דף י"ז) ד"ה וטמא:

הלכה ה

שלמים ששחטן קודם שיפתחו דלתות העזרה כו'. כתבו התוספות בפ"ג דיומא (דף כ"ט) דה"ה לכל הקרבנות אבל מליקה וקמיצה אינן נפסלין קודם שיפתחו דלתות ההיכל וכ"כ בפ' התכלת (דף מ"ט) ועיין במ"ש רש"י בפרק קדשי קדשים (דף ס"א) ובתוס' בפ' שתי הלחם (דף צ"ה) ד"ה ר' ישמעאל ובפ"ו דיומא (דף ס"ג) ד"ה שלמים ועיין במ"ש רש"י פ"ו דנזיר (דף מ"ה) עלה דההיא דוגלח הנזיר בשלמים הכתוב מדבר ודוק:

הלכה ט

וצריך שיהיה שם כדי טבילה. דין זה הובא בפרק דם חטאת (דף צ"ג) ובפ"ק דמנחות (דף ז') אלא שאני תמיה שמדברי רבינו נראה דליכא קפידא אלא שיהיה בדם בשעת הטבילה או ההזייה כדי שיעור אך אם קבל פחות מכדי הזייה בכלי אחד ופחות מכדי הזייה בכלי אחר וחזר ועירבן ליכא הקפדה כיון דבשעת הזייה איכא שיעור הזייה בכלי ואילו מסוגיית הגמרא מוכח בהדיא דבשעת קבלה בעינן שיקבל בכלי אחד שיעור הזייה וכן פירש"י שם ולא ידעתי למה לא ביאר דין זה רבינו. שוב ראיתי שכתב בפ"ד דין ח' וכל הזבחים שקבל מדמם פחות מכדי הזייה לא נתקדש הדם ע"כ. והנה אין ספק שאין כוונת רבינו שלא קבל כ"א פחות מכדי הזייה ולא יותר דהא מלתא דפשיטא היא דלא מהני לשום דבר אלא כונתו היא שקבל שיעור הזייה אלא שקבל בכלים נפרדים ובכל כלי יש בו פחות מכדי הזייה והוא הדין המוזכר בגמרא. ולפ"ז באו כל דברי רבינו על נכון דבפ"ד דמיירי בשחיטה ובקבלה כתב שצריך שיקבל שיעור הזייה ובפ"ה כתב דבעינן דבשעת הזייה נמי יהיה בכלי שיעור הזאה דסד"א שאם קבל בכלי אחד שיעור הזייה ואח"כ חלקו בב' כלים ואין בכל כלי שיעור הזייה שיועיל קמ"ל דלא. ולפ"ז מתיישב מה שהקשה מרן דמדברי רבינו נראה דהטעם שצריך שיהיה שם כדי טבילה הוא כדי שלא יספג ומן הסוגיא מוכח דתרתי מילי נינהו דאיצטריך וטבל ובדם ונדחק הרבה בתירוץ קושיא זו וכמו שיע"ש. ולפי מה שכתבנו ניחא שדין הגמרא דבעינן שיהיה שיעור הזייה בשעת קבלה ונפקא לן מדכתיב בדם כבר הביא רבינו דין זה בפ"ד והכא דין אחר הוא

דבעינן דבשעת הזייה נמי יהיה בכלי אחד שיעור הזייה ודין זה לא הוזכר שם ולית לן קרא למעט זה אלא דס"ל לרבינו דמדממעטינן ולא מספג נתמעט גם כן היכא שאין בכלי שיעור הזייה לפי שהוא מספג ובפ"ט מה' פרה דין ג' כתב רבינו דאם קדש פחות מכדי הזאה בכלי אחד ופחות מכדי הזאה בכלי אחר לא נתקדשו ע"כ ובספ"י כתב מי חטאת כו' ובלבד שלא יספג ולא ביאר אי בעינן שיהיה בכלי אחד שיעור הזייה. והטעם שכיון שכתב שלא יספג ממילא שמעינן דבעינן שיהיה בכלי שיעור הזייה דאל"כ הרי הוא מספג וכמו שכתב בפרקין וסמך על מ"ש כאן. ודע דפסוק זה דוטבל אצבעו בדם לא נאמר אלא בחטאות הפנימיות אבל בחטאת הנאכלת לא נאמר וטבל אלא ולקח הכהן מדמה באצבעו ומ"מ צריך טבילת אצבע דולקח אאצבע דכתיב בתריה קאי ונפקא מינה בין וטבל לולקח דהיכא דכתיב וטבל המחשבה פוסלת בו בשעת טבילת אצבע אבל היכא דכתיב ולקח אף שצריך טבילה אין המחשבה פוסלת בשעת טבילת אצבע וכדאיתא בפ"ק דזבחים (דף י"ד) והביאו רבינו בפי"ז מה' פסולי המוקדשין יע"ש:

הלכה יב

והיכן מזין מדמן כו'. אי בעינן שיגע הדם בפרוכת או בבין הבדים עיין בתוספות ספ"ק דזבחים. (א"ה ועיין במ"ש הרב המחבר לקמן פ"ג מעבודת יוה"כ):

הלכה יג

פרים הנשרפים ושעירים הנשרפים וכו'. דע שהזאות אלו שיהיו על הפרוכת צריכות שיהיו כנגד המקום המכוון כנגד בדי הארון והכי אמרינן [בת"כ פ"ג הל' י' בפרשת] פר כהן משיח אל פני הפרוכת יכול אל פני הפרוכת כולה ת"ל הקדש מלמד שהוא מכוון כנגד בין הבדים ע"כ. וסבור הייתי לומר שדין זה אינו נוהג אלא בבית ראשון שהיה שם ארון אבל בבית שני שלא היה שם ארון בכל מקום שיזה מהפרוכת מהני ומש"ה לא הביא רבינו דין זה כיון שלא היה נוהג בבית שני. אך ראיתי בפ"ד מה' עבודת יוה"כ דין ב' שכתב ומזה ממנו על הפרוכת כנגד הארון ע"כ. ולא ידעתי למה לא ביאר לנו רבינו דין זה כאן דעיקר קרא בפרים הנשרפים כתיב ומשם למדנו לכל ההזאות. ונ"ל דאף בבית שני צריך שיזה כנגד אותו מקום שהיה מכוון כנגד הארון וכההיא דתנינן בפ"ה דיומא (דף נ"ב) מהלך לשמאלו וכו' עד שהוא מגיע לארון הגיע לארון נותן את המחתה בין שני הבדים ואמרינן בגמרא דמתני' בבית שני מיירי ומאי הגיע לארון מקום ארון הוא קתני נתן את המחתה לבין שני הבדים אימא כבין שני הבדים ע"כ. והכונה שקדושה ראשונה לא זזה ממקומה וא"כ גבי הזאת הפרוכת צריך להזות נגד מקום ארון. ונראה דממקומו מוכרח דהא כוליה פרקין דהוציאו לו בסדר בית שני מיירי וכמבואר

ותנן (בדף נ"ג) והזה ממנו על הפרוכת שכנגד הארון מבחוץ:
ודע שהזאות אלו של פרים הנשרפים לא בעינן שיהיו זו למטה מזו דומיא דהזאת פר ושעיר של יוה"כ דתנן (בדף נ"ג) ולא היה מתכוין להזות כו' אלא כמצליף ופירש רש"י זו תחת זו וראיה לדבר מההיא דאמרינן (בדף נ"ז) א"ר אלעזר בר יוסי אני ראיתיה ברומי והיו עליה כמה טיפי דמים של פר העלם דבר של צבור ופריך ודלמא דפר ושעיר של יוה"כ נינהו ומשני דחזינהו דעבידי שלא כסדרן ע"כ. הרי מבואר בהדיא דיש חילוק בין הזאות דיוה"כ לשאר הזאות ונראה דטעמא דמלתא הוא משום דגבי הזאות דיוה"כ כתיב על פני הכפורת ולפני הכפורת וכן גבי שעיר כתיב על הכפורת ולפני הכפורת הרי שחלקן הכתוב להזאות הללו שיש מהם על הכפורת ויש מהם לפני הכפורת וכבר הכריחו חכמים דעל הכפורת לאו דוקא וכדתנן לא היה מתכוין להזות לא למעלה ולא למטה וכדאיתא (בדף כ"ה),וכיון דליכא מעלה ומטה בהזאות אלו א"כ למאי הלכתא פלגינהו רחמנא להני הזאות וכתב דהאחת תהיה על הכפורת והז' אל פני הכפורת אלא ודאי משום דבעינן שיהיו זו למטה מזו כשורה ותהיה אחת למעלה מכולם שעליה רמז הכתוב על פני הכפורת וגבי שעיר על הכפורת והז' האחרות זו למטה מזו ואי הוה כתיב יזה שמונה פעמים הוה אמינא דליכא קפידא בסדרן השתא דכתיב אחת ושבע להכי פלגינהו שיהיו כסדרן אבל גבי פרים ושעירים הנשרפים דלא פלגינהו קרא להזאות דהא כתיב יזה שבע פעמים לא בעינן כסדרן:

הלכה טו

פר כהן משיח וכו'. דין זה הוא בת"כ ולקח המשיח אין לי אלא בשמן המשחה המרובה בגדים מנין ת"ל הכהן ואם סופנו לרבות כהן אחר מה ת"ל ולקח הכהן המשיח אלא מצוה שיקבל כהן המשיח ואם קבל כהן אחר עבודתו כשרה ע"כ. וסובר דאע"ג דגבי הזייה לא כתיב משיח כי אם וטבל הכהן ונתן הכהן מ"מ ילפינן מקבלה דכי היכי דגבי קבלה בעינן למצוה כהן משיח הכי נמי להזאה. אך אני תמיה דגבי פר העלם דבר של צבור כתיב והביא הכהן המשיח מדם הפר וחפשתי בת"כ ולא מצאתי שידרשו שם שיהיה מצוה בכהן משיח ולא ידעתי למה. וראיתי להתוס' בפ"ה דיומא (דף נ"ז) ד"ה אני שכתבו אבל פר העלם דבר של ציבור אפי' כהן הדיוט מצי לאקרוביה כדאיתא בת"כ ע"כ. וכיוצא בזה כתבו בפ"ק דמגילה (דף ט') ד"ה אין ולא מצאתי דרשא זו גבי פר העלם דבר של צבור. וסבור אני לומר דלעולם דרשא זו היא גבי פר כהן משיח דהתם נמי אם הקריב כהן הדיוט כשרה והתוספות כונתם היא לסתור סברת ריב"א דאית ליה דמאי דאמרינן בפ"ק דמגילה אין בין כהן משיח למרובה בגדים אלא פר הבא על כל המצות

דהכונה היא אף על פר העלם דבר של צבור ור"י ס"ל דהתם לא מיירי אלא בהוראת כהן משיח לעצמו ולא בפר העלם משום דבפר העלם מרובה בגדים יכול להקריבו אף דכתיב והביא הכהן המשיח דהא גבי פר כהן משיח דכתיב ולקח הכהן המשיח קי"ל שאם הביא כהן הדיוט כשר וה"ה לגבי פר העלם אף דכתיב והביא הכהן המשיח אם הביא הדיוט כשר וא"כ ע"כ דההיא דפ"ק דמגילה לא מיירי אלא בפר כהן משיח ולא בפר העלם משום דגבי הקרבה בין בפר כהן משיח ובין בפר העלם אם הקריב ההדיוט עבודתו כשרה. וראיתי לתוס' בפ"ק דמגילה שכתבו אבל לא מיירי בפר העלם דבר של צבור דכתיב ביה אם הכהן המשיח יחטא וכו' ופסוק זה לא נאמר אלא בפר כהן משיח שחטא. והנראה אצלי שעיקר הגירסא כך היא אבל לא מיירי בפר העלם דבר של צבור דהא פר כהן משיח דכתיב ביה אם הכהן המשיח יחטא מרבינן בת"כ דאפילו כהן הדיוט יכול להביאו וכ"ש מרובה בגדים ע"כ: שוב ראיתי שהדין דין אמת דגם בפר העלם דבר של ציבור בעינן כהן משיח לכתחלה מההיא דפ"ק דקדושין (דף ל"ו) הזאה דהיכא אי דפנים משיח כתיב ביה ע"כ ופירש"י הזאת הפרוכת ומזבח הזהב האמורים בפר כהן משיח ופר העלם דבר ע"כ. ומדברי התוס' שם נראה דגבי פר העלם אצטריך רבויא לכהן הדיוט דעבודתו כשרה ולפי זה יש לתמוה על רבינו שכתב פר כהן משיח כו' דמשמע דבפר העלם ליכא קפידא ומסוגיא זו דקדושין מוכח בהדיא דגם גבי פר העלם בעינן משיח מדלא מוקי למתני' דהזאות בפר העלם וצ"ע. עוד נ"ל דשעירים הנשרפין נמי בעינן לכתחלה כהן משיח להקרבה מדלא מוקי למתני' דהזאות בשעירים הנשרפים ואע"ג דגבי שעירי ע"ז לא כתיב כהן משיח מ"מ כיון דהזאות דשעירי ע"ז ילפינן לה מפר העלם וכדאיתא פ"ד דזבחים (דף ל"ט) החטאת אלו שעירי ע"ז ופירש רש"י להביאן כדין פר העלם דבר ליטען הזייה על הפרוכת ועל מזבח הזהב כו' וכיון דילפינן מפר העלם ילפינן נמי דניבעי כהן משיח לכתחלה דומיא דפר העלם. ואני מסתפק לפי מה שכתבנו דגם בפר העלם דבר של צבור בעינן לכתחלה כהן משיח אבל בדיעבד אף כהן הדיוט כשר לעבודה היכא דליכא כהן משיח כי אם מרובה בגדים אי אמרינן דלכתחלה יקריב הכהן הגדול אף שהוא מרובה בגדים או דילמא כיון דליכא משיח אין הפרש בדין זה בין כהן הדיוט לכהן גדול המרובה בגדים ונראה דכיון דליכא כהן משיח אף לכתחלה יקריב כהן הדיוט. ועיין במ"ש התוס' רפ"ז דנזיר (דף מ"ז):

הלכה כא

אחד עולת איש או אשה או נכרי כו'. כתב מרן דלגירסת גמרא דידן קשה מאי קמ"ל כו'. ועיין בס' ברכת הזבח (דף ס"ט ע"ב) ודוק:

פרק ו

הלכה ד

ואחר שזורקן חוזר ועורך אותן כו'. אפשר דהיינו דאמרינן פ"ב דיומא (דף כ"ד) איכא סידור איברים ודוק (א"ה עיין במ"ש הרב המחבר לקמן בהל' תמידין ומוספין דין ה'). ומ"ש רבינו ואח"כ מעלין כל האברים לראש המזבח נראה שאינו מדוקדק שהרי ההקטרה לא היתה כי אם בעומדו בסוף הכבש וכדאמרינן בפ"ו דזבחים (דף ס"ב) אומר היה רשב"י אויר יש בין כבש למזבח משום דכתיב ועשית עולותיך הבשר והדם מה דם בזריקה אף בשר בזריקה ואמר רב פפא כי דם מה דם אויר קרקע מפסיקו אף הבשר אויר קרקע מפסיקו וכבר הביא רבינו דין זה בפ"ב מה' בית הבחירה דין י"ג שכתב ואויר מעט היה מפסיק בין הכבש למזבח כדי ליתן האיברים למזבח בזריקה, הרי שהזריקה היתה מהכבש והכי דייקי דברי רש"י שכתבנו לעיל, (א"ה תמצאנו לקמן בפרק ד' מהל' תמידין ומוספין) ועיין במ"ש התוס' פ"ב דיומא (דף כ"ז) ד"ה אלא שהקשו תיפוק לי מוכי תעלה על דעתך שזר קרב על גבי המזבח ותירצו דאפשר דקאי בארעא וזריק למזבח ודוק. אשר ע"כ נראה דמ"ש רבינו לראש המזבח לאו דוקא אלא קרוב לראש המזבח דהיינו בסוף הכבש ומשם היה זורק וסתם הדברים לפי שסמך על מ"ש בהל' בית הבחירה. אלא שאני תמה על מ"ש רבינו בפ"ו מהלכות תמידין דין ג' דאיברים של ר"ח נותנים על המזבח מלמעלה בין קרן לקרן במקום הלוך רגלי הכהנים. והלא לא מקיימא זריקה דבעינן שיהיה אויר קרקע מפסיקן. הן אמת שדברי רבינו הם דברי הירושלמי אך אפשר דהירושלמי סובר כר"ש דאמר בפ"ו דזבחים שאני אומר עומד בצד המערכה וזורק אך כבר נדחית סברא זו התם וכמו שפסק רבינו בה' בית הבחירה וא"כ איך כתב דשל ר"ח נותנים על המזבח. וראיתי לרש"י בפ' החליל (דף נ"ד) שכתב דאיברים של ראשי חדשים נותנים היו בכבש סמוך לכרכוב המזבח למטה הימנו מעט דהיינו בחצי העליון של כבש כו'. ועיין בתיו"ט סוף שקלים והדבר צריך תלמוד:

הלכה ו

וכל המימות כשרים. בפ"ב דזבחים (דף כ"ב) אמרינן מים שאין להם שם לווי יצאו מי כיור ומתבאר שם דכל היכא דכתיב מים אין מי כיור כשרים ולא ידעתי למה השמיט רבינו דין זה: מ"ש ומדיחין אותם על שלחנות של שיש כו'. תימה דבסוף מדות תנן לשכת המדיחין ששם היו מדיחין קרבי הקדשים וכבר הביא רבינו משנה זו בפ"ה מה'

בית הבחירה דין י"ז ועיין עוד שם בדין י"ד. ועיין במ"ש התוס' בפ"ק דיומא (דף י"ט) ד"ה ששם ובמ"ש הר"ב תוי"ט בסוף מדות ודברי רבינו צריכים תלמוד:

הלכה יט

ולמה לא יחלקו כו'. פ"ק דחולין (דף י"א). ומ"ש רבינו אבל עולות היחיד כו'. בירושלמי ספ"ב דיומא אמרו וערכו שנים בני אהרן שנים הכהנים שנים מכאן לפרו של יחיד שיהא קרב בששה. ונראה דרבינו דחה הירושלמי הזה משום דבש"ס דידן למדו מפסוק זה דטלה טעון ששה ואע"ג דקרא בבן הבקר איירי כבר יישבו זה שם בגמרא וא"כ אזדא ליה ילפותא דירושלמי ודוק. ודע דרבינו בשרשיו שרש ג' תמה על בה"ג שמנה קצת מצות שאינן נוהגות לדורות והרמב"ן הליץ בעד בה"ג וכתב דמה שמנה הבה"ג פר חנוך מזבח בודאי חינוך המזבח היא מצוה לדורות כו' והביא ראיה לדבריו ממה שעשה שלמה חנוכה כו'. והמליצים בעד רבינו כתבו דהקרבנות שהקריב בימי שלמה חנוכת הבית דרך נדבה היו ע"כ. ולדידי יש להביא ראיה להרמב"ן מההיא דאמרינן במדרש איכה העיר רבתי עם מבקש את לידע כמה אוכלוסין היו כו' הה"ד ויזבח שלמה את זבח השלמים בקר כ"ב אלף וצאן מאה ועשרים אלף ותנינן פר קרב בעשרים וארבעה ואיל באחד עשר ע"כ. ויש לתמוה על המדרש הזה מההיא דתנן בפ"ב דיומא (דף כ"ו) בד"א בקרבנות צבור אבל בקרבן יחיד אם רצה להקריב מקריב ע"כ. ופירש רש"י אם רצה להקריב כהן יחידי את הכל וכן פסק רבינו. וא"כ יש לתמוה מה זו סמיכה שהביאו במדרש מההיא דתנינן פר קרב בעשרים וארבעה ובשלמא לדעת הרמב"ן דס"ל דהחינוך היא מצוה הנוהגת לדורות אף שהשיעורים אין להם קצבה מ"מ כיון שמחוייבין לחנך את הבית והם רצו לחנך בשיעור זה דין קרבן צבור יש לכל מה שהביאו ומש"ה מייתי מההיא דפר קרב בכ"ד אך לדעת המליצים בעד רבינו דמה שהקריבו בימי שלמה נדבה היה הדבר הוא תימה מה שהביאו מההיא דפר קרב בכ"ד דההיא לא מיירי כי אם בקרבן צבור וצ"ע:

הלכה כא

ומשליכן לבית הדשן. במקום שהיו נותנין תרומת הדשן כמבואר לקמן פ"ב מהלכות תמידין ומוספין דין י"ב. ודע דהשלכה זו לא בעיא בגדי כהונה כ"כ התוס' פ"ה דיומא (דף נ"ט) ד"ה והרי:

פרק ח

הלכה ג
בין שהיתה לה שעת הכושר כו'. עיין תיו"ט פי"א דזבחים מ"ז, ובספר ברכת הזבח (דף ס"ג:) ודוק:

הלכה יד
חוץ מן החטאת ששובר בה כלי חרס כו'. עיין בספר ברכת הזבח (דף ס"ד) ודוק:

הלכה כ
מעיל שניתז כו'. בעל קרבן חגיגה סי' ס"ח כתב דדוקא במעיל הוצרכו לתיקון זה דמכניסו פחות פחות אבל בשאר בגדי כהונה יכול לקורעם כיון שאינו דרך השחתה יע"ש:

פרק ט

הלכה יג
לפיכך אין חייבין עליו מיתה וחומש כו'. כתב מרן ומן הדין לא היה לו לרבינו לכתוב פיטורו ממיתה דהא מיתה בידי שמים היא וקמי שמיא גליא וכו'. ונראה דנפקא מיניה למלקות דקי"ל דחייבי מיתה בידי שמים לוקין. ועיין במ"ש מרן פ"ד מהל' ביאת מקדש בדין ד' ודוק. ומתוך דברי התוס' פ' אלו נערות (דף ל"א) ד"ה זר נראה דצריכין להפריש מספק דכיון דכפרה היא חייב מספק אבל אינו נותן לכהן לפי שהכפרה תלויה בהפרשה:

הלכה כב
והוא שיפריש החלה שלהן אחת מכל קרבן כשהן בצק. עיין בהר"ן והרא"ש פ"ק דנדרים (דף י"ב) ודוק היטב:

הלכה כד
ומעשה הלחם של שניהם חוץ לעזרה. עיין בספר ברכת הזבח (דף קכ"ז: ודף קל"ה.) ודוק:

פרק י

הלכה א

אכילת החטאת והאשם מצות עשה וכו'. נראה דמלתא דפשיטא היא שהכהן מברך אשר קדשנו בקדושתו של אהרן וצונו לאכול חטאת או אשם. וכל זה מתבאר ממ"ש רבינו בסוף הל' תרומות גבי אכילת תרומה ובריש הלכות בכורים כתב כל האוכל מתנה שיש בה קדושה מברך כו'. (א"ה עיין במ"ש הרב המחבר לעיל רפ"א מהלכות אלו):

הלכה ג

אלא לזכרי כהונה בעזרה. אם נאכלין מעומד כיון דאין ישיבה בעזרה עיין במ"ש התוס' פ"ג דיומא (דף כ"ו) ד"ה אין. ועיין בפ"ב דזבחים (דף ט"ז) ד"ה ומה ישב שאוכל כגון במורם בקדשים ובכור. אלמא דס"ל דקדשי קדשים שנאכלין בעזרה אינן נאכלין מיושב ודוק. כתבו התוס' בפ"ב דשבועות (דף י"ז) דקדשי קדשים שנאכלין בעזרה בעינן שיראה פתח העזרה בשעת אכילה ולא ראיתי לרבינו שהזכיר דין זה:

הלכה ה

נאכלין לעבדי הכהנים ולנשיהם כתרומה. דע שיש חילוק בין תרומה לחזה ושוק דהיינו ישראלית שנשאת לכהן ונתגרשה וזרע אין לה דכתיב בה ושבה אל בית אביה חוזרת היא לתרומה ואינה חוזרת לחזה ושוק וכמו שנתבאר לעיל פ"ו מהל' תרומות דין ט'. ודע שהחוזרת בשביל בנה חוזרת אף לחזה ושוק וכדאיתא ביבמות (דף פ"ז) והיא הלכה פסוקה ורבינו לא הביא דין זה בפירוש. והכלל דכל אשה האוכלת תרומה בין מצד עצמה בין מצד בעלה בין מצד בנה אוכלת בחזה ושוק חוץ מחוזרת לבית אביה וזהו שכתב רבינו בפ"ז מהל' תרומות הלכה י"ז וכל המאכיל בתרומה מאכיל בחזה ושוק ולא הוציא מהכלל אלא חוזרת לבית אביה ודוק. ומ"ש רבינו וחלונות ועובי החומה כלפנים, עיין ספ"ב מהל' מעשר שני ובפ"ו מהל' ביאת המקדש הלכה ט' וברפ"ט מהל' קרבן פסח:

הלכה ח

וכדי להרחיק מן העבירה כו'. בנאכלין לשני ימים ולילה אחד לא עשו הרחקה עד חצות דניכר הוא שקיעת החמה אבל בלילה אינו ניכר כ"כ התוספות בס"פ איזהו מקומן (דף נ"ז:):

הלכה י

ומותר לאכול את הקדשים בכל מאכל. עיין לעיל ספ"ט מהל' בכורים שכתב רבינו ז"ל דאין הכהנים אוכלים המתנות אלא צלי בחרדל וכבר עמדו התוס' על זה בפרק הזרוע

(דף קל"ב) יע"ש. ודע שכתבו התוס' בפרק כל הזבחים (דף ע"ה) ד"ה בכור דבדבר דלא הוי מתנות כהונה לא שייך למשחה. ולפי זה אפשר לומר דלזה כיון רבינו לומר אפילו הכהנים כלומר לא מיבעיא בחלק הזכרים דלא שייך למשחה אלא אפילו בחלק הכהנים וכמ"ש התוס' בפרק הזרוע: אבל לא תבלין של תרומה כו'. פסק כר"מ כמ"ש מרן. והרב לח"מ תמה למה פסק כר"מ לגבי ר"ש ועיין בסוגית הגמרא פ"ח דזבחים (דף ע"ו) ותמצא טעם למה שפסק כר"מ:

הלכה יא

אוכלין עמה חולין ותרומות כו'. פירש"י דיאכלום מבחוץ דהא אין מכניסין בעזרה חולין והתוס' ס"ל דאוכלין בעזרה. ועיין במ"ש התוס' בפרק הקומץ (דף כ"ח) ד"ה חולין. (א"ה עיין במ"ש הרב המחבר פ"ב מהל' שחיטה דין ג'):

הלכה יב

חתיכה של קדשי קדשים כו'. כתב מרן אבל קשה שלא הי"ל לכתוב או או. ועיין בתוי"ט ודוק:

פרק יא

הלכה ג

בין כהן בין ישראל לוקה. בעיא דאיפשיטא בפ"ז דמנחות (דף ע"ד) ודוק. ועל מ"ש רבינו וכן האוכל כזית בשר מבשר חטאות כתב מרן זה בכלל מה שנתבאר בסמוך כו'. ומפסוק זה אינו נלמד אלא כל מה שהוא כליל למזבח אבל חטאות הנשרפות שאין בהם חלק למזבח איצטריך קרא אחרינא לאסור אכילתן וכמ"ש רבינו והכי איתא בהדיא בת"כ יע"ש:

הלכה ד

כל האוכל כזית מבשר הקדשים כו'. לא כתב רבינו דין שיירי המנחות אם אכל קודם קמיצה אם לוקה. ובסעיף שאחר זה בדין האוכל חוץ למקומו כתב או שיירי מנחות משמע שאין מלקות במנחות באוכל קודם קמיצה ומ"מ איסורא איכא אפילו קודם הקטרה וכמ"ש רבינו בפי"ג מהלכות אלו ומאימתי יותרו השיריים באכילה משיצית האור ברוב הקומץ וכן גבי קרבנות אע"ג דאוכל קודם זריקה אינו לוקה מ"מ איסורא איכא לאכלם קודם הקטרה וכדאמרינן בפרק תמיד נשחט (דף נ"ט) יכול יהיו הכהנים רשאים בחזה ושוק קודם הקטרת אימורין ת"ל כו'. ונראה דה"ה בחטאות ואשמות וכן הבעלים אינם אוכלין בשר השלמים קודם הקטרה וכמ"ש רבינו בפי"ח מהלכות פסולי

המוקדשין הלכה ז' והאימורין מתירים את הבשר לאדם. ומ"מ לא דמו הקטרת אימורין להקטרת הקומץ דבאימורין אף שאסור לאכול קודם הקטרה אם נאבדו האימורין הותר הבשר אבל במנחות אם נאבד הקומץ נאסר באכילה משום דהקטרת הקומץ עומד במקום זריקת דם ולפיכך אם חשב בהקטרת הקומץ מחשבת פגול נתפגל וכמ"ש רבינו בפי"ג מהל' פסולי המוקדשין הלכה ו' ואילו גבי קרבן אין מחשבה פוסלת לאחר זריקה וכמבואר שם. וכן נמי נפקא מינה להא דקי"ל דאין חייבין משום פגול עד שיקריבו כל מתיריו דקרבן כיון שנזרק הדם הוקבע לפיגול אבל במנחות לא הוקבעו לפיגול עד לאחר הקטרת הקומץ. ואע"ג דגבי קרבן נמי אסור לאכול קודם הקטרה מ"מ כיון שאם אבדו האימורין הותר הבשר משעת זריקת הדם קרינן ביה הוקבע לפיגול. ונראה דמשיצית האור ברוב האימורים הותר הבשר באכילה דומיא דשיירי מנחות וכן נראה מדברי התוס' בפרק הקומץ רבה (דף כ"ו) ד"ה קומץ דמדמינן להו להדדי יע"ש. שוב ראיתי לרבינו שכתב בספ"ד מה' מחוסרי כפרה שהאוכל מלוג השמן קודם שיתן מתן שבע ומתן בהונות לוקה כאוכל קדשים קודם זריקה וכ"כ התוס' בפי"ג דזבחים (דף ק"י) ד"ה קומץ יע"ש:

כתב רשב"ם ז"ל בפרק יש נוחלין (דף ק"כ) אההיא דאמרי' ביש שאלה בהקדש שאם שחט קדשים בחוץ ונתחייב כרת ואח"כ הלך אצל חכם להתיר לו הקדשו ומצא לו פתח של חרטה ועקר את ההקדש מעיקרו ועבדיה כהקדש טעות איגלאי מלתא למפרע דלא הוה הקדש מעולם ופטור מכרת ע"כ. ואני מסתפק בשוחט בפנים ואכל קודם זריקה דלוקה אי מהני ליה שאלה לפוטרו ממלקות דדלמא דוקא שוחט בחוץ דהיא שחיטה שאינה ראויה מהני ליה שאלה אבל בשוחט בפנים לא. וראיתי להתוס' בפ"ג דכריתות (דף י"ג) ד"ה ארבע שכתבו השתא שנשחטו ונזרקו דמן כהלכתן ליתיה בשאלה. ומפשט דבריהם נראה דדוקא היכא דנשחט ונזרק דמם כהלכה לא מהני שאלה אבל קודם זריקה מהני שאלה. ועיין בתוס' פ"ק דסוטה (דף ו') ד"ה כי שהקשו למה אינו נשאל עליה ותצא לחולין. ועיין בפ"ז דנדרים (דף ס"ד) דאמרינן בתרומה ביד כהן דלא מצי מתשיל עליה ואפשר דכל שהביאו לכהן וכ"ש אם נתקדש בכלי דחשיב כתרומה ביד כהן ולא מצי מתשיל עליה ועיין היטב במ"ש הרא"ש שם בשם ה"ר אלעזר ממיץ ועיין בחוות יאיר ס"ס ק"ל (א"ה עיין בס' מוצל מאש סי' י"ט):

הלכה ו

והאוכל ממנה כזית לוקה. עיין במ"ש התוספות פ"ג דיומא (דף ל"ו) ד"ה לאו ובפ"ג דמכות (דף ק"י) ד"ה ולילקי:

פרק יב

הלכה ח

נתן והקריב לוקה על השמן כו'. עיין במ"ש התוס' פ"ה דבמנחות (דף ס') בשם ר"ת ז"ל דאם נתן בתחלה שמן ואח"כ לבונה אינו חייב על הלבונה וה"ה אם נתן לבונה דשוב אינו חייב על השמן ומתני' דקתני וחייב על השמן בפני עצמו מיירי בשתי מנחות באחת נתן שמן ובאחת נתן לבונה יע"ש. והדין הוא פלא בעיני וצ"ע:

הלכה יג

משיצית האור ברוב הקומץ. עיין בירושלמי רפ"ב דיומא שאמרו מהו ברובו ברובו של קומץ או ברוב כל פרידה ופרידה ואסיקו דברוב כל פרידה ופרידה איתמר (א"ה עיין במ"ש הרב המחבר לעיל פי"א הלכה ד'):

הלכה כג

ואפייתן בפנים. (עיין במ"ש מרן פ"ז מהל' תמידין ומוספין דין ז'):

פרק יג

הלכה ב

מביא עשרון שלם ומקדישו. פירוש בעשרון של מקדש:

הלכה ג

ואחת אחת היו נעשות. כעת לא ראיתי דין זה בפירוש אך הדין הוא מוכרח ממאי דאמרינן בפ' שתי מדות (דף פ"ח) דרביעית שבה היה מודד לחביתי כ"ג רביעית שמן לכל חלה וחלה אלמא דאחת אחת היתה נעשית אלא דאעיקרא דדינא יש לדקדק מהיכן למדו רז"ל שאחת אחת היתה נעשית ודוחק לומר שהכריחו דין זה ממה שנמשח רביעית דאלת"ה למה ימשח וכדאיתא התם דיתיב רבי וקא קשיא ליה. וראיתי בר"פ שתי הלחם (דף צ"ד) ת"ר שני עשרונים יהיה החלה האחת מלמד שנילושות אחת אחת מנין שאף שתי הלחם כך ת"ל יהיה ע"כ. ויש לדקדק דאמאי לא אמרו דרבוי דיהיה אתא לחביתי כ"ג שיהיו נעשות אחת אחת. וי"ל דלחביתין לא איצטריך רבוי משום דילפינן לה בג"ש דחוקה חוקה וכדאיתא בפ' אלו מנחות (דף ע"ו) דילפינן מג"ש זו דחביתין היה בא י"ב חלות וכיון דאיתקוש למנין החלות ה"ה לעשייתן שצריך שיהיו נעשות אחת אחת וא"כ ריבויא דיהיה אייתר לשתי הלחם. אך באפייתן אני מסתפק אם יש שיעור דדילמא דוקא בלישתן צריך שילוש אחת אחת אבל בעשייתן ליכא קפידא ומה שירצה יעשה

ואת"ל דגם באפייתן איכא שיעורא אם השיעור הוא שתים שתים דומיא דלחם הפנים או דילמא אחת אחת דומיא דשתי הלחם ובאותה ברייתא שכתבתי בר"פ שתי הלחם אמרינן ומנין שאפייתן שתים שתים ת"ל ושמת אותם יכול אף שתי הלחם כן ת"ל אותם, ויש לדקדק דאימא דמעוטא דאותם אתא לחביתין ואולי ניחא טפי למעט שתי הלחם דכתיב בקרא דלחם הפנים דהא יהיה אתא לרבות שתי הלחם וא"כ כי אתא מעוטא הוא למעט מאי דכתיב בההוא קרא ועדיין יש להתיישב בזה. ודע שממשמעות דברי רבינו נ"ל שכל עשייתם היה אחת אחת שאם לא היתה ההקפדה כי אם בלישתן היה לו לומר ואחת אחת היו נילושות וכמו שכתב בפ"ה מה' תמידין ומוספין וכן נראה גם כן מסתמיות דבריו. שוב ראיתי להרב בעל שירי כנסת הגדולה שעמד בדברי רבינו ומרן הללו וקודם כל דבר אומר שכל לחמי תודה הכתוב בדברי הרב הנזכר הוא ט"ס וצריך לומר מנחת חביתין וכמבואר ומתוך מה שכתבתי יתיישב לך כל מה שדקדק הרב הנזכר הן בדברי רבינו הן בדברי מרן ודוק ועיין במה שכתב הרב בעל שירי כנה"ג בטור א"ח סי' תס"א בהגהת בית יוסף אות י'. תנן בפרק ב' מדות (דף פ"ז) רש"א לא היה שם הין כו' אלא מדה יתירה של לוג ומחצה היתה שם שבה היה מודד מנחת כ"ג לוג ומחצה שחרית ולוג ומחצה בין הערבים ואמרינן בגמרא דאמרו לו חצי לוג היה שם ואפשר לשער בחצי לוג ע"כ, ואני תמיה בזה בין לר"ש ובין לחכמים לאיזה תכלית אנו צריכים לשער לוג ומחצה והלא עשיית החביתין אחת אחת היתה נעשית ובכל חלה וחלה היה נותן לה רביעית שמן ולש אותה וכדאמרינן בדף פ"ח דרביעית נמשחה שבה היה מודד לחביתין של כ"ג רביעית שמן לכל חלה וא"כ יביא ג' לוגין בכלי חול ואח"כ ימדוד ברביעית רביעית שמן לכל חלה וחלה. ואפשר לומר דס"ל דצריך שכל השמן הראוי להקריב בבקר צריך שיהיה כולו קדוש בשעה שמתחיל לעשות החלות והרי הסלת אף שלא היה מקריב כי אם חצי עשרון היה צריך לקדש עשרון ומה שלא הצריכו גבי שמן נמי שיקדש ג' לוגין דומיא דסלת דמקדיש עשרון הוא משום דשאני סולת דרחמנא אמר מחציתה דמשמע שיביאנה שלמה ויקדשנה שלמה אבל גבי שמן אין צורך לקדש כי אם מה שצריך להקריב באותה שעה ומש"ה מקדיש לוג ומחצה ואח"כ מודד ברביעית לכל חלה וחלה. ומכאן אני תמיה לסברת רבינו שכתבתי (לעיל בפרקין) דאית ליה שעשיית החביתין היא שהיה עושה י"ב חלות מן העשרון וחולק כל חלה וחלה לשנים ומקריב י"ב חצאין בבקר וי"ב בערב וא"כ כל הג' לוגין היה צריך שיביא להקרבת חצי עשרון של בוקר ולא ימנע או יקדש כל השלשה לוגין או לא יקדש כי אם רביעית אחר רביעית הצריך לכל חלה וחלה אך שיעור זה דלוג וחצי לאיזה תכלית הוא. ואולי שכשם שאחר

שהיה מקדש כל העשרון בעשרון של קודש היה חולק העשרון בחצי עשרון והיה עושה ממנו שש חלות ואח"כ היה עושה מחצי האחר שש חלות אלמא דבעינן שהמחצית יהיה חלות בפני עצמו א"כ גם השמן צריך שהמחצית יתקדש ומ"מ כבר כתבתי דסברא זו דרבינו היא תמוהה בעיני ואעיקרא דדינא למה צריך לחלק העשרון בחצי עשרון כפי סברתו שהרי חצי עשרון זה לא היה מקריב בבקר אלא חצי המחצית של עשרון זה וכן מהלוג ומחצה לא היה מקריב הימנו בבקר כי אם המחצית, סוף דבר דברי רבינו צריכין תלמוד: ודע שראיתי לרבינו שכתב ומביא עמה ג' לוגין שמן כו'. וסתם הדברים ולא פירש אם הכוונה היא שיביא כל הג' לוגין ויקדש אותם או דילמא שיכול להביאם בכלי חול ואח"כ היה מקדש רביעית אחר רביעית הצריך לכל חלה וחלה ובין הכי ובין הכי אני תמיה שהרי מהסוגיא שכתבנו מוכח דבין לר"ש ובין לרבנן צריך לחלק לוג ומחצה בפני עצמו ולא ביאר לנו רבינו דין זה:

הלכה ד

ואם היתה מנחת חינוך כו'. כתב מרן ובפ' התכלת תניא וכהן המשיח כו'. ולא ידעתי מה ענין סוגיא זו לכאן דהתם מיירי בכ"ג שמת ולא מינו אחר תחתיו דנחלקו ר"ש ור"י משל מי היתה קריבה ואליבא דכולי עלמא שלימה היתה קריבה שחרית ושלימה בין הערבים ולא שייך כלל למנחת חינוך וצ"ע. ומ"ש רבינו ואח"כ חולק כל חלה וחלה לשנים באומד כדי שיקריב החצי בבקר והחצי בערב. מדברי רבינו הללו למדנו שני דברים. הא' הוא שכל העשרון כולו היה לש ואופה מהבקר דקרא דקאמר מחציתה בבקר ומחציתה בערב היה אפשר לומר שחצי עשרון היה לש ואופה בבקר והנשאר היה לש ואופה בערב. והדין הב' שלמדנו הוא דמאי דכתב רחמנא מחציתה בבקר הכוונה היא מחצית כל חלה וחלה שנמצאו קרבים בבקר י"ב חצאי חלות ובערב י"ב חצאין. והנה בדין הא' דהיינו שהיו לשין ואופין כל העשרון בבקר לא נחלק עליו הראב"ד אך בדין הב' דהיינו שהיה מקריב י"ב חצאין בבקר חלק עליו וכתב זו לא שמענו אלא שיחלקו שש חלות בשחרית ושש בין הערבים והתורה נתנה להם מדות גדולות וקטנות שימודו בהם כדי שלא יגרעו ולא יוסיפו על השיעורין והוא אומר שמחלקין את החלות באומד כו' ע"כ. וא"ת בשלמא לדעת רבינו היינו דצריך ללוש ולאפות כל העשרון בבקר לפי שצריך להקריב י"ב חצאין אך להראב"ד שמקריב שש חלות בבקר למה אופין כל העשרון. ונראה דודאי לדעת הראב"ד אם ירצה ללוש חצי עשרון בבקר וחצי בערב הרשות בידו ומה שלא נחלק עליו בזה הוא משום דאף לדידיה יכול לעשות כמו שירצה ומה שחלק עליו נתבאר שהרשות בידו אם ירצה ללוש כל העשרון בבקר ילוש ואם ירצה ילוש חצי עשרון בערב: והנה

מרן הביא ראיה לדברי רבינו די"ב חצאין היה מקריב מההיא דאמרינן בפרק שתי מדות (דף פ"ז) בעא רמי בר חמא מרב חסדא חביתי כ"ג במה מחלקן לחלות ביד או בכלי כו' והנה פשטן של דברים נראים כרבינו שהבעיא היא חלות אלו שמחלקן כדי להקריב י"ב חצאין במה מחלקן אך הראב"ד נראה דס"ל דהבעיא היא לפי שצריך לעשות מכל חצי עשרון שש חלות ועל זה שאלו חלות אלו במה מחלקן וכן הוא דעת התוס' ורש"י יע"ש. והא דלא בעו בלחם הפנים שהיה גם כן י"ב חלות ועיקר שיעור זה די"ב חלות בלחם הפנים כתיב ומהתם ילפינן לחביתין וכדאיתא בפ' ואלו מנחות הא לא קשיא כלל משום דחלה דלחם הפנים היתה שני עשרונים כל חלה וחלה וא"כ שיעורה ידוע אבל בחביתין שמכל חצי העשרון היה עושה שש חלות מש"ה שאלו במה מחלקן. אך קשה אמאי לא שאלו בסתם על כל המנחות שהיו באים עשר עשר וכדתנן בפ' ואלו מנחות [דף ע"ו] במה מחלקן, וי"ל דשאני שאר מנחות שהעשיה היתה כאחת כלומר שהיה לש כל העשרון בבת אחת ואח"כ היה מחלק העיסה לעשר חלות וכיון שכן אין להקפיד אם החלה האחת תהיה גדולה מחברתה או קטנה אבל חביתין שאחת אחת היו נעשות וכמו שפסק רבינו וצריך לתת לכל חלה וחלה רביעית שמן וכדאמרינן בפ' שתי מדות (דף פ"ח) רביעית למה נמשחה שבה היה מודד לחביתי כ"ג רביעית שמן לכל חלה וחלה א"כ צריך להקפיד טובא בשיעור החלות שיהיו שוות כדי שלא תהיה האחת מרובה בשמן והאחת חריבה ומש"ה שאלו בגמ' במה מחלקן והשיבו לו שאעפ"כ מחלקן ביד ולא בכלי לפי שהכלי הוא סימן קללה: וראיתי למרן שכתב וזה מבואר כדברי רבינו דההוא דקללה בלחם כתיב כנראה שרצה מרן לשלול דליכא למימר שהבעיא היה לפי שהיה צריך לעשות מכל חצי עשרון שש חלות וכדכתיבנא כבר כתבו התוס' דמשקולת ומאזנים הוא סימן קללה בסלת כמו בעיסה ולפי מה שכתבנו מה שתמה מרן על הראב"ד שכתב זו לא שמענו מלבד שאין כאן תמיה דודאי סוגיא זו שהביא מרן ראה אותה הראב"ד אלא שפירשה כדכתיבנא עדיין יש לתמוה על רבינו איך הוליד דין מחודש כזה דבמלתא דרחמנא אמר מחציתה בבקר איך חלק באומד ואפשר שיוסיף או יגרע מדקדוק סוגיא זו. עוד אני תמיה בסברת רבינו הלזו מהא דתנן חצי עשרון מה היה משתמש שבו היה מודד מנחת כ"ג כו' וסדר הבאת החביתין היה שהיה מביא עשרון ומקדשו לעשרון שבמקדש ואח"כ היה חוצהו בחצי עשרון וכל זה מבואר בדברי רבינו בראש הפרק. והנה בשלמא לדעת הראב"ד ודעמיה איצטריך חצי עשרון לפי שבו היה מודד לעשות שש חלות בבקר אך לדעת רבינו לא ידעתי לאיזה תכלית היו מחלקין אותו בחצי עשרון יעשו מן העשרון קודם חלוקה י"ב חלות ואח"כ יחלקו כל חלה לשנים

ויקרבו י"ב חצאין בבקר וי"ב בערב והדבר אצלי צריך תלמוד ועיין במה שכתבתי בדף ס"ו ע"א (א"ה תמצאנו לקמן בפרקין דין ג' יע"ש) . ודע שאחר שכתבתי כל זה נתיישבתי עוד בדברי רבינו הללו וראיתי שדבריו טעמם ונמוקם עמם והוא דתנן בפ' אלו מנחות (דף ע"ה) מנחת ישראל כופל אחת לשנים ושנים לארבעה ומבדיל מנחת כהנים כופל אחת לשנים ושנים לארבעה ואינו מבדיל מנחת כהן משיח לא היה מקפלה רש"א מנחת כהנים ומנחת כהן משיח אין בהם פתיתה מפני שאין בהם קמיצה ע"כ. ופירש"י אין בהם פתיתה שלא היה מקפלן. ובגמרא הקשו דבברייתא קתני מנחת כהן משיח היה מקפלה והא אנן תנן לא היה מקפלה ותירצו אמר רבא אינו מקפלה לארבעה אבל מקפלה לב' ע"כ. והנה פשטה דסוגיא משמע דלת"ק מנחת כהנים כופל אחת לב' וב' לד' ואינו מבדיל מנחת כהן משיח לא היה כופל כי אם אחת לב' ורש"י ס"ל דבין מנחת כהנים ובין מנחת כהן משיח לא היה מקפלה כלל דליכא למימר דמאי דקאמר ר"ש הוא דלא היה מקפלה אחת לשנים ושנים לארבעה אבל אחת לשנים מיהא היה מקפל דא"כ אמאי נקט במילתיה מנחת כהן משיח הא בזה גם ת"ק מודה דלא היה מקפל כי אם אחת לשנים אלא ודאי דלר"ש מנחת כהן משיח לא היה בה קפול כלל ולפי זה איכא לאתמוהי טובא דהא בקרא דמנחת כהן משיח כתיב מנחת פתים תקריב וגו' והיכי קאמר ר' שמעון דמנחת כהן משיח לא היה מקפלה כלל וכבר הקשו קושיא זו הראב"ד ורבינו ישעיה הראשון. והרא"ם בפ' צו כתב וז"ל ושמא י"ל דאין בהם פתיתה דקאמר ר"ש היינו שלא יכפל האחד לשנים ושנים לארבעה דומיא דמנחת ישראל דכתיב בה פתות ופתים ופליג את"ק דאמר מנחת כהנים כופל אחד לשנים ושנים לארבעה ובא ר"ש ואמר שבין מנחת כהנים בין מנחת כהן משיח אינו כופל אלא האחד לשנים ולא שנים לארבעה דהכא לא כתיבא בה אלא פתים לחודה ומנחת כהנים דייניגן להו כמנחת כהן משיח מפני שכולם אין בהם קמיצה ע"כ. והנך רואה כמה יש מהדוחק בתירוץ זה דנקט ר"ש דין מנחת כהן משיח ללא צורך שהרי בדין מנחת כהן משיח לא נחלק תנא קמא. ומלבד זה הדוחק יש לתמוה דבגמרא הקשו עלה דברייתא דקתני מנחת כהן משיח היה מקפלה ממתני' דקתני לא היה מקפלה והדבר הוא תימה דהיכי הוה ניחא להו מתני' כפשטה דלא היה מקפלה כלל דהא כתיב מנחת פתים ותמהני מהרא"ם איך לא נתעורר בזה. וראיתי להרב בעל קרבן אהרן בפ' ויקרא עלה דקרא דפתות אותה שהביא קושיא זו דהרא"ם ותירץ דלר"ש מנחת פתים אינו ר"ל שיפתת אותה אלא שירצה שיעשנה כמו מנחת פתים והיא שאר המנחות או לענין האפיה שתהא נעשית בכלי וזהו אפויה כמו מנחת פתים או לענין היציקה שיצוק עליה שמן והוצרך לומר זה מפני ששנה אותה באומרו תופיני אפיות

הרבה לז"א שעם כל זה כמו מנחת פתים היתה עכ"ד: והנה דברים הללו מצד עצמם לא ניתנו ליכתב שהכתוב יאמר מנחת פתים לדמיון בעלמא גם מ"ש או לענין האפיה שתהא נעשית בכלי כו' לא ידעתי פירושו לפי שבחביתין היו בו שתי מלאכות שהיו אופין ומטגנים ואם על הטיגון הרי כבר נאמר על מחבת ואמרי' בפ' התכלת (דף כ"א) מחבת מלמד שטעונה כלי ואי על האפוי אעיקרא דדינא כמה דיות משתפכות אם התנור היה קודש או לא, זאת ועוד דבמנחות דכתיב בהם פתיתה לא היה כי אם מחבת ובמחבת לא כתיב בקרא יציקה וא"כ היכי תלה הכתוב חיוב היציקה באומרו מנחת פתים ואף שהדין הוא שבכל המנחות חוץ ממנחת מאפה תנור היה בהם פתיתה היינו מדרשא דמנחה היא לרבות כל המנחות לפתיתה וכן יציקה לא כתיב בקרא כי אם במנחת הסלת ושאר המנחות חוץ ממאפה תנור נלמדות מרבויא וא"כ לא יצדק לומר שקראה הכתוב מנחת פתים לחיוב היציקה ועוד דהא מצינו מנחה דבעיא פתיתה ולא בעיא יציקה והיא מנחת מאפה תנור וכמו שכתב רבינו בפרקין הלכה ח' ומצינו מנחה דלא בעיא פתיתה ובעיא יציקה והיא מנחת הסלת וכמו שהארכנו בזה בספר דף קל"ט (א"ה תמצאנו לקמן בפרקין הלכה י' יע"ש), וא"כ וא"ע תלה הכתוב חיוב היציקה במה שקראה מנחת פתים. עוד הוקשה לו לרבינו שאם ת"ק ס"ל דבענין הקיפול אין חילוק בין מנחת ישראל למנחת כהנים ולא נתייחדה מנחת כהנים אלא בשלילת ההבדלה מפני שאין בה קמיצה אבל לקפלה אף במנחת כהנים איתא כדי לקיים מצות פתיתה וכמו שפירש"י במתני' דאלו מנחות א"כ מנא להו דאשתנו מנחת כהנים ממנחת כהן משיח דמנחת כהן כופל אותה לשנים ושנים לארבעה ואילו מנחת כהן משיח אינו כופל כי אם אחת לשנים ולא מצינו לא בגמרא ולא בת"כ שהביאו שום רמז מהכתוב לזה, והרב בעל קרבן אהרן כתב שהטעם הוא כי מנחת כהנים היו מעשרון ומנחת כהן משיח לא היה אלא חצי עשרון דכן כתיב עשירית האיפה סולת מחציתה בבקר ומחציתה בערב ולזה אם עשרון חולק לארבעה חצי עשרון די שיחלוק אותו לשנים עכ"ד. וכן פירש רש"י בפ' אלו מנחות יע"ש, ורבינו לא נחה דעתו בזה לפי שאם היה הדין שמחצי עשרון היה עושה י"ב חלות היו דבריו טובים ונכוחים אבל כיון דמחצי עשרון לא היה עושה כי אם שש חלות אין הפרש בין מנחת כהנים למנחת כהן משיח אלא כמלא נימא דבמנחת כהנים היה עושה מחצי עשרון חמש חלות ובמנחת כהן משיח היה עושה מחצי עשרון שש חלות: והנה כל זה ראתה עינו של רבינו וליישב כל זה סבירא ליה דמה שאמר הכתוב מנחת פתים הוא כמשמעו דהיינו שהיה חולק אותה לשנים וזה משמעו של פתים דהיינו מבדיל דומיא דפתות אותה פתים וכן תרגם אונקלוס מנחת ביצועין שר"ל שיחלק אותה לשנים ואע"ג

דבמתני' תנן ר"ש אומר אין בהם פתיתה כו' ופירש קפול מ"מ לשון תורה לחוד ולשון חכמים לחוד וס"ל דהטעם שצוה הכתוב דין זה אע"ג דקי"ל דכל מנחה שאין בה קמיצה אין בה הבדלה בחלות הוא משום דשאני הכא שההבדלה היא כדי לקיים מחציתה בבקר והתורה גזרה שיביא עשרון שלם ויעשה מהעשרון י"ב חלות ויחלוק כל חלה וחלה לשנים ויקריב י"ב חצאין בבקר וי"ב חצאין בערב וזהו מה שצוה הכתוב מנחת פתים דאי לא תימא הכי לאיזה תכלית צוה הכתוב פתים כיון שלא היה כאן קמיצה ובזה לא נחלק אדם מעולם ואף ר"ש מודה בזה לפי שזאת הפתיתה היא לקיים מחציתה בבקר ומה שחלק עם חכמים הוא דחכמים ס"ל דנהי דקי"ל דמנחת כהנים לא היה בה הבדל מ"מ כופל אותה כדין מנחת ישראל דהיינו אחת לשנים ושנים לארבעה ומנחת כהן משיח נמי הוי דכוותה דהיינו דבתחילה היה חולק כל חלה וחלה לשנים לקיים מחציתה בבקר ואח"כ היה כופל כל חלק לשנים ולא היה מבדיל א"כ נמצא דגם במנחת כהן משיח היה אחת לשנים ושנים לארבעה ור"ש ס"ל דכי היכי דנשלל ההבדל ממנחת כהן הכי נמי נשלל הכפל ומש"ה במנחת כהנים לא היה כופל כלל אלא נשרפת החלה כמו שהיא ובמנחת כהן משיח חולק כל חלה לשנים לאומרו יתעלה מנחת פתים לקיים מחציתה בבקר אבל לא היה חוזר וכופל לפי שלא היה בה קמיצה ולפי זה נתיישבה כל הסוגיא והדקדוקים שדקדקנו: וראיתי בת"כ בפ' צו מנחת פתים מלמד שכופל אחת לשנים ושנים לארבעה ומבדיל וכתב הרב בעל קרבן אהרן ושנים לארבעה ל"ג ליה דהוא דלא כמאן כו' ומבדיל נראה לפרש כו' אבל בגמ' נראה דגרסינן ואינו מבדיל בשביל שאינה טעונה קמיצה ע"כ. ולא ידעתי היכן ראה בגמ' דגרסינן ואינו מבדיל, ולדידי מאי דקתני בברייתא ומבדיל קאי למאי דקאמר מלמד שכופל אותה לשנים שאז היה מבדיל לקיים מחציתה בבקר, והנכון דהגירסא הנכונה היא כופל אחת לשנים ומבדיל ושנים לארבעה והן הן הדברים שכתבנו דאין שינוי בכפל בין מנחת כהנים למנחת כהן משיח ובמנחת כ"מ כופל אחת לשנים ומבדיל כדי לקיים מחציתה בבקר ואח"כ כופל אותה לארבעה כדין כל מנחת כהנים ולא ידעתי מה יענה הראב"ד ביום שידובר בו ברייתא הלזו דת"כ. וראיתי לסמ"ג במצות עשה סימן קפ"ו שכתב וז"ל מנחת פתים מלמד שכופל אחת לשנים ומבדיל וכן המסקנא בפ' ואלו מנחות ע"כ. ועוד כתב שם במנחת חביתין כופל אותה לשנים ומבדיל מפני שצריך להקריבה לחצאין עם חצאי הקומץ לבונה ע"כ. והרי זה מבואר כדברי רבינו אך מ"ש וכן המסקנא בפ' ואלו מנחות לא ידעתי היכא איתא להאי מילתא: ודע שמנחת חינוך של כהן שלא היה מחציתה בבקר אלא נקרבת כאחת פשיטא שלא היה חולק החלות דכיון דהיה מקריבה כולה כאחת וקמיצה אין בה

לאיזה תכלית יחלוק החלות אבל מ"מ כופל אותה לב' ושנים לד' ואינו מבדיל כשאר מנחת כהנים וזה לא הוצרך רבינו לבארו מפני שסמך על מ"ש בדין י' ואם היתה המנחה של זכרי כהונה אינו מבדיל כו' הרי שלא הפריש בין מנחת ישראל למנחת כהנים אלא לענין ההבדלה אבל לענין הכפל שוים הם ומנחת חינוך הרי היא כמנחת כהנים וכן כתב הסמ"ג שם וז"ל מנחת חינוך הרי היא כשאר מנחת כהנים שכופל אחד לב' ושנים לד' ואינו מבדיל לפי שאינן נקמצות ואינו זוכ' אלא מקריבה כולה כאחת עם קומץ לבונה ע"כ: והואיל והביא אותנו משך הענין ראיתי לעמוד על מ"ש רבינו וז"ל ואם היתה מנחת חינוך אינו חוצה כו' וכתב מרן נראה שכתב כן מדתנן בפ' אלו מנחות מנחת כהן משיח לא היה מכפלה ומפרש רבינו דמנחת כהן משיח דקתני היינו מנחה שמקריב ביום שנתחנך כו' ואני תמיה על זה דמנחת חינוך לא מיקריא מנחת כהן משיח לפי שמנחת חינוך שייכא אף בכהן הדיוט ביום שמתחנך לעבודה וכמו שכתב רבינו בפ"ה מהל' כלי המקדש דין ט"ז ולומר דס"ל דמנחת חינוך של כ"ג לא היה חוצה אבל מנחת חינוך של כהן הדיוט היה חוצה זו לא ידעתי היכן רמיזא ועוד דהתם בגמרא אמרו דלא היה מקפלה אחת לשנים וב' לד' וא"כ מנא לן שלא היה מקריב מחציתה בבקר גם הראיה האחרת שהביא מרן מההיא דפ' התכלת תמהני דמה ענין אותה סוגיא להכא דהתם מיירי בכ"ג שמת ולא מינו אחר תחתיו דנחלקו ר"ש ור' יהודה משל מי היתה קרבה ואליבא דכ"ע שלמה היתה קרבה שחרית ושלמה בין הערבים ולא שייך כלל למנחת חינוך וכבר השיגו בזה הרב בעל לחם משנה יע"ש גם מה שתירץ הרב בעל לחם משנה לזה הם דברים מבלי מלח ואני תמיה על רבותי שדברי רבינו הם ברייתא בת"כ בפ' צו וז"ל יכול מה אהרן מביא חצאים אף בניו יהיו מביאים חצאים ת"ל זה ע"כ. ואין ספק שכוונת הברייתא היא כסברת רבינו שהיה עולה על הדעת שגם מנחת חינוך תהיה מחציתה בבקר דומיא דמנחת חביתין קמ"ל זה שמעט לומר דוקא מנחת חביתין נקרבת לחצאין אבל מנחת חינוך נקרבת שלמה. ומה שיש לעמוד על ברייתא זו שחלקו ג"כ בין מנחת חינוך בשיעור השמן ובלבונה ורבינו בסוף פ"ה מהל' כלי המקדש כתב ומעשה שלשתן שוה כבר עמדתי על זה לעיל סימן מ"א דף ס"ה (א"ה תמצאנו בפ' הנזכר). ודע שלא ראיתי לסמ"ג שכתב גבי מנחת חביתין אלא שכופל אחת לשנים ומבדיל ולא ביאר שאח"כ חוזר וכופל החציים וכמ"ש רבינו ולא ידעתי למה לא ביאר דין זה ואולי סובר הרב דמאי דאמרינן בגמרא דמנחת חביתין היה כופל אחת לשנים היינו מה שהיה עושה בתחלה שהיה כופל החלה לשנים ומבדיל ושוב לא היה כופל ולפ"ז יש לתמוה דא"כ ר"ש דפליג ואמר דבמנחת כהן משיח לא היה פתיתה היכי מתוקמא והא כתיב מנחת

פתים והדבר צריך תלמוד: ודע שלפי מה שכתבנו בדברי רבינו מתיישבים כל דבריו באר היטב אך זה לבד נשאר לי מהקושי בדבריו שכתב ולוקח החציים וכופל כל אחד לשנים ופותת ע"כ, והאי ופותת דקאמר לא ידעתי פירושו דאם כוונתו דחוזר וכופל זה אינו דהא בגמרא אמרינן דלא היה כופל שנים לארבעה ואם פירושו הוא מבדיל זו לא ידעתי מנין לו דבשלמא מה שהיה חולק בתחלה כל חלה וחלה לשנים הוא כדי לקיים מאמר הכתוב מחציתה בבקר אבל אחר שלוקח החציין שיחזור ויבדיל אותם לא ידעתי הא היכא רמיזא ולמה נשתנה מנחת חביתין ממנחת כהנים שלא היה בהן הבדל לפי שלא היה בהם קמיצה. ואלמלא דמסתפינא הייתי אומר דהאי ופותת הוא ט"ס והגירסא כך היא וכופל כל אחת מהן לשנים עד שתמצא כל פתיתה כפולה לשנים ע"כ. וקראה פתיתה לפי שכבר כתב דחולק כל חלה וחלה לשנים: וראיתי להרב בעל לחם משנה שנתקשה הרבה בדברי רבינו הללו וכתב דרבינו הוקשה לו קושיית מהר"א מזרחי ז"ל דלר"ש היכא מתוקם קרא דמנחת פתים כו' ואני תמיה דכיון דכבר כתב דחולק כל חלה לשנים מאי קשיא ליה מקרא דמנחת פתים ור"ש גם כן מודה בזה ואם הרא"ם ורבינו ישעיה ז"ל הקשו קושיא זו הוא משום דאזלי בשיטת הראב"ד דס"ל שהיה מקריב שש חלות שחרית ושש בין הערבים אבל לרבינו ליכא קושיא כלל וכדכתיבנא. עוד כתב דרבינו מפרש דלת"ק אחר שכפל אותם לשנים פותת כלומר אין פותת השנים זה מזה אלא הכפל עצמו פותתו וז"ש שנמצא כל פתיתה כפולה לב' שאחר שכופל פותת אותו הכפל ור"ש פליג ואומר דכופל אבל אינו פותת הכפל וזהו שאמר אין בהם פתיתה והשתא מתוקמא קרא דפתים לר"ש לענין הכפל דמודה ר"ש דמנחת כהן משיח כופל עכ"ד. והנה מה שדקדק הרב לפי דרכו ממה שכתב רבינו שנמצא כל פתיתה כפולה לשנים שאחר שכופל פותת אותו ע"כ, לא ידעתי כוונת הרב בדברים הללו וכבר כתבנו שלפי דרכנו קורא אותה פתיתה לפי שכבר קדם דכל חלה וחלה חולק אותה לשנים, עוד יש לי לדקדק בדבריו וליראת האריכות קצרתי ובמקום אחר נאריך עוד בזה כל הצורך. ודע שלפי דרכו של הרב בכל מנחת כהנים היה בהם פתיתה דהיינו שפותת הכפל אלא שאינו מבדילם זה מזה ומה שכתב רבינו בדין י' ואם היתה המנחה של זכרי כהונה אינו מבדיל ופותת הכוונה היא אינו מבדיל אלא פותת וזה הוא דוחק בדברי רבינו (א"ה עיין לקמן בפירקין דין י' כי שם האריך הרב המחבר ע"ד הלח"מ והרא"ם יע"ש):

הלכה ה

מנחת הסלת כיצד היתה נעשית כו'. דע שארבעה מיני מנחות נזכרו בכתוב מנחת הסלת ומנחת מאפה תנור ומנחת מחבת ומנחת מרחשת ובמנחת הסלת לא הוזכר בה כי אם

יציקה ובמנחת מאפה תנור לא הוזכר כי אם בלילה ובמנחת מחבת כתיב בה בלילה ויציקה ובמנחת מרחשת כתיב בה מתן כלי דכתיב סלת בשמן תעשה ורבינו חייב בכל המנחות חוץ ממנחת מאפה תנור שלש מתנות דהיינו בתחלה נותן שמן בכלי ואח"כ נותן עליו הסלת וחוזר ונותן שמן ובולל ואחר כל זה נותן הכל בכלי שרת וחוזר ויוצק שאר השמן והכי איתא בפ' אלו מנחות (דף ע"ד) דתנן כל המנחות הנעשות בכלי טעונות ג' מתנות שהן יציקה ובלילה ומתן שמן בכלי קודם לעשייתן ובגמרא ת"ר ואם מנחת מרחשת קרבנך סולת בשמן תעשה מלמד שטעונה מתן שמן בכלי קרבנך קרבנך לגזירה שוה מה כאן מתן השמן בכלי אף להלן מתן שמן בכלי ומה להלן יציקה ובלילה אף כאן יציקה ובלילה ע"כ. תו אמרינן התם מנחה היא לרבות כל המנחות ליציקה והתוס' שם הקשו דהתינח דמחבת איצטריך לג"ש למילף ממרחשת מתן כלי אבל מרחשת אמאי איצטריך לג"ש למילף ממחבת יציקה ובלילה תיפוק ליה דמרבינן בסמוך מדכתיב מנחה לרבות כל המנחות ליציקה ולא ממעטינן אלא מנחת מאפה תנור, ותירצו דמצינו למימר דעיקר ג"ש למתן שמן בכלי אתיא ויציקה ובלילה דהכא ה"ה דבלא ג"ש הוה ידעינן מדכתיב מנחה עוד תירצו ועוד נראה דלבלילה נמי איצטריך ג"ש דמדכתיב מנחה לא מרבינן אלא יציקה לחודה דעל יציקה כתיב ומרבינן נמי פתיתה לכל מנחות דפתיתה ויציקה כתיבי בההוא קרא ע"כ. ודע שגם לפי תירוץ זה מאי דיליף מרחשת ממחבת יציקה בג"ש לאו דוקא דליציקה לא איצטריך ג"ש דתיפוק ליה מקרא דרבינן מיניה כל המנחות ליציקה אלא שהפרש גדול יש בין תירוץ א' לתירוץ שני דלתירוץ א' מרחשת אינו צריך ללמוד שום דבר ממחבת בג"ש ומה שאמרו בגמרא ומה להלן יציקה ובלילה כו' לאו דוקא דבלא ג"ש נמי הוה ידעינן דבמרחשת איכא יציקה ובלילה אבל לתירוץ ב' איצטריך ג"ש למרחשת שילמוד ממחבת בלילה דהא נפיק מקרא דמנחה ואגב בלילה נקטו נמי בגמ' יציקה. עוד כתבו ומיהו צריך לדקדק דבמנחת הסלת ובמנחת העומר דלא כתיב בהו בלילה מנא לן מתן שמן בכלי קודם לעשייתן תינח מחבת ומרחשת דכתיב קרבנך אלא שאר מנחות מנלן ואם נפרש מדכתיב מנחה במחבת מרבינן כל מנחות לשלש מתנות שמן א"כ היכי ממעטינן מאפה מיציקה דוקא מדכתיב עליה והיא נמעטה נמי ממתן שמן בכלי קודם עשייתן דהנך תיבות גבי הדדי כתיבן ויצקת עליה שמן מנחה היא ע"כ. ויש לדקדק בדברי התוס' שכתבו מנא לן מתן שמן בכלי ומשמע דלא הוקשה להם כי אם מזה דאמאי לא הוקשה להם ג"כ מבלילה דמנא לן. וכי תימא דס"ל לתוס' דאף דנימא דמלת מנחה דכתיבא במחבת מרבה כל המנחות לדיני המחבת היינו דוקא למאי דכתיב בהדיא במנחת מחבת דהיינו בלילה ויציקה אבל מתן שמן

בכלי דלא כתיב בהדיא במחבת ולא יליף לה אלא ממרחשת בג"ש לא רבינן כל המנחות מדכתיב מנחה. הא ליתא מתרי טעמי חדא דהתוס' סיימו בדבריהם דמנחה אינו מרבה אלא יציקה דכתיב סמוך לו אבל בלילה אינו מרבה ואם כן איך כתבו תכף ומיד הפך זה, ועוד שבהתחלת הקושיא כתבו דבמנחת סלת ובמנחת העומר דלא כתיב בהו בלילה כו' משמע שהוקשה להם ג"כ מבלילה. והרב בעל לחם משנה נתעורר בזה ולא תירץ כלום ולי נראה שדברי התוס' הם מסורסים ועיקר הגירסא כך היא ומיהו צריך לדקדק דבמנחת סלת ובמנחת העומר מנא לן בלילה ומתן שמן בכלי קודם לעשייתן דלא כתיב בהו ולפי גירסא זו שהוקשה להם מבלילה ומתן שמן דמנא לן במנחת הסלת ובמנחת העומר ניחא מה שכתבו תינח מחבת ומרחשת כלומר דמחבת יליף מתן שמן ממרחשת ומרחשת יליף בלילה ממחבת אבל לפי הגירסא דלא הוקשה להם כי אם ממתן כלי ולא מבלילה לא היה להם לומר אלא תינח מחבת כלומר דיליף מתן שמן ממרחשת אבל במרחשת ליכא קושיא כלל דהא מתן שמן כתיב ביה בהדיא א"ו דמבלילה ומתן שמן הוקשה להם ומש"ה כתבו תינח מחבת ומרחשת וזה פשוט: ודע שמה שלא הוקשה להם מיציקה גם כן דמנא לן במנחת העומר דהא בפרשת אמור לא כתיב גבי מנחת העומר. הא לא קשיא כלל חדא דמלת מנחה מרבה לפחות יציקה לכל המנחות ועוד דבפ' ויקרא כתיב ואם תקריב מנחת בכורים דהיינו מנחת העומר וכתיב בתריה ונתת עליה שמן דהיינו יציקה. ודע שהתוס' בקושיא זו באו לסתור שני התירוצים שכתבו לקושיא דמרחשת אמאי איצטריך לג"ש למילף ממחבת יציקה ובלילה ובתחלה הקשו כפי התירוץ השני דמנחה אינו מרבה כי אם יציקה דכתיב ביה דא"כ מנחת הסלת ומנחת העומר מנא לן דעו דבעו בלילה ומתן כלי וחזרו ואמרו ואם נפרש כלומר התירוץ הא' דמנחה מרבה כל הדברים ולמרחשת לא איצטריך ג"ש למילף ממחבת דתיפוק ליה מקרא דמנחה ובמחבת כתיבי שלש מתנות דבאומרו קרבנך הרי מתן כלי אמור וכתיב בלולה בשמן וכתיב ויצקת ועל כולם כתיב מנחה לרבות כל המנחות לכל אלו הדברים ובזה הוה ניחא מאי דאית לן במנחת הסלת ובמנחת העומר בלילה ומתן שמן בכלי אכתי קשיא ליה אחריתי לפי פירוש זה דאמאי ממעטינן ממנחת מאפה יציקה דוקא מדכתיב עליה והיא נמעטנה נמי ממתן שמן בכלי דהנך תיבות גבי הדדי כתיבן ויצקת עליה שמן מנחה היא וכי היכי דמלת מנחה מרבה הכל הכי נמי נימא דמיעוטא דעליה והיא ממעט הכל ונהי דבלילה לא מצי ממעט דבהדיא כתיב בלולה בשמן מ"מ נמעטנה נמי ממתן כלי. וקושיא הלזו לא שייכא כי אם לפי התירוץ הא' אבל לפי התירוץ השני לא שייכא קושיא זו דהא כפי התירוץ השני מנחה אינו מרבה כי אם ליציקה דכתיבא בהך קרא וא"כ מעוטא דהיא

ועליה נמי לא ממעטי אלא יציקה דכתיב בהאי קרא באופן שכוונת התוס' היא לדחות השני התירוצים ולזה תירצו לעיקר קושייתם תירוץ אחר ובתירוץ זה יתורץ הכל וכתבו ונראה לפרש דגבי ג' מתנות שמן כל המנחות למדות זו מזו בלא שום ג"ש מסברא בעלמא דכיון דטעונות שמן נלמוד סתום מן המפורש כעין גלוי מילתא בעלמא ומאי דאיצטריך הכא קרבנך לג"ש היינו משום דבמחבת כתיב יציקה שהיא אחרונה ובמרחשת כתיב מתן שמן בכלי שהיא בתחלה הוה אמינא שזו דינה בכך וזו דינה בכך אבל אחר שלמדנו בג"ש ליתן האמור של זה בזה ה"ה בכל המנחות חוץ ממנחת מאפה דמיעטה רחמנא מיציקה ומשום דכתיבי מיעוטא גבי יציקה איצטריך ליה מנחה לרבות כל המנחות ליציקה עכ"ד, וכוונת דבריהם דהג"ש למדנו שלא נדון מה שכתוב בכל מנחה בה לבדה ובזה יצאנו מזה הטעות ולמדנו לכולם מן הסברא שילמוד סתום מן המפורש ואי לא הוה כתיב מיעוטא גבי יציקה למעט מאפה תנור מיציקה לא הוה צריך לרבויא דמנחה לרבות כל המנחות ליציקה דבלא רבויא היו כל המנחות למדות זו מזו ליתן את של האמור בזה בזה אלא כיון דאיצטריך מעוטא גבי יציקה כדי למעט מאפה תנור כדי שלא נטעה במעוט זה באיזו מנחה ממעט קרא כתב רחמנא רבויא דמנחה לרבות כל המנחות ליציקה ובזה נבין דמעוטא לא קאי כי אם אמאפה תנור ובתירוץ זה אתיא כל הסוגיא כפשטה וכמבואר. והנה כמה הלכתא רבוואתא איכא למשמע מדברי התוס' הללו חדא דס"ל דמנחת הסלת ומנחת העומר יש בו ג' מתנות שמן ככל המנחות והנה מנחת הסלת כבר כתב כן בפירוש רבינו דבעיא מתן שמן בכלי ובלילה ויציקה אך במנחת העומר נראה מדברי רבינו בפ"ז מהלכות תמידין ומוספין דין י"ב שלא היה בה לא מתן שמן בכלי ולא יציקה שהרי לא כתב שם אלא ובוללין אותו בשמן כו' הרי שלא הזכיר כי אם בלילה אבל נראה דהא ליתא דהא בפ"ו דמנחות (דף ס"ז) תנן בא לו לעשרון יצק ובלל הרי דחייבו יציקה במנחת העומר ולפי מה שדקדקנו בדברי רבינו במנחת העומר לא היה בה יציקה ומה גם שהתוס' שם כתבו דמאי דתנן נתן עליו שמנו היינו מתן שמן בכלי וא"כ הרי הוזכרו כל השלש מתנות במנחת העומר אלא שנראה שרבינו מ"ש ונותן עליו קומץ לבונה כשאר המנחות האי כשאר המנחות קאי לפני פניו נמי דהיינו מ"ש בוללין אותו כלומר כשאר המנחות היו בוללין אותו וכוונתם היא דבעיא ג' מתנות וכן כתב הרב בל"מ יע"ש:

עוד למדנו מדברי התוספות הללו דמנחת מאפה תנור לא מעטה הכתוב אלא מיציקה דוקא אבל מתן שמן בכלי יש בה ודברי רבינו בדין זה באו סתומים דבדין ח' כתב וז"ל מנחת מאפה תנור כיצד אם חלות היא בולל השמן בסלת ולש בפושרין ואופה ופותתן

ונותן בכלי שרת כו' ואין בה יציקת שמן ע"כ. והנה מסוף דבריו שכתב ואין בה יציקת שמן נראה דס"ל כסברת התוס' דלא מעט הכתוב מאפה תנור אלא מיציקה אבל מתן שמן בכלי לא מעטה אך מתחלת דבריו שלא הזכיר מתן שמן בכלי אלא כתב אם חלות היא בולל השמן וכו' משמע דאית ליה דבמאפה תנור לא היה בה מתן שמן בכלי וכבר הביא הרב בעל לחם משנה שני פירושים הללו וכתב שפירוש זה השני שכתבנו הוא מדוקדק יותר בדברי רבינו עם שהראשון יותר נכון עכ"ד. ולדידי מלבד שהפירוש השני הוא מדוקדק בדבריו הפירוש הראשון לא ניתן ליאמר בדעת רבינו כלל לפי שבפ' אלו מנחות (דף ע"ה) אמרי' יכול שאני מרבה אף מנחת מאפה ת"ל עליה אוציא את החלות ולא אוציא את הרקיקין ת"ל היא ע"כ. הרי שהכתוב מיעט חלות ורקיקין ופשיטא שאין הפרש ביניהם כלל אלא שבחלות נותן שמן בשעת בלילה והרקיקין אינו נותן שמן בשעת בלילה אלא שמושח אותם אחר כך ואי אמרינן דבחלות לא מיעט הכתוב מתן שמן בכלי אלא דוקא יציקה פשיטא שהוא הדין גבי רקיקין דלא מיעט מתן שמן בכלי ורבינו בדין ט' כתב וז"ל וכיצד מושחן מביא לוג שמן לכל עשרון ומושחן וחוזר ומושחן עד שיכלה כל השמן שבלוג ע"כ. והנה פשטן של דברים מורים שכל הלוג היה מושח ולפי דברי התוס' לא היה מושח כל הלוג כולו שהרי היה מתן שמן בכלי תחלה קודם שיתן הסלת אך אליבא דרבינו אתי שפיר כיון שלא היה בו מתן שמן א"כ כל הלוג היה למשיחה. ומלבד שפשט דברי רבינו מורים כן שכל הלוג היה למשיחה עוד יש להוכיח כן ממ"ש בדין הרקיקין מביא לוג שמן לכל עשרון כו' ובכל המנחות לא הזכיר שיעור ובמנחת הסלת כתב סתם ושמן הראוי לה ובמנחת מחבת ומרחשת וחלות של מאפה תנור לא הזכיר כלל שיעור בשמן וסמך על מה שכתב בפי"ב מה' אלו דין ז' וז"ל כל המנחות הקרבות לגבי המזבח טעונות שמן לוג שמן לכל עשרון וא"כ למה זה גבי רקיקין הוצרך לומר שיעור השמן שמביא ובמה שכתבנו ניחא שהוצרך רבינו לומר כאן השיעור לפי שכיון שברקיקין לא היה נותן שמן כלל כי אם לאחר אפיה למשיחה היה עולה על הדעת דבפחות מלוג סגי קמ"ל דלעולם בעי לוג אבל אם היה בו מתן שמן מהיכא תיתי שמנחה זו היתה משתנית משאר המנחות לענין שיעור השמן:

ובסברת התוס' אני תמיה מההיא דאמרי' התם רקיקין הבאים בפני עצמם מביא לוג שמן ומושחן וחוזר ומושחן עד שיכלה כל שמן שבלוג ר"ש בר יהודה אומר משום ר"ש מושחן כמין כ"י ושאר השמן נאכל לכהנים ע"כ. ואיכא לאתמוהי טובא בסברת ר"ש הלזו דמנא ליה דנשתנה מנחת רקיקין מכל המנחות שיהיה חלק לכהנים בשמן אי משום דליכא לא בלילה ולא יציקה אימא דבתחלה היה נותן שמן בכלי שיעור רב עד כדי שלא ישאר

מן הלוג כי אם כדי משיחה וכי תימא דס"ל לר"ש דכיון דהתורה נתנה שיעור זה דלוג לשלש מתנות שמן א"כ ברקיקין אף דאיכא מתן שמן בכלי מ"מ לא היה נותן שמן בכלי אלא כשיעור שהיה נותן בשאר המנחות הטעונות שלש מתנות ומש"ה אית ליה דכיון דמשח כמין כ"י השאר נאכל לכהנים הא ליתא דמעולם לא שמענו שיעור בשלש מתנות שמן ואם ירצה לרבות באחת ולמעט באחרת הרשות בידו ועוד אם הדברים כן שלא היה יכול ליתן שמן בכלי אלא כשיעור שהיה נותן בשאר המנחות הטעונות ג' מתנות א"כ גבי חלות דמאפה תנור נמי נימא שלא היה נותן שמן בכלי ובלילה אלא כשיעור שהיה נותן בשאר המנחות וא"כ הנשאר שהוא שיעור היציקה אמאי לא קאמר ר"ש שיהא ניתן לכהנים ובהדיא תנן בפרק כל התדיר (דף צ"א) אמר ר"ש אם ראית שמן שהוא מתחלק בעזרה אין צריך לשאול מהו אלא מותר רקיקי מנחות ישראל ע"כ אלמא דלא משכחת שמן הניתן לכהנים כי אם ברקיקין ולא בחלות לפי שבשעת בלילה היה נותן כל השמן וא"כ גבי רקיקין אמאי לא עשה ג"כ תיקון זה ליתן בתחלה בכלי שיעור רב עד שלא ישאר מן הלוג כי אם כדי משיחה וגם בדברי ת"ק דקאמר מושחן וחוזר ומושחן קשה לי דטורח זה למה דמעיקרא כשנותן שמן בכלי לא ישאר כי אם כדי משיחה על פני כולו שהרי גבי מנחה הבאה מחצה חלות ומחצה רקיקין אית ליה דשאר השמן מחזירו לחלות אלמא היכא דאיכא תקנתא לא מטרחינן ליה שימשח ויחזור וימשח וכי תימא דהכא מיירי בדיעבד שלא נתן שמן בכלי שיעור רב ונשתייר בלוג שמן יותר מכדי משיחה ומש"ה אית ליה לת"ק דימשח ויחזור וימשח ולר"ש אית ליה דנאכל לכהנים אבל לעולם דלכתחלה עבדינן תקנתא אחריתי דהיינו שיתן שמן בכלי שיעור רב עד כדי שלא ישאר בלוג כי אם כדי משיחה הא ליתא דלישנא דברייתא משמע דלכתחלה מיירי ובא ללמדנו אופן עשיית הרקיקין ועוד דמלישנא דברייתא דקתני מביא לוג שמן משמע דכל הלוג היה למשיחה וכמו שדקדקנו מדברי רבינו ולא היה צריך ללמדנו דין זה דהא דבר פשוט הוא דכל עשרון בעי לוג וכדאיתא בפרק שתי מדות (דף פ"ט).והיותר מגדיל עלי התימה הוא דהנראה מדברי התוס' דפשיטא להו מילתא דלא מיעט הכתוב מאפה תנור כ"א מיציקה דוקא ולא ממתן שמן שהקשו נמעטנה נמי ממתן שמן בכלי דמשמע שהיא הלכה מקובלת בידם שלא מיעטה הכתוב ממתן שמן ולא ביארנו לנו הא היכא רמיזא ואדרבא סוגית ההלכה מורה שאף ממתן שמן נתמעטה וכמו שכתבנו ואם נפשך לומר שהתוס' לא כתבו דממתן שמן לא נתמעטה אלא בחלות אך ברקיקין מודו דאף ממתן שמן נתמעטה וכמו שהכרחנו מסוגית הגמרא הא ליתא דמלבד דברי התוס' שכתבו היכי ממעטינן מאפה מיציקה מדכתיב עליה והיא משמע דקושיתם היא

גם על מנחת רקיקין מדכתבו עליה והיא דהם שני מיעוטים דאיצטריכו חד לחלות וחד לרקיקין, זאת ועוד הדבר מצד עצמו הוא דבר מתמיה שהכתוב יאמר שני מעוטין סמוכין זה לזה והאחד לא ימעט אלא יציקה דכתיב סמוך לו והמיעוט האחר למעט אף מתן כלי שלא נזכר בכתוב בפירוש ואינו נלמד כי אם מג"ש דקרבנך קרבנך. הכלל העולה שדברי התוס' נעלמו ממנו וצריכין אצלי תלמוד וצ"ע והרא"ם בפ' ויקרא ד"ה ויצקת אזיל בשיטת התוס' יע"ש:

והנך רואה דלפי מה שפירשנו בדעת רבינו שמעתתא רווחא ואזלא דאיהו אית ליה דמרבויא דמנחה מרבינן לכל המנחות לשלש מתנות שמן וכמו שצדדו התוס' באומרם ואם נפרש כו' וכשם שמלת מנחה מרבה כל השלש מתנות הכי נמי מעוטא דהיא ועליה ממעט הכל זולת בלילה דכתיב בהדיא בחלות דמאפה תנור ומשיחה דכתיב ברקיקין אבל מתן שמן ויציקה נתמעטו מחלות ורקיקין וג"ש דקרבנך קרבנך לא איצטריך אלא כדי שילמוד מחבת ממרחשת מתן שמן בכלי וכמו שכתבו התוס' בתחלת דבריהם ובזה אתי שפיר מה שנחלקו ת"ק ור"ש בשמן דרקיקין דוקא משום דבחלות כיון דאיכא בהו בלילה היה נותן כל הלוג בשעת בלילה אבל ברקיקין שלא היה שום דבר מן השלש מתנות שמן כי אם משיחה נחלקו ת"ק ור"ש דת"ק אית ליה דמושחן וחוזר ומושחן כלומר דמושחן ושוהה עד שיבלע השמן וחוזר ומושחן וכן עושה תמיד עד שיכלה כל השמן אבל פשיטא דקודם שיתבלע השמן לא היה חוזר ומושח דאם כן היינו יציקה ור"ש אית ליה דמשיחה זו היא כמשיחת הכהנים שהיתה כמין כ"י וכמ"ש רבינו פ"א מהל' כלי המקדש ומש"ה אית ליה דשאר השמן נאכל לכהנים. ובת"כ ראיתי דטעמא דמ"ד דהמשיחה היתה כמין כ"י הוא משום דכתיב בשמן בשמן שתי פעמים ואין רבוי אחר רבוי אלא למעט יע"ש:

ודע שמה שכתבנו למעלה מדברי רבינו והתוס' דמנחת הסולת בעיא ג' מתנות ראיתי להרא"ם בפ' ויקרא בפרשת מנחת הסלת דספוקי מספקא ליה מלתא וז"ל ואע"פ ששנינו כל המנחות הנעשות בכלי טעונות ג' מתנות שמן ומשמע דוקא הנעשות בכלי טעונות ג' מתנות שמן אבל מנחת סלת שאינה נעשית בכלי אינה טעונה אלא היציקה המפורשת בה בלבד י"ל דהאי הנעשית בכלי דקאמר אינו אלא למעט מנחת מאפה תנור בלבד שכך אמרו בגמרא בהדיא כל המנחות הנעשות בכלי למעוטי מאי אמר רב פפא למעוטי מנחת מאפה תנור ועוד אפילו את"ל דממעט נמי למנחת הסלת ה"מ למתן שמן בכלי שכן אינה צריכה כלי אבל מבלילה ויציקה לא עכ"ד. ותמהני דאיך צדד לומר דמנחת הסלת לא בעיא מתן שמן בכלי מאחר שרבינו כתב בפירוש דבעיא וכן הוא דעת התוס' וכן כתב

הסמ"ג במצות עשה סימן קפ"ו יע"ש. ועוד אני תמיה דכפי דבריו אמאי לא אמרו למעוטי מנחת הסלת ומנחת מאפה וכי תימא משום דמנחת מאפה מימעיט משני דברים דהיינו ממתן שמן בכלי ומיציקה אבל מנחת הסלת לא מימעיט אלא ממתן שמן וכמו שכתבנו לעיל לדעת רבינו, הנה מלבד שדבר זה במחלוקת הוא שנוי שהרי כתבנו לעיל שלדעת התוס' מנחת מאפה לא מימעיט אלא מיציקה ואם כן כי היכי דקאמר למעוטי מנחת מאפה שאין בה כל הג' מתנות כי אם שתים דהיינו מתן שמן ובלילה הכי נמי הוה ליה למימר למעוטי מנחת הסלת שאין בה כל הג' מתנות כי אם שתים דהיינו בלילה ויציקה. ועוד דאף למה שכתבנו לדעת רבינו דמנחת מאפה מימעיט ממתן שמן ומיציקה מ"מ הוה מצי למימר למעוטי מנחת מאפה ומנחת הסולת והאי כדאיתיה והאי כדאיתיה. ועוד אני תמיה דהא מנחת העומר היא מנחת הסלת ממש וכבר כתבנו למעלה דממתני' דפ"ו דמנחות (דף ס"ז) מוכח דבמנחת העומר היו בה כל שלש מתנות שמן ומלבד כל זה מ"ש הרב ה"מ למתן שמן בכלי שכן אינה צריכה כלי לא ירדתי לעומק דברים הללו מאי האי שכתב שכן אינה צריכה כלי שאם כוונתו היא שהכלי שהיו נותנין בו השמן בתחלה לא היה מכלי שרת במנחת הסלת אבל בשאר המנחות היה הכלי מכלי שרת לא ידעתי דין זה מהיכא גמר לה הרב שהרי דברי רבינו מבוארים בהדיא שכל המנחות לא היו נעשות בכלי שרת כי אם בשעת יציקה דהיינו לאחר הבלילה במנחת הסלת ולאחר פתיתה במנחות האפויות היה נותן המנחה בכלי שרת ויוצק עליה השמן ואין חלוק בדינים אלו בין מנחת הסולת לשאר מנחות כלל ואי ס"ל דהכלי שהיו בוללין בו הסולת היה מכלי שרת וכמו שנראה מסוגית הגמרא פ"ק דמנחות וכן נראה שהוא דעת התוס' בכמה מקומות וכבר הבאתי דבריהם בספר רביעי סימן קמ"ד יע"ש (א"ה יתבאר בסמוך) שא"כ גם מנחת הסלת ג"כ היתה צריכה כלי לבלילה ולא מצאתי חלוק בדינים אלו בין מנחת הסלת לשאר המנחות. ואם כוונת הרב באומרו שכן אינה צריכה כלי הוא לאפיית מנחת הסולת ולא דמי למנחת מחבת ומרחשת שהם כלי שרת וס"ל דגם מנחת הסולת צריכה אפיה אלא שאפיתה היתה אחר הקמיצה וכמו שכבר הארכתי בסברא זו לעיל והכרחתי שם דמנחת הסולת לא היה חיוב בה באפיה כלל אלא היתה מתחלקת להכהנים תיכף אחר הקמיצה וכמו שיע"ש, מ"מ אף כפי סברת הרב דגם במנחת הסולת היה חיוב בעשיה אלא שלא היתה בכלי לא ידעתי איך טעם זה יצדק דוקא למעט מתן שמן בכלי ולא לבלילה ועוד לסברת הרב מנחת הסולת ומנחת מאפה שוים הם בעשייתם שלא היו נעשות בכלי ובגמרא לא מיעטו ממאי דתנן כל המנחות נעשות בכלי אלא מנחת מאפה. שוב ראיתי להרב בעל לחם משנה שעמד על דברי הרא"ם הללו והכריח

כמו שכתבנו שגם במנחת הסולת איכא ג' מתנות שמן יע"ש: **ואח"כ נותנה בכלי שרת כו**'. כתב מרן נראה שהכלי שהיה בולל בו לא היה כלי שרת כו'. והתוס' פ"ב דחולין (דף ל"ו) ד"ה צריך כתבו דהיה כלי שרת. ועיין בפרק כל המנחות (דף נ"ז) דאמרינן א"ל רב פפא לאביי והא איכא ביסא דלח הוא א"ל כגון ע"ג קטבליא ועיין בתוס' פרק שתי הלחם (דף צ"ה) ובפ' המזבח מקדש (דף פ"ח) ד"ה מדות כתבו דביסא היה כלי שרת וביסא הוא הכלי שבוללין בו הסולת עם השמן ועיין בתוס' פרק כל שעה (דף ל"ו) ד"ה במקום זריזים ועיין ברש"י פרק י"א דמנחות (דף צ"ו) ועיין בפ"ק דמנחות (דף ט') דאמרינן ור' יוחנן אמר פסולה כיון דעשייתו בכלי וכו' ועיין במ"ש התוס' שם:

הלכה י

כל ארבע מנחות אלו האפויות כו'. זה הוא בפ"ז דמנחות (דף ע"ו) מחלוקת ר' יהודה ור' מאיר ופסק כר' יהודה ויש לדקדק בדברי רבינו במה שכתב כל ארבע מנחות אלו דהיה לו לומר כל חמש וליכא למימר דמנחת מאפה תנור אף דאיכא תרי גווני דהיינו או חלות או רקיקין כיון דכולם הם מאפה תנור חשיב להו בחדא, דהא בפי"ב מהלכות אנו דין ד' כתב תשע מנחות הם ומנה מנחת מאפה תנור לשתים ובפ"ז מהלכות אלו דין ה' כתב האומר הרי עלי מנחה יביא אחת מחמשת מיני מנחות וכבר ראיתי להרב בעל לחם משנה שהרגיש בזה וכתב דרבינו הכא לא השגיח אלא על אופן עשייתה וכיון שרקיקין וחלות כולן נעשות בתנור חשיב להו בחדא ע"כ. ולא נתקררה דעתי בדברים אלו. והנראה אצלי דרבינו כיון למה שפירש"י בפירוש התורה פר' ויקרא וז"ל ושנינו במנחות כל המנחות האפויות לפני קמיצתן ונקמצות ע"י פתיתה כולן באות עשר עשר חלות והנראה מדבריו הוא שבא למעט מנחת הסולת לפי שהקמיצה היא בעודה סלת וכמבואר ליכא קפידא שיעשו אותה עשר חלות וכן דקדק מדברי רש"י הללו הרא"ם וכדברי רש"י כדמותן כצלמן כתב הסמ"ג במצות עשה סימן קפ"ו גבי מאפה תנור. והרא"ם תמה על סברת רש"י הלזו דהא סתמא קתני מתני' כל המנחות באות עשר עשר דמשמע שכל הה' מנחות הן בכלל זה אף מנחת הסולת ומכח קושיא זו סבב דברי רש"י שבפירוש התורה בפירוש דחוק עד מאד. וגם הרב בעל לחם משנה דחה דברי רש"י וכתב דרבינו חולק עליו וסובר דאף מנחת הסלת היתה באה עשר. ואני תמיה על רבותי בזה דבשלמא במנחות שהצריך הכתוב בהם אפיה או במחבת או במרחשת או בתנור שייך לומר שיהיו עשר דילפינן מלחמי תודה אבל במנחת הסולת לא ראיתי בשום מקום שנזכר בו אפיה כלל. ונראה שחולקין אותה תיכף ומיד אחר קמיצה אפילו קודם לישה שהרי לישה לא הזכיר רבינו גבי מנחת הסולת. וראיתי לרבינו בפ"י מהלכות אלו דין

ט"ו שכתב ולמה חלק הכתוב וכו' אבל סולת אם יחלקוה ביניהם נמצא מגיע לזה מלא כפו סולת או פחות שאינו ראוי לא ללוש אותו ולא לאפותו כו' הרי מבואר דאף קודם לישה היה נחלק וא"כ חיוב זה דעשר עשר באיזה זמן ולומר דכל כהן אחר שנוטל חלקו עושה אותו עשר חלות הא ודאי בורכא הוא. ונ"ל שאם רצה הכהן לאכול אותה בלא שום בישול הרשות בידו לפי שלא נזכר במנחה הלזו אפיה כלל ומאד אני תמיה איך לא השגיח בדברי רבינו הללו שכתבנו דאית ליה דמנחת הסולת נחלקת תיכף ומיד אחר הקמיצה אף קודם לישה וכן כתב הסמ"ג במצות עשה סימן קפ"ד ולפי זה דייקי דברי רבינו שכתב כל ארבע מנחות אלו האפויות שכיון לשלול מנחת הסולת שאינה אפויה ואין בה מצוה כלל באפייתה וכדכתיבנא. וראיתי להרב בעל לחם משנה שרצה להכריח דגם במנחת הסולת בעינן שתהיה עשר ממאי דאמרינן בפרק כל המנחות (דף נ"ט) אמר רב פפא כל היכא דתנן עשר תנן ופירש רש"י בחד לישנא כל היכא דתנן במנחות דמתני' עשר תנן כלומר כולן באו עשר חלות כדאמרינן באלו מנחות ושם הוזכרה מנחת הסולת א"כ משמע דמנחת הסולת באה עשר ע"כ. והנה מלבד שאף כפי פירושו בדברי רב פפא אין להכריע מה שכתב דרב פפא לא מיירי אלא במנחה שנצטוינו לאפותה דבעינן שתהא באה עשר עשר וא"כ בסוג זה לא נכנס מנחת הסלת וכמבואר, עוד אני תמיה למה רצה לייחס פירוש זה שכפי דעתי הוא דחוי מעיקרו לרבינו שכפי פירוש זה רב פפא בא ללמדנו דלית הלכתא כר' שמעון דאמר יביא מחצה חלות ומחצה רקיקין א"כ בדף ס"ג שהביא סברא זו דר"ש הוה ליה למיפסק הלכתא דלא כר"ש ותו דמלבד דזה פשוט דר' יהודה ור"ש הלכה כר' יהודה רבי יוסי קאי כסברת ר' יהודה וכדאיתא התם וא"כ פשיטא דלית הלכתא כר"ש, ועוד דאין בפשט דברי רב פפא הללו כפי פשטן שלילת סברת ר"ש דהא ר"ש מודה דבעינן עשר אלא דס"ל דחלות ורקיקין הכל הוא דבר אחד, ועוד לא ידעתי מה ראו חכמי התלמוד לחבב כל כך דברי רב פפא הללו לשנותם פעמים ושלש בדף נ"ט ובדף ס' וברישׁ פרק ואלו מנחות (דף ע"ב).אבל הפירוש הנכון בדברי רב פפא הלזו הוא הפירוש השני שכתב רש"י שכל מסדרי המשנה כשבאו לכתוב מנחות שהם שוים בדינם לא כתבו אלא עשרה מיני מנחות כגון גבי טעונות שמן ולבונה מנו עשרה מיני מנחות וכן גבי טעונות הגשה ואין טעונות תנופה וכן גבי מנחות נקמצות ושיריהם לכהנים ולסברת ר"ש הם אחד עשר מיני מנחות שהיא מנחה הבאה מחלות ורקיקין ולפי שרב פפא דקדק כל זה מהנך תלת מתני' בכל מקום שהביאו אחת ממשניות הללו הביאו דברי רב פפא מה שדקדק בזה וזה פשוט. (א"ה עיין לקמן בפ"ז מהלכות אלו דף ה'):

ודע שרש"י בפירוש התורה גבי פתות אותה פתים כתב לרבות כל המנחות הנאפות קודם קמיצה לפתיתה ע"כ. וכתב הרא"ם שכיון רש"י כדי למעט מנחת הסולת שנאפית אחר קמיצה משום דפתיתה אינה אלא לקמיצה וכבר קדמה לה הקמיצה בעודה סולת ואין צורך לפתיתה וכן כתב בעל לח"מ וכתב שגם רבינו מודה בדין זה משום דלעיל גבי מנחת הסלת לא הזכיר פתיתה כלל. והנה ראיתי לרש"י ז"ל בפרק אלו מנחות (דף ע"ה) ההיא דאמרינן כל המנחות הנעשות בכלי טעונות פתיתה למעוטי מאי למעוטי שתי הלחם ולחם הפנים שפירש למעוטי שתי הלחם ולחם הפנים שאין נעשין בכלי אלא נאפות בתנור שאין טעונים פתיתה אבל מנחת מאפה לא ממעט מפתיתה דלקמן מרבינן לה לפתיתה עם שאר מנחות אע"ג דנאפות בתנור ע"כ. והנה אם טעמו של רש"י דממעט מנחת הסולת מפתיתה הוא משום דאין כאן קמיצה שכבר קדמה לה הקמיצה א"כ אמאי איצטריך לומר דטעמא דשתי הלחם ולחם הפנים דאין בהם קמיצה הוא לפי שאינם נעשים בכלי אימא דטעמא הוא לפי שאין בהם קמיצה דומיא דמנחת הסולת דאין בה פתיתה מטעם זה. והוה ניחא בטעם זה לא הויא קשיא ליה ממנחת מאפה תנור משום דמאפה תנור יש בה קמיצה וכ"ת דרש"י הוכרח לומר טעם זה משום לישנא דברייתא דקתני כל המנחות הנעשות בכלי טעונות פתיתה ועלה אמרינן למעוטי מאי דמשמע דהברייתא אתיא ללמדנו דין זה דשתי הלחם ולחם הפנים אין בהם פתיתה לפי שאינם נעשות בכלי, אעיקרא דדינא תיקשי עלה דברייתא אמאי נקט האי טעמא דלפי שטעונות כלי בעו פתיתה ושתי הלחם ולחם הפנים דלא בעו כלי לא בעו פתיתה הוה ליה למימר הנקמצות בעו פתיתה ובזה היו ממעטים שתי הלחם ולחם הפנים. ועוד קשה דכלל זה ששנו בברייתא אינו כלל חותך שהרי מאפה תנור אינו נעשה בכלי ויש בו פתיתה ומנחת הסולת נעשה בכלי וכמו שכתב הרב בעל לחם משנה ואין בה פתיתה: וראיתי בת"כ פתות אותה פתים מנחה לרבות את כל המנחות לפתיתה יכול אף שתי הלחם ולחם הפנים ת"ל אותה מה ראית לרבות כל המנחות ולהוציא שתי הלחם ולחם הפנים אחר שריבה הכתוב ומיעט מה אלו מיוחדות שיש מהם לאשים אף כל שיש מהם לאשים יצאו מהם שתי הלחם ולחם הפנים שאין מהן לאשים ע"כ. והנה לא ידעתי למה לא מיעטו ג"כ מנחת הסלת מטעם זה שהרי בשעת פתיתה אין בה כלום לאשים ואדרבא אם היה ממעט מנחת הסולת מכ"ש הוה מימעיט שתי הלחם ולחם הפנים דהשתא מנחת הסלת שהיה בה לאשים אפ"ה כיון דהשתא אין בה לאשים אין בה פתיתה שתי הלחם ולחם הפנים דמעולם לא היה בה לאשים לכ"ש דאין בהם פתיתה. ועוד יגדל התימה לפי מה שפירש שם הרב קרבן אהרן דלאחר שהביא דברי רש"י שפירש שהטעם שנתמעטו

שתי הלחם ולחם הפנים הוא משום שאינם נעשות בכלי כתב ולי נראה דלהכי בעי כאן ומה ראית משום מאפה תנור וירצה אחר שגם מנחת מאפה תנור אינה נעשית בכלי מה ראית לרבות אותה ולמעט שתי הלחם ולחם הפנים אחר שכולם מאפה תנור ואמר שהטעם הוא משום הבדל אחר והוא שאין מהן לאשים וא"כ מאפה תנור לא הובדל אלא באחת ושתי הלחם ולחם הפנים הובדלו בשתים בתנור ובמה שאין מהם לאשים עכ"ד. וא"כ מנחת הסלת שלא הובדלה אלא באחת מהיכא תיתי שנמעט אותה והרי מאפה תנור שיש בו הבדל אחד ורבינו אותו לפתיתה וכי תימא שאני ההבדל של מאפה תנור שאינו סיבה למעט הפתיתה שהרי אין הפתיתה תלויה אם נעשית בכלי או לא אבל ההבדל שיש במנחת הסלת הוא סיבה למעט הפתיתה דכיון דאין כאן קמיצה למאי איצטריך פתיתה א"כ לישמעינן רבותא דהמיעוט בא למעט מנחת הסולת מפני שיש בה הבדל אחד שאין בה קמיצה ואם יקשה ויאמר ומה ראית למעט מנחת הסלת מפני שיש בה הבדל א' ולרבות מנחת מאפה תנור אף שיש בה הבדל אחד נשיב ונאמר דשאני ההבדל שיש במנחת הסולת שהוא סיבה למעט הפתיתה אבל ההבדל שיש במנחת מאפה תנור אינו סיבה למעט ממנה הפתיתה ובזה הוה ניחא דתו לא הוה צריך ללמדנו דשתי הלחם ולחם הפנים אין בהם פתיתה דהא מלתא דפשיטא היא שאין בהם פתיתה מאחר שיש בהם שני הבדלים אבל עכשיו שמיעטו שתי הלחם ולחם הפנים עדיין לא ידענו דין מנחת הסלת אי בעיא פתיתה או לא דאפשר דשאני שתי הלחם ולחם הפנים שיש בהם שני הבדלים. ואם תסתכל היטב בכל מה שכתבנו תראה שכל מ"ש בזה הרב ל"מ אין דבריו מעלים ארוכה למה שהקשינו: והנה כל זה הוא כפי סברת האומרים דגם הסולת היתה נעשית עשר חלות אך כפי מה שכתבנו לעיל דמנחת הסולת ליכא צווי בעשייתה ובעודה בלולה אפילו קודם לישה היתה נחלקת לכהנים וכמו שהכרחנו דבר זה לעיל מעתה ליכא קושיא כלל דלמנחת הסולת לא איצטריך מעוטא למעטה מפתיתה דמהיכא תיתי פתיתה כיון שהיתה מתחלקת בעודה בלולה אך לשתי הלחם ולחם הפנים שנצטוינו לאפות אותם איצטריך קרא למעט מהם פתיתה:

ודע שראיתי לרש"י במתני' דמנחת ישראל כופל וכו' דבדברי ת"ק דקתני מנחת כהנים כופל לא פירש רש"י באיזו מנחה מיירי אלא סתם הדברים ובדברי ר"ש דאמר מנחת כהנים פירש רש"י מנחת נדבה של כהנים ע"כ. והנה לפי פשטן של דברים נראה דרש"י הוקשה לו דהיכי קאמר ר"ש דמנחת כהנים אין בהם פתיתה מפני שאין בהם קמיצה דהא ר"ש אית ליה דמנחת חוטא של כהנים נקמצת וקומץ קרב לעצמו וכדאיתא בריש ואלו מנחות (דף ע"ב) ומש"ה הוכרח לפרש דר"ש איירי במנחת נדבה דאין בה קמיצה

אבל בדברי ת"ק לא פירש כלום משום דמיירי אף במנחת כהן חוטא משום דס"ל דכל מנחת כהן אינה נקמצת וכן נראה מדברי הרב בעל תוי"ט שהבין כן בדברי רש"י שהביא דברי רש"י הללו וכתב ועיין בריש פרקין ואני תמיה על זה דהא מנחת חוטא מנחת הסולת היא וכמבואר ובמנחת הסלת כבר נתבאר לעיל שאין בה פתיתה ודברי רש"י צריכים אצלי תלמוד: והנני חוזר על הראשונות במאי דס"ל להרא"ם והרב בעל לחם משנה שגם מנחת הסולת היה בה אפייה והיתה באה עשר חלות דומיא דשאר מנחות אפיה זו דמנחת הסלת באיזה כלי היתה נעשית במחבת או במרחשת או בתנור ולא ראיתי בגמ' שום גילוי לזה וגם רבינו לא ביאר דין זה ואולי יאמרו דמנחת הסולת הרשות בידו לאפותה באיזה כלי שירצה דדוקא האומר הרי עלי במחבת והביא במרחשת או מרחשת והביא במחבת קי"ל דלא יצא ידי חובתו וכמ"ש רבינו ריש פי"ז מהלכות אלו אבל האומר הרי עלי מנחת הסלת יכול לאפותה באיזה כלי שירצה. ומיהו אכתי קשה דהיה לו לרבינו להביא דין זה. וראיתי להרב בעל לחם משנה שכתב עלה דההיא דרש"י דפתות אותה פתים שממעט מנחת הסלת מפתיתה שכתב דמנחת הסלת נעשית בכלי והכריח זה ממאי דתנן בפ' אלו מנחות (דף ע"ד) כל המנחות הנעשות בכלי טעונות ג' מתנות וכו' ומנחת הסלת בכלל דהא לא מיעטו בגמ' אלא מאפה תנור לפי שלא היתה נעשית בכלי משום דס"ל דתנור אינו מקדש ועכשיו יגדל התימה דמנא לן דין זה דמנחת הסולת בעיא כלי דהיינו או מחבת או מרחשת אבל תנור לא לפי שאינו מקדש ועוד דהיה לו לרבינו לבאר לנו דין זה אבל לפי מה שכתבנו לדעת רבינו ניחא דמנחת הסלת ליכא חיוב באפייתה ולאחר בלילה היתה מתחלקת לכהנים וכל כהן וכהן היה אוכל חלקו כרצונו ומאי דתנן כל המנחות הנעשות בכלי ולא ממעטינן אלא מאפה תנור הוא משום דס"ל לסתמא דתלמודא דמתני' לא מיעט אלא מנחה דאיכא צווי באפייתה ואינה נעשית בכלי והיינו דקאמר הנעשות בכלי כלומר דאיכא חיוב בעשייתה ושיהיה בכלי ומש"ה מיעטו מאפה תנור אבל מנחת הסלת אעיקרא דדינא ליכא חיוב בעשייתה וזה לא מיעט התנא. ודע שמלבד מה שהוכחתי מדברי רבינו דבמנחת הסלת ליכא חיוב באפיה דהא היתה מתחלקת לכהנים קודם אפיה עוד יש לדקדק דין זה ממ"ש בפ' זה דין י"ב סדר הבאת המנחה כו' ואם היתה מן המנחות הנאפות כו' משמע דמנחת הסלת לא היתה נאפית דלפי סברתם היה לו לומר ואם היתה מן המנחות הנאפות קודם קמיצה ומדלא הזכיר קמיצה אלא הבדיל ביניהם במאי דקאמר הנאפות משמע דבמנחת הסלת ליכא חיוב באפייתם:

ודע שראיתי להרב בעל לחם משנה עלה דמנחת הסולת כיצד היתה נעשית שאחר

שהביא כל דברי התוס' שגם במנחת הסולת היו בה שלש מתנות שמן כתב וז"ל ואע"ג דבמתני' אמרו כל המנחות הנעשות בכלי לא ממעטה מתני' מנחת הסולת ומנחת העומר דאע"ג דאינם טעונות כלי כמחבת ומרחשת מ"מ נעשות בכלי שרת הם ואינם כמאפה תנור שאין התנור מקדש ע"כ. והנה הנראה מדבריו דמנחת העומר ומנחת הסולת היתה נעשית בכלי שרת אלא שלא היה מחבת או מרחשת ולא ראיתי בשום מקום גלוי לדין זה שהיה כלי מיוחד למנחת הסולת ולמנחת העומר. הכלל העולה דלפי מה שכתבנו בדעת רבינו מנחת הסולת לא היה בה חיוב באפייה כלל אלא היתה מתחלקת לכהנים תיכף אחר הבלילה. אך ראיתי לרבינו עובדיה בפרק אלו מנחות עלה דמתני' דכל המנחות באות עשר שכתב וז"ל ומנחת הסולת נמי אע"ג דקודם אפיה נקמצת אפ"ה עשר חלות היא באה וכן כתב הרא"ם בפר' ויקרא שכן פירש רש"י עלה דמתני'. הן אמת שבדפוס שלי שהוא אמשטרדאם לא מצאתי גירסא זו. ודע שאף שכתבנו למעלה דרבינו אזיל בשיטת רש"י שבפירוש התורה מ"מ המדקדק בדברי רש"י שכתב כל המנחות האפויות לפני קמיצתן כו' שבא למעט מנחת הסולת מדבריו אלו נראה דס"ל דאיכא חיוב באפיית מנחת הסולת אלא שלא היתה באה עשר חלות דאם לא היה חיובא באפייה לא היה צריך ללמדנו שלא היתה באה עשר חלות ועיין במה שכתבו התוס' בסוף פי"ב דמנחות (דף ק"ד) ד"ה חמשה והדבר צריך תלמוד. וראיתי לבאר הא דאמרינן כל המנחות הנעשות בכלי טעונות פתיתה ואמרינן למעוטי מאי ואמר רב פפא למעוטי שתי הלחם ולחם הפנים ע"כ, וכתב רש"י אבל מנחת מאפה לא מימעיט מפתיתה דלקמן מרבי לה לפתיתה עם שאר מנחות אע"ג דנאפות בתנור ע"כ. ולכאורה יש לתמוה על זה הברייתא עצמה דהא מלת מנחה מרבה לכל המנחות לפתיתה וליציקה וכמבואר וכי היכי דמלת עליה מיעט מנחת מאפה הכי נמי נאמר דמלת אותה מיעט מנחת מאפה מפתיתה ואולי נאמר דמדאיצטריך קרא למיכתב גבי יציקה תרי מיעוטי דהיינו עליה והיא למעט מנחת מאפה מיציקה וגבי פתיתה לא כתיב אלא חד מיעוטא ע"כ לא אתא קרא למעט מנחת מאפה מפתיתה מדלא כתיבי תרי מעוטי וכדאמרינן איזהו דבר שצריך שני מעוטין הוי אומר זו מנחת מאפה שיש בה חלות ורקיקין וזה דוחק:

והנכון בעיני הוא דהברייתא סוברת דודאי מלת מנחה אתא לרבויי פתיתה ויציקה לכל המנחות דלא כתיב בהו פתיתה ויציקה דליכא למימר דרבויא דמנחה לא אתא אלא ליציקה דכתיב סמוך לרבויא דהא כיון דכתיב מעוטא גבי פתיתה על כרחין איכא רבויא גבי פתיתה ומש"ה איצטריך מעוטא למעט איזה דבר וזהו מושכל ראשון תו ס"ל לברייתא דיותר נכון לומר שהמעוט ימעט מנחה שאינה כתובה כאן בהדי מנחות הללו

מלומר שהמעוט ימעט מן המנחות הכתובות כאן והרבוי יבוא לרבות מנחות אחרות שאינן כתובות כאן וזה נלמד ממאי דאמרינן מאי תלמודא אימא להוציא מנחת כהנים ופי' רש"י ז"ל וז"ל מאי תלמודא כלומר מה ראית להוציא את מנחת מאפה שכתובה עם שאר מנחות אימא להוציא מנחת כהנים שהרי אינה כתובה בפרשת שאר מנחות ע"כ. ולפי זה ע"כ דרבויא דכתיב גבי פתיתה לא אתא אלא למנחת מאפה משום דפתיתה כתיבא גבי מחבת ומרחשת לא צריך לרבויא דמנחה לפתיתה דתיפוק ליה מג"ש דקרבנך קרבנך דכתיבי במחבת ומרחשת והם למדים זה מזה וכמו שהארכנו בזה לקמן (בדף קמ"א ע"א) (א"ה נתבאר לעיל בפרקין) ולומר דאתא קרא לרבות מנחת הסולת הא ליתא דלא מיבעיא למה שכתבנו לעיל לדעת רבינו דבמנחת הסלת לא היה בה אפיה אלא אף לדעת החולקים וס"ל דהיה בה אפיה והיתה באה עשר עשר מ"מ מודים דלא היה בה פתיתה וכמו שכתבנו לעיל בשם רש"י וא"כ לא נשאר לנו לרבות מן המנחות הכתובות כאן כי אם מאפה תנור וא"כ על כרחין כי אתא מעוטא דאותה הוא למעט שתי הלחם ולחם הפנים אבל גבי יציקה אמרינן דרבויא אתא למנחת הסולת דלא כתיב בה יציקה ומעוטא אתא למנחת מאפה ודרך זה נכון בעיני, וא"ת גבי יציקה נמי נימא דמעוטא אתא לשתי הלחם ולחם הפנים הא לא קשיא כלל משום דהני אין בהם שמן כלל וכדתנן בפ' כל המנחות (דף נ"ט) וא"כ למאי איצטריך למעט גבי יציקה אך קשה גבי פתיתה מנא לן דמעוטא אתא לשתי הלחם ולחם הפנים אימא דמעוטא אתא למנחת כהנים שהרי גבי יציקה הקשו זה בגמרא ותירצו דמדכתב קרא תרי מעוטי שמעת מינה דקרא אתא למעט מאפה תנור שיש בה שני מינים וא"כ גבי פתיתה דליכא כי אם חד מיעוטא נימא דאתא למעט מנחת כהנים. כבר הקשו התוס' קושיא זו בשם רש"י ותירצו דמסתברא דנרבה מנחת כהנים כדין מנחת מחבת דשתיהן מנחת יחיד ונפש כתיב בפרשה ונמעט שתי הלחם ולחם הפנים דציבור הם, ולי נראה לתרץ באופן אחר דעד כאן לא הקשו בגמ' אימא להוציא מנחת כהנים אלא גבי יציקה לפי שאמרו שהמעוט הוא למעט מנחת מאפה ולזה הקשו דמנא לן דהמעוט הוא למעט מנחת מאפה שכתובה עם שאר מנחות אימא דבא למעט מנחת כהנים שהרי אינה כתובה עם שאר מנחות וכמו שפי' רש"י אבל גבי פתיתה שדרשנו המעוט למעט שתי הלחם ולחם הפנים תו לא שייך לאקשויי ואימא למעט מנחת כהנים דכיון דמה שמעטנו אינו מן המנחות הכתובות שם אדרבא יותר יש טעם למעט שתי הלחם ולחם הפנים ממנחת כהנים לפי ששתי הלחם ולחם הפנים אין בהם לאשים כלל וא"כ ההבדל שיש ביניהם לשאר מנחות הוא רב מאד וא"כ מן הסברא יותר יצדק למעט שתי הלחם ולחם הפנים ממנחת כהנים וגם זה נכון בעיני:

הלכה יב

וקומץ שחלקו בשני כלים כו'. יש להסתפק אם חזר ועירבו בכלי אחד אי מהני דהא ודאי לא בעינן שיהיה הקומץ בכלי שניתן בו הקומץ מתחלה שאם נתן הקומץ בכלי אחד ושוב נתנו בכלי אחר ליכא הקפדה כל ששני הכלים הם כלי שרת וזה מתבאר ממ"ש רפ"א מפה"מ דין כ"ד קבל בכלי קדש ונתן לכלי חול יחזיר לכלי קדש משמע דדוקא לפי שהיה כלי חול הא לאו הכי לא ונראה שה"ה למנחות. ומיהו בעיקר הספק נ"ל דלא מהני מה שחוזר ומערבן בכלי אחר דכיון שדין זה דקומץ מדם ילפינן ליה וכדאיתא בפ"ק דמנחות (דף ט') ובדם פשיטא דלא מהני מה שחוזר ומערבן וכדאיתא התם וכמו שנתבאר מעבר לדף (א"ה עיין לעיל פ"ה מהלכות אלו דין ט') והטעם דלא מהני ליה תקון הוא מבואר משום דכל פסול שאירע לאחר קבלת הדם כגון נתן לשמאל או בכלי חול או לזר יש לו תיקון משום דדמו לנשפך מהכלי על הרצפה דקי"ל דאוסופו וכשר אבל כל פיסול שאירע בשעת קבלה אין לו עוד תיקון משום דהוי נשפך מצואר הבהמה על הרצפה דנפסל הזבח וכמ"ש רבינו בפ"א מה' פסולי המוקדשין דין כ"ה. אך ראיתי שסיים בדבריו וחוזר ומקדש נראה דס"ל דיש תיקון אם חזר ועירבן ונתנם בכלי אחר ולא ידעתי טעם דין זה דהא כיון דבשעת מתן כלי לא נתקדש כי חזר וקדש לא מהני משום דהוי כנשפך מצואר הבהמה ואף דרבינו בפי"א מה' פסולי המוקדשין דין ה' כתב נתפזר הקומץ ע"ג הרצפה יחזור ויאספנו כבר כתב מרן שם דהיינו דוקא אם נתפזר אחר שנתנו לכלי שרת: ומלקט את כל לבונתה וכו'. דין זה הוא פשוט בגמרא פ"ב דסוטה (דף י"ד) דבתחלה נותן הלבונה ע"ג הקומץ שבכלי ואח"כ מקטיר שניהם יחד. וראיתי לרש"י בריש הקומץ זוטא שכתב עלה דההיא דלקט לבונה בזר פסולה דלאחר הקטרת הקומץ היה מלקט הלבונה מעל הסלת ומקטירו ע"כ. נראה דס"ל שלא היתה ההקטרה בבת אחת אלא בזה אחר זה והוא תימה בעיני ובפ' צו כתב רש"י שמלקט הלבונה לאחר קמיצה ומקטירו הרי שהליקוט הוא לאחר קמיצה לא לאחר הקטרה וצ"ע:

הלכה יד

אין קומץ פחות מכשני זיתים. עיין בירושלמי רפ"ב דיומא דר' יצחק בר רבי אלעזר שאל מעתה כהן שאין ידו מחזקת כשני זיתים פסול מן העבודה, ולכאורה נראה דפסול לכל העבודות כיון שאינו ראוי לקמיצה ולא ראיתי לרבינו שהזכיר דין זה ולומר דכונת הירושלמי היא דפסול לקמיצה מלבד שפשט ההלכה אינו מורה כן עוד קשה דמלתא דפשיטא היא כיון דקי"ל דאין קמיצה פחות משני זיתים:

פרק יד

הלכה א

או נודר מנחה ממנחת נסכים וכו'. מימרא דרבא בפרק כל המנחות (דף ק"ד).ומ"ש או לבונה בפני עצמה. פי"ג דמנחות (דף ק"ו:):

הלכה ה

מה בין נדרים לנדבות וכו'. דקדק רבינו לומר עד שיקריב כמו שנדר לומר שאפילו הביאו ליד כהן כל שלא הקריבו כמו שנדר לא יצא י"ח נדרו ודין זה הוא פשוט ולא מיבעיא היכא דנפסל הקרבן דפשיטא דלא יצא ידי נדרו אלא אפילו שהקרבן כשר אפ"ה לא יצא ידי נדרו וכדתנן בריש זבחים כל הזבחים שנזבחו שלא לשמן כשרים אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה וכבר כתבתי לעיל (דף רל"ה) (א"ה תמצאנו לקמן בפ"ז מהל' חובל ומזיק דין ד' יע"ש) שדין זה הוא אפילו במי שנדר קרבן ולאו דוקא בקרבן חובה ובזבחים אמרינן מוצא שפתיך תשמור ועשית כאשר נדרת לה' אלהיך נדבה האי נדבה נדר הוא אלא אם כמו שנדרת עשית יהא נדר ופירש"י יהא נדר ויעלה לנדריך והן הן הדברים שכתב רבינו עד שיקריב כמו שנדר. וראיתי להתוס' בפ"ק דחולין (דף כ"ב) אההיא דבעי ר' זירא האומר הרי עלי עולה מן התורים או מן בני יונה והביא תחלת הציהוב שבזה ובזה מהו וכו' שהקשו וא"ת כיון דממ"נ האחד פסול היאך יכול להקריבן. וי"ל דמבעיא ליה כגון דאם עבר כהן והקריב א"נ כיון שהביא ליד הכהן יצא ידי נדרו מאחר דמ"מ האחד מהם ראוי להקריב. והנה תירוץ זה האחרון הוא תמוה בעיני דמאחר שאין הכהן יכול להקריב משום ספק איך יתכן דיצא זה ידי נדרו והלא אף שהקריבו אלא ששחטו הכהן שלא לשמו לא יצא ידי נדרו כ"ש היכא דאין הכהן יכול להקריבו דפשיטא דלא יצא ידי נדרו וכעת דברי התוס' צריכין אצלי תלמוד:

הלכה ח

או שאמר ה"ז חטאת או אשם. באשם תלוי איכא פלוגתא דתנאי אם בא בנדר ובנדבה בפ"ו דכריתות. ודעת רבינו הוא דאינו בא בנדר ונדבה אך הטי"ד סי' ה' ס"ל דבא בנדר ובנדבה משום דסתמא דספ"ב דחולין אתיא כר"א ועיין בזבח השלמים סי' א'. ומ"ש ואמר ה"ז לחטאתי ה"ה אם אמר ה"ז חטאתי או אשמי בלא למ"ד דדבריו קיימים ב"ח י"ד סי' ה' ס"ק ז' ודוק. ובעיקר הדין דמחלק רבינו בין האומר הרי עלי חטאת או אשם לאומר ה"ז חטאתי או לאשמי כתב מרן בתוספתא פ"ג דתמורה וכן מתבאר בגמ' ס"פ השוחט ובפ"ק דנדרים (דף ו') יע"ש:

הלכה יג

אחד נדרים ונדבות עם שאר הדברים וכו'. מצאתי מקום דין זה שיהיה באלו עשה ופשטיה דקרא לא מיירי אלא במידי דהקרבה ומאי דכתיב ותרומת ידכם היינו בכורים כמו שפירש"י. וראיתי לבעל החינוך שכתב דעשה זה אינו נוהג כי אם בזמן הבית ולרבינו נוהג אף בזמן הזה. ומ"ש ה"ז עובר בלא תעשה וכו'. דע דעובר נמי משום לא יחל דברו עיין לעיל פ"א מהל' ערכין. ומ"ש והחרמים פירש"י חרמי גבוה אך התוס' כתבו בין חרמי גבוה בין חרמי כהנים. ומ"ש עברו עליו ג' רגלים כו'. דע דג' רגלים הללו בעינן שלמים ואם הקדיש באמצע הרגל אינו עובר עד שיעברו עליו ג' רגלים אחרים. ודין זה נלמד מההיא דאמרינן בפ"ק דר"ה (דף ה') אמר רבא הכא במאי עסקינן כגון שהומם בתוך הרגל וכו'. וכ"כ התוס' שם דאין בל תאחר אלא בכל הרגל וכתבו התוס' (דף ו') ד"ה שנה דסוף רגל א' מצטרף עם תחלת רגל ג' ועובר בבל תאחר אף קודם שיעברו כל הרגל יע"ש:

הלכה יז

כל חייבי עולות ושלמים ממשכנים אותם כו'. כתב הרמב"ן בפ' ארבעה וחמשה שיש מפרשים דלא מחלקינן בין חייבי חטאות ואשמות לחייבי עולות ושלמים אלא קודם זמנן דבהני ממשכנין כי היכי דלא ליפשע ובהנך לא פשע אבל לאחר שעברו ג' רגלים בכולם ממשכנין וכופין נמי במילי ושוטי דבכולהו כתיב ועשית וכענין שאמרו בשאר מצות מכין אותו עד שתצא נפשו ודבר נכון הוא ע"כ ועיין במ"ש התוס' פ"ק דר"ה (דף ו') ד"ה יקריב. והא דאמרינן דחייבי חטאות אין ממשכנין אותן היינו דוקא באומר דלא ניחא ליה בכפרה אבל במי שהוא סבור שהוא פטור ומן הדין חייב ממשכנין אותו כ"כ התוס' ריש פ"ג דכריתות ד"ה או דלמא ובר"פ האשה רבה ד"ה ר"מ ואע"ג דאינהו קיימי אליבא דר"מ ואנן לא קי"ל כוותיה מ"מ בהך מילתא לא פליגי עליה רבנן ויש ללמוד מדר"מ לרבנן היכא דהוא סבר דפטור ומן הדין חייב. אף באשם פעמים דממשכנין כגון אשם נזיר וטמא ואשם מצורע כ"כ הלח"מ פ"ו מהל' נזירות ד"ה אבל האשם:

פרק טו

הלכה א

האומר וכו' אע"פ שחזר בו בתוך כדי דיבור וכו'. וכן כתב בסוף פ"ב מהל' תמורה יע"ש ובפירוש המשנה כתב רבינו בפ' כיצד מערימין העיקר בידינו תוך כדי דיבור כדיבור דמי זולתי במקדיש וכו'. והנה יש לתמוה על פסק זה מההיא דאמרינן במרובה (דף ע"ג)

וסבר ר' יוסי תוך כדי דיבור כדיבור דמי והתנן כו' ומתרצינן תרי תוך כדי דיבור הוי כי לית ליה לר' יוסי כדי שאלת תלמיד לרב דנפיש מיליה כדי שאלת רב לתלמיד אית ליה הרי דבגמ' השוו מקדיש לשאר מילי ומאן דאית ליה דתוך כדי דיבור כדיבור דמי בעלמא אית ליה נמי בהקדש וטעמא דר' יוסי דנמלך הוא משום דאית ליה בעלמא דכדי שאלת תלמיד לרב לא הוי כדי דיבור אבל אם היה נמלך כדי שאלת רב לתלמיד היה מודה ר' יוסי דהיה תמורת שלמים ואילו מדברי רבינו נראה דטעמא הוא משום דבהקדש לא מהני חזרה ואפילו שחזר בו תיכף ומיד וזה הוא דבר מתמיה. שוב ראיתי לרב בעל שפתי כהן בח"מ סימן רצ"ה ס"ק ד' שתמה על רבינו וכמו שכתבתי. והנראה לי הוא לומר דרבינו דחה סוגיא זו דמרובה מהלכה לפי שהוקשה לו קושית התוס' שהקשו תימה דרב אחא מדיפתי דאמר בפ"ק דמכות ובפ' שבועות העדות דתוך כדי דיבור כדיבור דמי והוא כדי שאלת תלמיד לרב כמאן דלרבנן לית להו כלל כדי דיבור ואפילו דיבור קטן ור' יוסי נמי בתלמיד לרב מודה דלאו כדיבור דמי עכ"ד. ומכח קושיא זו הכריח רבינו דסוגיא דמרובה היא אליבא דמ"ד בפ' שבועת העדות דתוך כדי דיבור דהוי כדיבור הוי כדי שאלת רב לתלמיד ולדידיה ניחא דלא תיקשי דר' יוסי אר' יוסי דר' יוסי דרבנן דאית ליה דתוך כדי דיבור כדיבור דמי מיירי בשאלת רב לתלמיד ור' יוסי דר' מאיר מיירי בשאלת תלמיד לרב וס"ל כר' יוסי אך לרב אחא ולר"ל דריש פ"ד דנזיר דאית להו דאפילו כדי שאלת תלמיד לרב כדיבור דמי אי אפשר לתרץ קושיא דר' יוסי אדר' יוסי כסוגיא דמרובה דא"כ אתי דלא כמאן וע"כ אית לן למימר לדידהו טעמא דר' יוסי דתמורה הוא משום דבהקדש לא אמרינן תוך כדי דיבור כדיבור דמי ולעולם דבעלמא אית ליה דתוך כדי דבור כדבור דמי ואפילו כדי שאלת תלמיד לרב אלא דשאני הקדש דלא מהני חזרה ואנן פסקינן הלכתא כר' יוסי דפליגי אדרבנן וכר' יוסי דפליג אר"מ. והנה מה שתירצו התוס' לקושיא זו לא הבנתי דבריהם דמה שהביאו מסוגיא דנזיר ומפ' בתרא דנדרים אין ראיה משם אלא דתכ"ד כדיבור דמי ודלא כרבנן דר' יוסי אך מה שתמהו דמנא להו דהוי כדי שאלת תלמיד לרב דהוי דלא כמאן לא ידעתי היאך העלו מזור לקושיא זו והדבר אצלי צריך עיון: שוב ראיתי בפ"ב דזבחים (דף ל') דאמרינן כי פליגי דאמר תמורת עולה תמורת שלמים דר"מ סבר מדהוה ליה למימר תמורת עולה ושלמים ש"מ מיהדר קא הדר ביה ור' יוסי וכו'. והנה המעיין בהלכה זו יראה דבין לר"מ ובין לר"י כולהו ס"ל דלא מהני חזרה בהקדש ולא פליגי אלא בכוונת דבריו אי הוי חזרה או לא ואוקימתא זו הובאה בפ' כיצד מערימין (דף כ"ו) בלתי חולק והדבר פשוט אצלי אין דרך לנטות ממנו ימין ושמאל. תנן בפ' כיצד מערימין (כ"ה:) האומר כו' ואם משאמר הרי זו שלמים

נמלך הרי זו ולדה שלמים ופריך בגמ' פשיטא ולדה שלמים אלא כל אימת דבעי מימלך ומשני אמר רב פפא לא נצרכה אלא שאמר בתוך כדי דבור מהו דתימא תכ"ד כדיבור והאי עיוני הוא דקא מעיין קמ"ל. והנה הנראה אצלי בפשט הסוגיא הוא דמאי דאמרינן קמ"ל הוא לאפוקי דלא נימא עיוני הוא דקא מעיין קמ"ל דכיון דשהה קצת אף שכל דבריו היו תוך כדי דיבור חשיב כנמלך וכההיא דאמרינן בפ' מי שמת (דף קמ"ח) שכ"מ שכתב כל נכסיו לאחרים רואין אם כמחלק מת קנו כולם וכו' ואם כנמלך עמד אינו חוזר אלא באחרון ופירשו דכל ששהה בין זה לזה חשיב נמלך ופשיטא דאפילו תוך כדי דיבור חשיב נמלך דהא פריך התם בגמ' ודילמא עיוני הוא דקא מעיין ואם לאחר כדי דיבור מהיכא תיתי שניחוש לעיוני הוא דקא מעיין דאם כן אין לדבר סוף אלא ודאי דאפילו תוך כדי דיבור חשיב נמלך ועל זה היקשו ודילמא עיוני הוא דקא מעיין ותירצו סתמיה דשכ"מ מידק דייק והדר יהיב ומש"ה כל ששהה חשיב כנמלך. וסוגיא זו נמי הכי פירושה דס"ד כיון שתוך כדי דבור אמר וולדה עולה אף ששהה קצת לא חשיב נמלך ומאי דשהה הוא משום עיוני קא מעיין קמ"ל דלא משום דמקדיש מידק דייק והדר מקדיש וטעמו דלא מהני נמלך תוך כדי דבור אף שבכל מקום קי"ל דיכול לחזור בו תוך כדי דבור וכמו שפסק רבינו סוף פ"ה מהל' שבועות יש לומר דשאני הקדש דלא מהני בו חזרה אפילו תוך כדי דבור וכן כתב רבינו בפרקין. ומ"מ אני תמיה דאמאי לא תירצו בגמ' כשהקשו פשיטא ס"ד דכיון דבכל התורה תוך כדי דבור כדיבור דמי הכא נמי קמ"ל דשאני הקדש דלא מהני חזרה ואפילו תוך כדי דבור. וכתבו התוס' לא נצרכא אלא שאמר תוך כדי דבור פירוש כדי שאלת תלמיד לרב שלום עליך רבי דהא קי"ל תוך כדי דיבור כדיבור דמי והיינו כדי שאלת רב לתלמיד עכ"ד. ודברי התוס' הללו נפלאו ממני דמה שייך לכאן שיעור כדי דיבור מהו דהא סוגיא זו אתיא ככ"ע בין למ"ד דהוי כדי שאלת רב לתלמיד בין למ"ד דהוי כדי שאלת תלמיד לרב דחדושא דר"י הוא דאפילו חזר ואמר בתוך כדי דיבור למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה וס"ד דעיוני קא מעיין קמ"ל דלא אלא דנמלך הוא. ונראה דהתוס' לא הוו גרסי אלא מהו דתימא תוך כדי דיבור כדיבור קמ"ל וס"ל דסוגיא זו איתא כההיא דמרובה (דף ע"ג) דאמרינן תרי כדי דיבור הוו וכו' כדי שאלת רב לתלמיד אית ליה. והמתבאר מאותה סוגיא הוא דר' יוסי אית ליה דמהני חזרה מהקדש דומיא דכל התורה אלא דס"ל דתוך כדי דיבור לא הוי אלא כדי שאלת רב לתלמיד ומאי דקאמר רב פפא לא נצרכה אלא לתוך כדי דיבור הוא כדי שאלת תלמיד לרב דנפיש מיליה ומש"ה לא מהני חזרה. אך מה שאני תמיה הוא שמדברי התוס' בפ' התודה (דף פ"א) ד"ה תודה נראה דס"ל דטעמא דר' יוסי דהכא הוא משום דלא מהני

חזרה בהקדש הפך מה שכתבו כאן וצ"ע. ודע שמדברי רש"י מוכח דס"ל דטעמא דר' יוסי הוא משום דלא מהני חזרה בהקדש וכן הוא דעת רבינו ודחו אותה סוגיא דמרובה וטעמא דמילתא הוא משום דגירסתם היתה כגירסתנו דהס"ד הוא דילמא עיוני קא מעיין ולפי גירסא זו ע"כ ר' יוסי אית ליה דלא מהני חזרה בהקדש ואף לפי גירסת התוס' ס"ל דהכוונה ס"ד תוך כדי דיבור כדיבור ומהני חזרה קמ"ל דשאני הקדש ודחו אותה סוגיא דמרובה משום דאותה סוגיא אתיא דלא כהלכתא וכמו שכתבתי לעיל ודוק:

פרק טז

הלכה ז

אמר הרי עלי עולה וכו'. נסתפקתי במי שקנה אתרוג בדמים יקרים מפני חשיבותו ובא אחד וגנבו ממנו ופסלו אי מצי גנב פטר נפשיה בנתינת אתרוג אחר כשר אף שאיננו חשוב כמו האחר משום דאמר ליה אתרוג זה אי לאו משום מצוה איננו שוה כי אם זוז וכיון שכל חיובי הוא משום דבעית לקיומי מצות ולקחתם לכם כיון שאף באתרוג זה אתה מקיים המצוה כבר נפטרתי מחיובי או דילמא מצי אמר ליה אנא בעינא למיעבד מצוה מן המובחר. ונראה שיש להביא ראיה לדין זה מההיא דאמרינן בפ' מרובה (דף ע"ח) בעי רבא הרי עלי עולה והפריש שור ובא אחר וגנב מי פטר גנב נפשיה בכבש לרבנן בעולת העוף לראב"ע מי אמרינן עולה קבל עילויה או דילמא מצי אמר ליה אנא מצוה מן המובחר בעינא למיעבד הדר פשט גנב פטר עצמו בכבש לרבנן בעולת העוף לראב"ע ע"כ. הרי דטענה דבעינא למיעבד מצוה מן המובחר אינה טענה וא"כ בנדון דידן נמי יכול גנב למיפטר נפשיה באתרוג שיוצא בו ידי חובה. אך כד מעיינינן שפיר נראה דלא דמי כלל משום דשאני התם דשור זה שהפריש אין לו דמים דהא קי"ל דהמוכר עולתו ושלמיו לא עשה ולא כלום נמצא שאין חיובו של הגנב אלא משום תשלומו של הנודר ומש"ה פטר נפשיה בכבש לרבנן ובעולת העוף לראב"ע אבל הכא גבי אתרוג מצי למימר הנגזל אנא הוה מזביננא ליה בדמים יקרים כמו שלקחתי אותו ונמצא שיש כאן חיוב דמים שהפסידו. ועוד יש לחלק באופן אחר. שוב שמעתי שמהר"ם מינץ נשאל בדין זה והביא ראיה זו דפ' מרובה יע"ש. ועיין בשלטי הגבורים פ"ק דבתרא (דף קס"ו) שדבריו מתמיהים וצ"ע. (א"ה עיין בס' בני חיי):

הלכה יא

האומר הרי עלי למזבח כו'. גרסינן בפ' הרי עלי עשרון (דף ק"ו) ת"ר הרי עלי למזבח יביא לבונה וכו' (עיין בכ"מ).ואני תמיה דאכתי תקשי דהא איכא יין לשמואל דאמר בפ'

כל התדיר (דף צ"א) המתנדב יין מביא ומזלפו ע"ג האשים. ואפשר לומר דברייתא זו אתיא כמ"ד התם דיין הבא בנדבה כולו לספלים דפלוגתא דתנאי הוא וכדאיתא התם. ואפשר שמכאן יצא לרבינו מה שפסק דיין הבא בנדבה הוא לשיתין ותמהו עליו איך פסק דלא כשמואל ומלבד מה שכתב שם מרן י"ל שסמך על ברייתא זו דאתיא דלא כשמואל מדאינו מביא יין. ומיהו יש לדחות דמה שאינו מביא יין הוא משום דאיכא נסכים דלשיתין אזלי לא פסיקא ליה דומיא דמנחת נסכים דאינו מביא משום דכיון דאיכא מנחה דאכלי כהנים מינה לא פסיקא ליה. ודע שסבור הייתי לומר דהא דאמרינן דאם אמר פירשתי ואיני יודע מה פירשתי שמביא מכל דבר שקרב למזבח אפי' הכי נסכים אינו מביא משום דלשיתין אזלי דדוקא עולת העוף אע"ג דאיכא מוראה ונוצה מדנחית לפרושי דעתיה אמידי דלית ביה היתר שיריים לכהנים ואע"ג דאינו נקטר כולו וכן מנחת נסכים מביא דלא שייך טעמא דלא פסיקא ליה אלא באומר סתם הרי עלי למזבח אבל במפריש ואינו יודע מה פירש איכא לספוקי במנחת נסכים אבל בנסכים נראה דליכא לספוקי כיון שהוא אמר הרי עלי למזבח ונסכים לשיתין אזלי ודאי שלא פירש נסכים כיון שהוא הפך מה שאמר הרי עלי למזבח. וכן יש לדקדק מדברי רש"י שכתב כמו עולת העוף ומנחת נסכים ומדלא קאמר נסכים נראה דנסכים כיון דלשיתין אזלי ליכא לספוקי בהו. ועוד נראה לי לדקדק מדברי רש"י דעולת בהמה אינו מביא מדלא כתב כי אם עולת העוף ויש לחלק דדוקא עולת העוף שאין בו היתר שיריים לכהנים אף שאינו נקטר כולו למזבח הוי בכלל דהרי עלי למזבח ואיכא לספוקי שמא עולת העוף אמר ומאי דקאמר למזבח כוונתו היא דבר שהוא כולו למזבח ואין בו היתר שיריים לכהנים אבל עולת בהמה דאיכא עורה שהוא לכהנים ליכא לספוקי כיון דאמר הרי עלי למזבח משמע שלא התנדב דבר שיש בו היתר שיריים לכהנים. וראיתי למרן שכתב ומשמע לרבינו דכי אמור גבי נסכים לשיתין אזלי היינו לומר דכיון שאינם נקטרים במזבח אינם בכלל אמירתו למזבח אבל בכלל אמירתו פירשתי ואינו יודע מה פירשתי הוו ע"כ. והנה ממה שכתב רבינו ומנחת נסכים אין להוכיח זה דהא מנחת נסכים אין פירושו כי אם על הסלת וכמ"ש ברפ"ב מהלכות אלו היין והסלת שמביאין עם הקרבן הם הנקראים נסכים והסלת לבדה נקראת מנחת נסכים. ואפשר שמה שכתב רבינו שמביא מנחת נסכים הכוונה היא על הסלת לפי שהיא ע"ג האשים אבל הנסכים דאזלי לשיתין אינו בכלל מה שאמר הרי עלי למזבח אך ממה שסיים רבינו ויין בפני עצמו ואע"ג דיין הבא בנדבה ס"ל דאזיל לשיתין מ"מ ס"ל דהוי בכלל מה שאמר הרי עלי למזבח דא"כ צריך להביא יין עם מנחת נסכים אע"ג דאזיל לשיתין. ומ"מ יש לדקדק

למה לא ביאר מרן גם כן שמביא נסכים עם העולה מלבד מה שמביא מנחת נסכים בפני עצמה. והנראה אצלי דאינו מביא כי אם עולה לבדה בלא נסכים ומנחת נסכים בלא יין אלא סלת לבדה ויתנה ויאמר אם נדרתי עולה הרי עולה והרי נסכיה שהוא מנחת הסלת והיין ואם התנדב מנחת נסכים הרי הביא מנחת נסכים ואם התנדב יין הרי הביא יין וע"כ לא כתבו התוס' בפ"ב דקדושין (דף נ"ב) ד"ה ודילמא שאינו מביא נסכי נדבה על תנאי אלא משום דס"ל דנסכי נדבה מזלפו על האשים וכמבואר שם אבל רבינו דס"ל דנסכי נדבה נמי אזיל לשיתין יכול להביא נסכי נדבה על תנאי. אך כד מעיינינן שפיר נראה דאינו יכול להביא נסכין על תנאי שהרי רבינו בספ"ה מהל' איסורי מזבח כתב שיין הנסכים אינו טעון מלח ואילו ביין הבא בפני עצמו פסק בפרקין דטעון מלח ואם כן אינם שוים ומה שהתוס' בקידושין לא כתבו חלוק זה הוא משום דס"ל דסתם יין לא בעי מלח שהרי הרואה יראה שדברי רבינו הם מתמיהים לפי סוגית הגמרא וכמ"ש הרב בעל לחם משנה אך לדברי רבינו מיהא לא מהני תנאה. ומ"מ נראה לי שאף שמביא נסכים עם עולת העוף מ"מ אינו מביא יין עם מנחת נסכים שהרי היין שמביא לבדו מביאו על תנאי שאם התנדב נסכים הרי הביא מנחת נסכים ויין ואם התנדב יין הרי הביא יין ומנחת נסכים היא נדבה שהרי יכול להתנדב מנחת נסכים לבדה בלא יין:

הלכה יג

לא יפחות מקומץ. כתבו התוס' בפרק בתרא דמנחות (דף ק"ו) ד"ה לא דבירושלמי דשקלים נחלקו אי לשיעור יד בעלים או לשיעור יד כהן: ומ"ש ואם רצה להביא דמי העצים כו'. בתוספתא פ"ג דשקלים תניא האומר הרי עלי עצים מביא דמי שני גזירי עצים ונותן לשופר וכהנים לוקחים בהם עצים ומקריבין לגבי מזבח והתוס' בפרק הקומץ רבה (דף ק') ד"ה מלמד הביאו תוספתא זו יע"ש ודברי הר"י קורקוס שהביא מרן צריכים תלמוד. ודע דבפ"ו דשקלים תנן דאחד מן השופרות היה כתוב עליו עצים ופירש שם הרע"ב שמתנדב עצים למערכה נותן דמיהן לתוכו ע"כ, והכוונה היא אם רצה לתת דמים וכמ"ש רבינו. אך שם בפירוש המשנה כתב שכל מי שיתנדב דבר לקנות בו עצים למערכה יטיל אותו שם וכ"כ בחיבורו פ"ב מהל' שקלים דין ב' ולפי מ"ש כאן רבינו היה יכול לפרש מתני' דשקלים כפירוש הרע"ב ודוק:

הלכה יד

וכיצד עושין ביין הבא בפני עצמו כו'. עיין בדברי מרן ועיין בפרק המזבח מקדש (דף פ"ד) דאמרינן נסכים הבאים בפני עצמן לדברי כולם ירדו. אלמא דלא הוו לאשים ומש"ה לר' יהושע ירדו ודוק:

פרק יז

הלכה ה

האומר הרי עלי מנחה וכו'. בריש פי"ג דמנחות תנן הרי עלי מנחה יביא איזו שירצה ר' יהודה אומר יביא מנחת הסלת שהיא מיוחדת שבמנחות ע"כ. ורבינו פסק כת"ק וכ"כ רבינו עובדיה ז"ל דאין הלכה כר' יהודה ואף שרש"י ז"ל כתב בפירוש התורה עלה דקרא דסלת יהיה קרבנו האומר הרי עלי מנחה סתם מביא מנחת סלת שהיא הראשונה שבמנחות ע"כ. אלמא דשנה משנתו כר' יהודה כבר הוקשה זה להרא"ם וכתב ואע"פ שאין הלכה כר' יהודה אלא כחכמים שאמרו מביא מאיזו שירצה אעפ"כ פירש המקרא הזה על דעתו להיותו קרוב לפשוטו של מקרא וכבר פירשנו פעמים רבות שהרב לא יכוין בפירוש החומש אלא זה עכ"ד. אך ראיתי לסמ"ג במצות עשה סי' קפ"ו שכתב וז"ל סלת יהיה קרבנו האומר הרי עלי מנחה סתם מביא מנחת סלת שהיא ראשונה לכל המנחות ע"כ, ולא ידעתי למה שנה משנתו כר' יהודה וצ"ע. ודע דבס"פ כל המנחות (דף ס"ג) תנן הרי עלי מנחת מאפה לא יביא מחצה חלות ומחצה רקיקין ר"ש מתיר מפני שהם קרבן אחד ע"כ. ואין ספק דאין הלכה כר"ש דהא ר' יהודה ור"י פליגי עליה דר"ש וכדאיתא בגמרא ובכמה דוכתי סתם לן תנא דלא כר"ש וכמו שנבאר. והנה כעת לא ראיתי לרבינו שהביא דין זה בפירוש ואפשר לומר שדין זה רמז אותו באומרו אחת מחמשת מיני מנחות ואליבא דר"ש הם ששה מיני מנחות דהא במנחת מאפה תנור איכא ג' מינים דהיינו כולו חלות או כולו רקיקין או מחצה חלות ומחצה רקיקין ומנחת הסלת ומנחת מחבת ומנחת מרחשת הרי ששה מיני מנחות וראיה לזה דלר"ש חשיבי ששה מיני מנחות דהא בפרק כל המנחות (דף נ"ט ס') ובריש פ' ואלו מנחות אמרינן אמר רב פפא כל היכא דתנן עשר תנן לאפוקי מדר"ש דאמר מחצה חלות ומחצה רקיקין יביא קמ"ל דלא ע"כ ופי' שם רש"י בלשון שני דהכוונה היא דבכל הני תני מתני' עשר מיני מנחות ואליבא דר"ש הם אחד עשר מיני מנחות דהא במנחת מאפה תנור איכא שלשה מנחות ומדלא תני לה מתני' במנינא שמעת מינה דסתם לן תנא דלא כר"ש ואף שרש"י שם פירש פירוש אחר בדברי רב פפא הללו כבר הארכתי בזה בדף קל"ט (א"ה תמצאנו לעיל בפי"ג מהלכות אלו דין י' יע"ש) והכרחתי דפירוש שני דרש"י הוא העיקר וא"כ באומרו אחד מה' הרי למדנו דלא משכחת מחצה חלות ומחצה רקיקין וכן ממה שסיים רבינו וכתב קבע נדרו במין מהם ושכחו מביא חמשתן יש להוכיח גם כן דלית הלכתא כר"ש משום דאליבא דר"ש צריך להביא ארבע עשרה מנחות וכדאיתא בריש פרק הרי עלי עשרון (דף ק"ה) ואף שאביי אית ליה דאפי' לר"ש די במה שמביא חמשה מיני

מנחות ובתנאי וכדאיתא בגמ' מ"מ הרואה יראה כמה יש מהדוחק בדברי אביי הללו וכדאיתא בגמרא ועוד דאם איתא דרבינו הוה ס"ל כר"ש היה לו לבאר ולומר שיתנה ויאמר אם מחצה חלות ומחצה רקיקין נדרתי יצטרפו חלות מזה ורקיקין מזה למה שנדרתי והשאר יהא נדבה. הכלל העולה שמדברי רבינו הללו יש להוכיח דאית ליה דלית הלכתא כר"ש אך הדבר הקשה אצלי הוא דר' יהודה דאית ליה דלא יביא מחצה חלות ומחצה רקיקין יליף לה מדכתיב קרבן מנחה קרבן אחד אמרתי ולא שנים ושלשה קרבנות ור' יוסי ברבי יהודה יליף לה מדכתיב וכל המנחה וגו' וכל מנחה וגו' מה כל האמור למטה שני מינים חלוקין אף כל האמור למעלה שני מינים חלוקין והקשו בגמרא ר' יוסי ברבי יהודה היינו אבוה ותרצוה איכא בינייהו דאי עבד ע"כ, דלר' יהודה בדיעבד יקריבם ולר' יוסי דמדמה להו למנחה בלולה וחריבה לא יקריבם וא"כ יש לתמוה אמאי לא ביאר לנו רבינו דעתו כמאן פסק אי כר' יוסי או כאבוה וצ"ע:

הלכה ט

האומר הרי עלי מנחת שעורים כו'. עיין בקרבן אהרן אם יש חילוק בדינים אלו בין נדר לנדבה ועיין במ"ש התוס' פרק המנחות (דף ק"ד) ד"ה אין ודוק:

הלכה י

וכן האומר הרי עלי תודה כו'. גרסי' בתוספתא פי"ב דמנחות כהן שאמר הרי עלי מנחה שתקמץ ושיאכל וישראל שאמר הרי עלי מנחה שתעלה כולה לאשים כופין אותו ומביא מנחה כתקנה דברי ר"י ור"ש פוטר שלא התנדב כדרך המתנדבים הרי עלי עשרון אחד להביא בשני כלים כופין אותו ויביא ב' עשרונים בשני כלים דברי ר"י ור"ש פוטר שלא התנדב כדרך המתנדבים ע"כ. ואולי השמיט רבינו כל זה לפי שכל אלו החלוקות נלמדות ממה שכתב:

הלכה יד

מתנדב או נודר אדם יין בפני עצמו וכו'. ובדין י"ד כתב אבל אם נדר לוג או שנים פטור שהרי אינם ראויים כלל לא הן ולא מקצתן ע"כ. והנה התוס' בפרק המנחות (דף ק"ד) ד"ה אין הקשו תימה כי היכי דאמרי' גבי מנחות דאם אמר חצי עשרון יביא עשרון שלם עשרון ומחצה יביא ב' ה"נ נימא כי אמר לוג או ב' יביא ג' שהם נסכי כבש וכי אמר חמשה יביא ששה שהם נסכי פר ושמא דאה"נ היכא דאמר הרי עלי אבל הכא בנדבה שיש לפניו לוג אחד או שנים ואמר הרי אלו לנסכים ובגמרא גבי יש קבע לנסכים פירש בקונטרס כגון דאמר הרי עלי כך וכך לוגין ע"כ. והנה דברי התוס' הם מבוארים דכל שאמר הרי עלי לוג או ב' מביא שלשה וכן אם נדר חמשה מביא ששה אך אם הוא נדבה

אז אם אמר על לוג או על שנים הרי אלו לנסכים לא אמר כלום ואם אמר על חמשה בזה נסתפקו בגמרא אם יש קבע או לא וגבי מנחה נמי דינא הכי שאם אמר על חצי עשרון שהיה מונח לפניו הרי זו למנחה לא אמר כלום ואם אמר על עשרון ומחצה הרי זו למנחה נראה דזה תלוי באם יש קבע או לא דאם אין קבע מושך עשרון ומקריב והחצי העשרון הנשאר הוי נדבה ואי אמרת יש קבע אמרי' ליה שיביא עוד חצי עשרון מביתו והא דלא קבעו בגמרא בעיא זו באידך מתני' דמנחה משום דהתם איירי בנדר ואף את"ל דאין קבע חייב להשלים לשני עשרונות דומיא דנודר חצי עשרון אבל הכא דמיירי בנדבה דקי"ל דבלוג אחד או בשנים לא אמר כלום מספקא לן בחמשה אם יש קבע או לא: ודע דההיא דמנחה דאמרינן דנודר חצי עשרון דמחייבין אותו להביא עשרון שלם הוא בתנאי שיאמר אילו הייתי שאין נודרין חצי עשרון הייתי נודר כדרך שמקריבין הא לאו הכי פטור. והנה הנראה מדברי התוס' דמתני' דלוג מיירי אף באומר אילו הייתי יודע שאין נודרים לוג או שנים הייתי נודר שלשה אפ"ה פטור ומש"ה הוקשה להם ממתני' דמנחה. ולפי זה אני מסתפק אם מה שנסתפקו בגמרא אם יש קבע הוא דוקא באומר אילו הייתי יודע הייתי נודר אבל באומר אילו הייתי יודע לא הייתי נודר אף את"ל דיש קבע אפשר דפטור או דילמא בכל גוונא חייב את"ל דיש קבע ולפי זה נודר עשרון ומחצה את"ל דיש קבע אין שואלין אותו. עוד סבור אני לומר דאף שכתבו התוס' דנדבה קילא מנדר לענין לחייבו יותר ממה שנדר מ"מ נ"ל דאפשר דבעיא זו דיש קבע הוא דוקא בנדבה דכיון שחל עליהם קדושת הפה שהקדיש ה' לוגין וע"כ השלשה הם קדושות מש"ה נסתפקו דילמא לא אמרינן שימשוך ארבעה לוגין לבד לפי שכל לוג ולוג כבר חל עליהם קדושת נסכין ומש"ה אמרינן ליה שיביא עוד לוג אחד אבל בנדר אם יש קבע או אין קבע אינו מעלה ומוריד כלל אלא לעולם הדבר תלוי בבדיקה ששואלין אותו. הנה ספק זה שנסתפקתי כפי הצד שצדדתי לעיל דאפשר דמאי דאיבעיא לן אם יש קבע הוא דוקא במונח ששאלו אותו ואמר אילו הייתי יודע הייתי נודר כדרך הנודרים כפי צד זה לא יצדק הספק האחר אם בנדר שייך בעיא זו דקבע משום דלא ימנע אם בדקוהו לזה הנודר ואמר שהיה נודר כדרך הנודרים פשיטא שחייב להשלים דומיא דנודר חצי עשרון ואם אמר שלא היה נודר פשיטא דאין קבע שהרי אף בנדבה לא מהני טעמא דקבע כי אם במונח ששאלוהו ואמר שהיה נודר אך כפי הצד האחר דטעם זה דקבע מהני אף היכא ששאלוהו ואמר שלא היה נודר בזה יש להסתפק הספק האחר דגבי נדר אם שאלוהו ואמר שלא היה נודר דלא מהני טעמא דקבע משום דלא נאמר טעם זה דקבע כי אם בנדבה. ודע דמהסוגיא מוכח דאף את"ל דאין קבע מ"מ כל החמשה לוגין הם קדושים

אלא שאין מחייבים אותו להביא עוד לוג אלא מקריבים הדם והלוג הנשאר אזיל לנדבה ודין זה מתבאר ממה שהקשה רב אשי לרבא דאמר אין קבע מדתנן אין מתנדבין לוג ב' ה' קתני ה' דומיא דב' מה שנים דלא חזו כלל אף חמשה דלא חזו כלל והשיבו לזה מידי איריא האי כדאיתיה כו'. והנה מסוגיא זו נראה דאליבא דכ"ע בנודר לוג או שנים לא נאמר כלום ולא הוי אפילו נדבה לציבור אך בנודר חמשה פשיטא ליה לסתמא דתלמודא דדבריו קיימים וכל החמשה לוגין הם קדושות אך נסתפקו דאם יש קבע מחייבים אותו להביא עוד לוג אחר ואם אין קבע מושך ארבעה לוגין ומקריב ואידך הוי נדבה ורבא פשט דאין קבע ומנין שאם רצה להוסיף יוסיף ת"ל יהיה ולזה צדד מאי יוסיף אילימא ארבעה וששה פשיטא מאי שנא אלא לאו חמשה ופירש רש"י אלא לאו מידי דלא חזי לאתויי איצטריך קרא לרבויי ולמישמע דמתנדבין ויקריבו הארבעה והחמשה יהיה מותר ורב אשי הקשה אליו דזה לא יתכן לפי שהדין הוא שהנודר חמשה לוגים לא אמר כלום דומיא דלוג ומחצה וא"כ לא יתכן לומר שמה שריבה התנא ממלת יהיה הוא לנודר ה' דבשלמא אי הוה פשיטא לן דמה שנדר מיהא קדוש אלא שהספק היה אם חייב להשלים עוד לוג אחר היה ניחא הילפותא דמוקמינן לברייתא בנודר חמשה והוה פשטינן מינה דאין קבע אבל כיון דממתני' מוכח דנודר ה' הוא כנודר לוג או שנים א"כ ע"כ רבוי הכתוב אינו בנודר חמשה והכריח דין זה רב אשי ממאי דתנן אין מתנדבין לוג שני וה' ה' דומיא דשנים מה שנים דלא חזו כלל אף חמשה נמי דלא חזו כלל ודחו בגמרא מידי איריא הא כדאיתא והא כדאיתא ופירש"י שנים אין מתנדבין כלל חמשה לכתחלה הוא דלא מפרישין משום דאין מפרישין תחילה למותרות אבל דיעבד מקריב ארבעה וחמשה יהיה מותר לנדבה וראיתי לרבינו שכתב אבל אם נדר לוג כו' פטור וכתב שם מרן דהכי משמע שם בברייתא דקתני יכול יפחות ת"ל ככה ע"כ. ולא ידעתי מאי רבותא דברייתא ממתני' דהא במתני' נמי תנן דאין מתנדבין לוג ושנים ותנן נמי וחמשה ואפ"ה קי"ל דנודר ה' חייב להשלים וא"כ אין הכרח מהברייתא דקתני שלא יפחות שיהיה פטור. והנראה דכוונת מרן היא משום דתחלת הברייתא דקתני שאם רצה להוסיף מוסיף מוקי לה רבא בנודר ה' ואפ"ה קתני סיפא שלא יפחות משמע שיש חלוק בין נודר לוג או שנים לנודר חמשה. ומ"מ אני נבוך בדעת מרן במה שבא ללמוד מהברייתא אם כוונתו היא דכי היכי דבנודר חמשה אומרים לו שישלים הוא הדין בנודר לוג או שנים לא ידעתי במה נסתפק הרב והלא מבואר הוא דלא נסתפקו אם יש קבע אלא בנודר חמשה שהרי יש כאן על כל פנים נסכים אבל בנודר לוג או שנים מה שייך בו קבע ואם כוונתו ללמוד דאף דנימא דאין קבע עדיין הוה ס"ד שיביא מה שנדר ויהיה לנדבה זה אינו נלמד מהברייתא כי

אם מדברי רב אשי וכמו שכתבנו ובתר הכי אמרי' בגמרא אביי אמר את"ל אין קבע כו' את"ל יש קבע וכתבו התוס' מספקא ליה לאביי משום קושיא דרב אשי ע"כ. ואני תמיה בדברי התוס' הללו שהרי לפי מה שכתבנו אליבא דרב אשי לא שייך כלל קבע משום דאיהו ס"ל דנודר חמשה הוא כנודר לוג או שנים דלא חזו כלל וא"כ בעיא זו דאביי אתיא דלא כמאן דלרבא הא פשיטא ליה דאין קבע ולרב אשי לא שייך קבע וכמו שכתבנו. והנראה מכוונת התוס' הוא דס"ל דאביי ס"ל דיש קבע ופשט לה ממתני' דכי היכי דלוג או ב' לא חזו כלל דליכא למימר משיך חד מינייהו הכי נמי חמשה לא חזו כלל ולא אמרינן שימשוך הארבעה לוגין אלא ממתינין עד שיביא עוד לוג אחר ומקריבין כל הששה והדמויי הוא מצד שכשם כשהם לוג או שנים אין מקריבין כלל כך כשהם ה' אין מקריבין כלל משום דיש קבע ומש"ה נסתפק אביי אם יש קבע או לא: ודע שזה שכתבתי דבנודר לוג או שנים מלבד שאינו חייב להשלים אף קדושת דמים אין בו ולא אזיל לנדבה אין הכרח לזה מהסוגיא לפי שעדיין אפשר לומר דלעולם בנודר לוג או ב' דאף שאינו חייב להשלים אזיל לנדבה אלא שבנודר ה' נסתפקו אם חייב להשלים. ודע שהטעם דלא שייך קבע בנודר לוג או שנים הדבר הוא מבואר משום דדוקא בנודר חמשה שייך לומר קבע לפי שיש כאן נסכים גמורים אלא דאייתר לן לוג אחד ומש"ה מספקא לן אם יש קבע אבל בנודר לוג או ב' דאין כאן נסכים לא שייך כאן לומר קבע וזה פשוט: ודע שכפי מה שכתבנו דאליבא דכ"ע בנודר ה' כל החמשה לוגין חל עליהם קדושה אלא דנסתפקו אם יש קבע או לא וצדדנו בנודר לוג או שנים אם חייב ליתן לנדבה או לא נראה לי שעדיין יש להסתפק עוד ספק אחר כפי דברי התוס' שכתבו דהכא מיירי בנדבה דאפשר דאף את"ל דהכא במתנדב לוג או שנים דאף שאינו חייב להשלים מ"מ אזיל לנדבה מ"מ אפשר דהיינו דוקא בנדבה שהרי חל עליהם קדושת פה אבל בנדר לא וספק זה הוא במונח דהמתנדב לוג או ב' שאף שאינו חייב להשלים מ"מ אזיל לנדבה הוא אף כששאלוהו ואמר אילו הייתי יודע לא הייתי נודר לפי שעדיין אפשר לומר דאף את"ל דנודר לוג או שנים אזיל לנדבה הוא דוקא באומר אילו הייתי יודע הייתי נודר שהרי סוף סוף לגבי מה שהתנדב הרי פיו ולבו שוין אבל אם אמר אילו הייתי יודע לא הייתי נודר אפשר דאין כאן אפי' קדושת דמים ולא אזיל לנדבה כפי זה לא יצדק הספק האחר אם בנדר שייך דין זה משום דלא ימנע אם בדקוהו ואמר הייתי נודר הרי חייב להשלים ואם אמר לא הייתי נודר אף בנדבה לא אמר כלום ולא אזיל לנדבה אלא הספק הוא את"ל דבנדבה אם אמר אילו הייתי יודע לא הייתי נודר דאזיל לנדבה אם גם בנדר הדין כך או יש לחלק וכן מה שכתבתי דאליבא דכ"ע אף אם אין קבע הלוג החמישי

אזיל לנדבה מלבד מה שנסתפקתי לעיל דאפשר דאף למ"ד דיש קבע מ"מ צריך שאלה ובדיקה עוד אני מסתפק את"ל דצריך בדיקה אם בדקוהו ואמר לא הייתי נודר אם הלוג החמישי מיהא קדוש ואזיל לנדבה או לא וכן יש עוד להסתפק בנדר מלבד מה שכתבתי לעיל דאפשר דבנדר לא שייך קבע אם היתרון מיהא קדוש בנדר או לא והנני מבאר כל הספקות אחד לאחד:

הכלל העולה מכל מה שכתבנו דלדעת התוס' המתנדב לוג או שני לוגין או חצי עשרון אף שבדקוהו ואמר אילו הייתי יודע הייתי נודר כדרך המתנדבין אינו חייב להשלים ואם הוא בנדר ואמר הרי עלי לוג או חצי עשרון בודקין אותו אם אמר אילו הייתי יודע הייתי נודר חייב להשלים ואם אמר לא הייתי נודר אינו חייב להשלים וכשהוא בנדבה שכתבנו דאינו חייב להשלים נסתפקתי אי אזיל לנדבה או לא ואת"ל דאזיל לנדבה אם הוא דוקא כששאלוהו ואמר הייתי נודר דנהי דלא מהני לחייבו להשלים אבל כדי שילך לנדבה מהני אבל אם אמר אילו הייתי יודע לא הייתי נודר אפשר דלא אזיל לנדבה או דלמא לא שנא ובנדר אני מסתפק את"ל דבנדבה אף שאמר אילו הייתי יודע לא הייתי נודר דמ"מ החצי שיעור שהתנדב אזיל לנדבה אם גם בנדר הדין כן או דילמא יש לחלק וכמו שכתבתי לעיל, ובנודר ה' לוגין אליבא דכ"ע הארבעה לוגין חייב והחמישי אזיל לנדבה אלא שנסתפקו בגמרא אם יש קבע דאם יש קבע חייב להשלים ואם אין קבע מושך ארבעה לוגין וההי' אזיל לנדבה ונסתפקתי אם הא דפשיטא לן דהלוג החמישי אזיל לנדבה אם הוא כשבדקוהו ואמר הייתי נודר אבל אם אמר לא הייתי נודר לא או דילמא לא שנא. עוד נסתפקתי את"ל דלעולם דאף שבדקוהו ואמר הייתי יודע לא הייתי נודר דאזיל לנדבה למ"ד דיש קבע אם יש לחלק בזה ולומר דע"כ לא קאמר דיש קבע אלא באומר הייתי נודר אבל באומר לא הייתי נודר לא או דילמא לא שנא. ובנודר הסתפקתי את"ל דבנדבה הלוג החמישי אזיל לנדבה אף שבדקוהו ואמר אילו הייתי יודע לא הייתי נודר אם גם בנדר הוא דין זה לפי שיש סברא לחלק ביניהם או דלמא לא שנא. עוד נסתפקתי דאת"ל דבנדבה אליבא דכ"ע אין חלוק בין שיאמר הייתי נודר או שיאמר לא הייתי נודר ולמ"ד יש קבע לעולם צריך להשלים אכתי אני מסתפק בנדר דאף את"ל דבנדר הלוג החמישי אזיל לנדבה אף שאמר לא הייתי נודר למ"ד יש קבע מיהא אפשר לחלק בין נדר לנדבה או דילמא לא שנא. והנה כל מה שכתבנו למעלה הוא לדעת התוס' שמחלקים בין נדר לנדבה ואוקמוה למתני' דלוג בנדבה אך רש"י כתב עלה דבעיא דיש קבע דמיירי בנדר ופשיטא דלרש"י מתני' נמי איירי בנדר וכן הוא דעת רבינו שלא חלק ובפירוש כתב אבל אם נדר לוג כו' מוכח מדבריו דאף בנדר הדין כן. והנראה אצלי בדעת

רבינו היא דאיהו אזיל לשיטתיה שחלק לעיל בין אומר הרי עלי מנחה חצי עשרון או הרי עלי מנחה עשרון וחצי לאומר הרי עלי חצי עשרון או עשרון וחצי דכל שהזכיר מנחה שייך בדיקה וכל שלא הזכיר מנחה אף שבדקוהו ואמר אילו הייתי יודע הייתי נודר הרי זה פטור כאילו לא נדר והכא מיירי באומר הרי עלי לוג או שני לוגין ומש"ה פטור לפי שלא הזכיר לנסכים. ודע שממרוצת דברי רבינו נראה לי דכל דליכא חיוב להשלים השיעור אין בדבריו כלום ולא אזיל לנדבה שהרי בקצת דברים כתב הרי זה פטור כמי שלא נדר מעולם משמע דליכא שום חיובא עליה. ודע שיישוב זה שכתבתי שדעת רבינו קיימתיו מסברא ושוב ראיתי שכתבו הרב בעל לחם משנה: שוב התבוננתי בזה וראיתי שעדיין יש לתמוה על רבינו שלפי מה שכתבנו דמיירי באומר דוקא הרי עלי לוג או שנים ולא הזכיר שם נסכים כשכתב נדר ה' לוגין אומרים לו השלם ע"כ מיירי אף שלא הזכיר שם נסכים והטעם הוא משום דיש קבע לנסכים א"כ גם בנודר עשרון וחצי נמי נימא דיש קבע למנחה ויתחייב להשלים לשני עשרונות שהרי נודר ה' לוגין או נודר עשרון ומחצה שוים הם ואילו מדברי רבינו ומרן נראה שדין נודר עשרון ומחצה הוא שוה לנודר חצי עשרון. ואני תמיה איך לא נתעורר בזה הרב בעלח"מ. והנראה אצלי ביישוב זה הוא דרבינו ס"ל שדין זה דיש קבע הוא דוקא בשאלוהו ואמר אילו הייתי יודע הייתי נודר אבל אם אמר לא הייתי נודר לא והחידוש הוא שאף שלא הזכיר שם נסכים ובנודר חצי שיעור שאף שאמר אילו הייתי יודע הייתי נודר לא מהני בנודר שיעור ומחצה מהני ודין זה רמזו רבינו במ"ש נדר עשרון ומחצה ואמר אילו הייתי יודע הייתי נודר כדרך המתנדבין הרי זה מביא שנים ע"כ. והנה לכאורה דברי רבינו הם תמוהים דכיון שלא אמר מנחה אף שאמר אילו הייתי יודע הייתי נודר אין בדבריו כלום וכמו שכתב בדין שאחריו באומר חצי עשרון עלי ומרן ז"ל נרגש בזה וכתב נראה דבאומר מנחה עשרון ומחצה מיירי ואמאי דאמר בסמוך הרי עלי מנחה קאי אבל אם לא אמר מנחה אלא אמר הרי עלי עשרון ומחצה או שאמר הרי עלי מנחת עשרון ומחצה אינו מביא אלא עשרון אחד עכ"ד. והנך רואה מה שיש מהדוחק בדברי מרן הללו. והנה רבינו בדין ט' כתב דין האומר מנחת עשרון וסגר את הדלת וכתב הרי זה פטור ובדין י' כתב דין האומר הרי עלי ולא הזכיר מנחה וגם שם סגר את הדלת וכתב הרי זה פטור ובדין ט' כתב דין האומר הרי עלי מנחה כו' ושם הביא דין השאלה והבדיקה ובכל אלו הג' חלוקות לא הוזכר כי אם נודר חצי שיעור או נודר דבר שאינו עולה ע"ג המזבח כגון קמח או שעורים או עדשים או בלא שמן ובלא לבונה שדומה לדין שעורים ועדשים אבל דין הנודר שיעור וחצי לא הוזכר בכל אלו הג' חלוקות אלא כתבו דין בפני עצמו וכתב נדר עשרון ומחצה

ואין ספק שלא בא זה על צד הקרי וההזדמן. אשר על כן נראה לי שדין זה הוא משונה משאר החלוקות ומיירי בשאינו מזכיר מנחה אלא אומר סתם הרי עלי עשרון ומחצה. והנה הראנו רבינו בזה את חכמתו הנפלאה והוא שהוקשה אליו קושית התוס' דאמאי לא אמרינן בנודר חצי לוג או ב' שיביא ג' לוגין דומיא דנודר חצי עשרון ולזה היה אפשר לתרץ באחד משני פנים או שנאמר דמתני' דלוג מיירי באומר אילו הייתי יודע לא הייתי נודר או כשאינו מזכיר מנחה אלא אומר סתם הרי עלי ורבינו בחר לו לומר דמתני' דלוג מיירי באומר הרי עלי דוקא ולא באופן אחר משום דמתני' דמנחה לא הוזכר שם שאלה ובדיקה ואפ"ה מוקמינן לה באומר אילו הייתי יודע הייתי נודר וא"כ מתני' דלוג נמי בהכי מיירי דדוחק הוא לומר דחד מתני' איירי בשאמר הייתי נודר ואידך בשאמר לא הייתי נודר כיון דכולהו איתנייו בסתמא אבל אי מוקמינן למתני' דלוג בשאינו מזכיר נסכים אתיא שפיר משום דמתני' דמנחות קתני האומר הרי עלי מנחה מן השעורים וכל השנויים שם מיירי במזכיר מנחה דמנחה דרישא קאי לכולה בבי אבל מתני' דלוג לא הזכיר נסכים ומש"ה לא אמר כלום ובזה מתיישבים שתי המשניות מתני' דמנחה ומתני' דלוג. ומה שרבינו הקדוש לא למדנו דין זה במנחה היכא דלא הזכיר מנחה הוא משום דמלתא אגב אורחיה רצה ללמדנו בדין נדבת היין ולפי זה כי אמרינן דבנודר יש קבע בנודר ה' לוגין ס"ל לרבינו דהיינו אף בשאינו מזכיר נסכים כ"א באומר הרי עלי מנחה כגוונא דאיירי מתני' וס"ל שדין זה דיש קבע הוא דוקא בששאלוהו ואמר אילו הייתי יודע הייתי נודר הא אם אמר לא הייתי נודר לא ודין זה הולידו רבינו אם מפאת הסברא דס"ל דכל שאמר אילו הייתי יודע לא הייתי נודר לא שייך בזה לומר דיש קבע כיון שאין פיו ולבו שוים ואם מפאת הדין שכיון דמתני' דמנחה איירי באומר אילו הייתי יודע הייתי נודר גם מתני' דלוג בהכי איירי וכיון שכן מאי דאיבעיא להו אם יש קבע או לא הוא בגוונא דאיירי מתני' וכיון שכן הבעיא היא באומרו אילו הייתי יודע הייתי נודר ולפי זה ס"ל לרבינו דכי תנן במתני' דמנחה דעשרון ומחצה יביא שנים הוא אף שלא הזכיר מנחה למ"ד שיש קבע לנסכים לפי שאין חלוק בדין זה בין נסכים למנחה דכי היכי דיש קבע לנסכים ה"נ יש קבע למנחה ומש"ה סדר דבריו באופן נאות כמנהגו ובתחלה כתב דין האומר הרי עלי מנחת כו' בדברים שהם חצי שיעור או הדומה להן ואחר כך כתב דין האומר הרי עלי מנחה מן חצי שיעור והדומה וכתב דין הבדיקה והשאלה ואח"כ כתב הדין המחודש והוא דין הנודר עשרון ומחצה ולא הזכיר מנחה שתלוי בבדיקה ואם אמר שאם היה יודע היה נודר שמביא שנים והטעם הוא משום דס"ל דיש קבע בנסכין והוא הדין למנחה ואח"כ חזר וכתב דין האומר הרי עלי ולא הזכיר מנחה לא

בסמוך ולא במוכרת שאין בדבריו כלום ואין שואלין אותו לפי שדינו כדין האומר מנחת ואח"כ כשהביא דין הלוג סתם וכתב שהמתנדב או הנודר לוג או ב' אין בדבריו כלום וסמך על מה שכתב בדין המנחה וכן כשכתב שהנודר ה' לוגין שחייב להשלים ולא פירש דמיירי באומר אילו הייתי יודע הייתי נודר הוא לפי שסמך על מ"ש בדין המנחה בנודר עשרון וחצי שהכל תלו בשאלה ובבדיקה וכבר ידוע דרכו של רבינו שהוא לקצר בכל מה שאפשר ובמה שכתבתי מתיישבין כל דבריו אין בהם נפתל ועקש. אך עדיין יש לי מהקושי בדברי רבינו למה לא הביא בעיא דאביי דאמר את"ל יש קבע אחד עשר מיבעיא לי מאי גברא לשני פרים קא מכוין ועד דממלי להו לא קרבי או דילמא לשני אילים וכבש אחד קא מכוין תרי מחד מינא וחד מחד מינא אמרינן או לא תיקו. והנראה אצלי דרבינו ס"ל דבבעיא זו אזלינן לקולא דמספיקא לא מחייבינן ליה להשלים ומה שלא כתבו בפירוש הוא לפי שכבר נלמד דין זה ממה שכתב בדין י"ג וכן עד לעולם ועוד שהרי בנודר עשרה כתב הרי אלו כנסכי שור ואיל או שני כבשים ואיל הרי דאמרינן תרי מחד מינא וחד מחד מינא וא"כ ה"ה דבנודר אחד עשר דאמרינן דלשני אילים וכבש אחד קא מכוין ומה שפסק בבעיא דיש קבע לחומרא אפשר דטעמא לאו משום דס"ל דבעיא לא איפשיטא אלא משום דכיון דרב אשי שהוא מרי דתלמודא פשיט ממתני' דיש קבע וכמו שכתבנו לעיל מש"ה פסק דיש קבע ואע"ג דבגמ' דחו ראיית רב אשי מ"מ ס"ל דלא שבקינן מאי דפשיטא ליה לרב אשי ועוד דאביי נסתפק באת"ל דיש קבע וכבר ידוע הוא שדרכו של רבינו הוא לפסוק כאת"ל. הן אמת שטעם זה לא יצדק הכא לפי שאביי צדד כל השני צדדים וקאמר את"ל דאין קבע כו' וכלל זה שכתבנו הוא דוקא כשאומר את"ל הצד האחד דוקא אבל לא כשמזכיר השני צדדים. ועוד נ"ל דאף את"ל דמה שפסק רבינו דיש קבע הוא משום דבעיין לא איפשיטא ופסק לחומרא וכמו שכתב מרן מ"מ אפשר לחלק דשאני בעיא דיש קבע שאם אנו פוסקים לקולא נמצא שאין אנו מקריבים כל מה שנדר אלא מושך ד' לוגין ומקריב ואידך אזיל לנדבה ומש"ה אזלינן לחומרא אבל באידך בעיא דאביי אף כשאנו פוסקים לקולא הרי מביא כל מה שנדר שהם אחד עשר לוג שהם נסכי שני אילים וכבש:

ודע שהרב בעל תוי"ט הביא קושית התוס' ותירץ דשאני מנחה דנדבתה כתובה בהדיא משא"כ נדבת היין דלאו בהדיא כתיבא אלא מאזרח וכיון דלאו בהדיא כתיבא לא נוכל לחייבו עד דפריש אלא אם כן מטעם דיש קבע. עוד כתב הרב הנזכר דמתני' דיין לגופה איצטריך לאשמועינן דנדבת יין אינה כאלו המנינים אלא כמנינים המפורשים האחרים אבל אה"נ שאם התנדב לוג ובדקוהו ואמר אילו הייתי יודע הייתי נודר כך וכך שמחייבין

להביא ולהשלים השיעור והא דאיבעיא לן בהם אי מלי להו היינו כי היכי דלא צריכי לבודקו א"נ דאי בדיק ואמר שלא היה נודר יותר דאפילו הכי חייב ע"כ. והנך רואה שאין שום א' מהתירוצים הללו מספיקים ליישב דברי רבינו דבנודר עשרון ומחצה הצריך בדיקה ובנודר ה' לוגין לדעת הרב אין צריך בדיקה משום דיש קבע. והרב בעל קרית ספר כתב דשאני חצי עשרון שנתחייב בעשרון משום דמקצת עשרון קרב בחביתי כ"ג חצי בבקר וחצי בערב ומשום דמביאו שלם וחוצהו אם נדר חצי יביא א' שלם אבל לוג אחד או ב' שאין ראויין כלל לא הן ולא מקצתן פטור אפילו אמר הרי עלי ע"כ. והנך רואה שגם על הרב תפול הקושיא שהקשינו להרב בעל תוי"ט. ומלבד כל זה אין דבריו מחוורין בעיני שלפי דרכו דוקא בנודר חצי עשרון הוא דאמרינן שיביא עשרון אבל אם נדר שליש עשרון נשתנה דינו ולדידי זה אינו אלא אין חלוק בין נודר שליש או רביע לנודר חצי וכי גרע נודר שליש או רביע מנודר מנחה מן העדשים דקי"ל שיביא מן החטים ומאי דנקט במתני' חצי לאו דוקא זה נראה לי. ודע דנודר שמן קי"ל שלא יפחות מלוג אם נדר חצי לוג דינו כדין נודר יין לוג או שני לוגין וכן כתב הרב בעל קרית ספר, ואם נדר מהשמן לוג וחצי נראה שדינו הוא כדין נודר ביין ה' לוגין ואמרינן ליה שיביא עוד חצי לוג שמן, ולפי דברי הרב בעל קרית ספר אפשר דמדמינן ליה לנודר מחצה עשרון שהרי בחביתי כ"ג שהיו עשרון השמן שהיה ג' לוגין נמצא שמחצית השמן שהיה מקריב היה לוג וחצי וכשם דנודר חצי עשרון אמרינן שישלים משום שהיה מקריב מחציתה בבקר הכי נמי בנודר לוג וחצי אמרינן ליה שישלים מהאי טעמא גופיה:

פרק יח

הלכה ד

והיכן הזהיר על השחיטה בחוץ כו'. תנן בריש פי"ג דזבחים השוחט והמעלה בחוץ חייב על השחיטה וחייב על העליה ר"י הגלילי אומר שחט בפנים והעלה בחוץ חייב שחט בחוץ והעלה בחוץ פטור שלא העלה אלא דבר פסול אמרו לו אף השוחט בפנים והעלה בחוץ כיון שהוציאו פסלו ע"כ. ובגמרא אמרינן דהעלאה כתיב עונש וכתיב אזהרה אבל שחיטה עונש כתיב בפירוש אלא אזהרה מנלן ואמר ר"י אתיא הבאה הבאה דבשחיטה כתיב לא הביאו ובהעלאה כתיב לא יביאנו מה להלן לא ענש אא"כ הזהיר אף כאן לא ענש אא"כ הזהיר ור' יונה אמר אתיא שם שם מה להלן לא ענש אא"כ הזהיר אף כאן לא ענש אא"כ הזהיר, ולפי הנראה דר' יונה גם כן מג"ש יליף לה אלא שנחלקו דר' יוחנן עביד ג"ש דהבאה הבאה ור' יונה עביד ג"ש דשם שם אך רש"י כתב ה"ג א"ר יונה אמר קרא שם

תעלה עולותיך ושם תעשה איתקוש שאר עשיית להעלאה ע"כ, נראה דס"ל דר' יונה לאו מג"ש יליף אלא מהיקשא והדין עמו דהכי איתא בפ"ק דכריתות (דף ג') דאמרינן אי למאן דגמר מג"ש כו' אי למאן דמייתי לה בהיקש, ורבינו שכתב והיכן הזהיר על השחיטה בחוץ בהיקש כו' עזב ג"ש דר' יוחנן ונקט היקש דר' יונה משום דכיון דליכא נפקותא לענין דינא נקט דרשא דהיקש שהוא יותר פשוט במשמעות הכתוב. ואפשר דרבינו ס"ל דג"ש והיקש היקש עדיף וכבר הובא מחלוקת זה בפ' השולח ובמקום אחר נאריך בזה בעז"ה (א"ה תמצאנו לקמן בפ"ב מהלכות קרבן פסח דין י"ג יע"ש). אך מה שיש לי לדקדק בדבריו הוא שסיים וכתב נאמר שם וכו' ונאמר ושם וכו' ולשון זה דנאמר ונאמר לא יצדק אלא בג"ש וכמבואר והוא כתב שדין זה נלמד בהיקש והם דברים סותרים אלו את אלו. והנכון אצלי דונאמר השני הוא ט"ס ועיקר הגירסא היא שנאמר שם וכו' ושם תעשה וכו' ואמרינן תו התם אשכחן מוקטרי פנים שהעלן בחוץ מוקטרי חוץ שהעלן לחוץ מניין כדתנא ר' ישמעאל ואליהם תאמר לערוב פרשיות כלומר וי"ו מוסף על ענין ראשון ומערב הפרשיות. תו אמרינן התם והדתנן הזורק מקצת דמים בחוץ חייב מנלן נפקא לן מדתניא דם יחשב לרבות הזורק דברי ר' ישמעאל ר"ע אומר או זבח לרבות הזורק ואמרינן בגמרא שחט וזרק לדברי ר' ישמעאל חייב אחת משום דלר' ישמעאל נפיק ליה אזהרה דזריקה מקרא דדם שפך דכתיב בעונש של שחיטה ומש"ה היכא דשחט וזרק בהעלם אחד אינו חייב אלא אחת דהא חד עונש כתיב אתרווייהו אבל לר"ע דנפקא ליה אזהרה דזריקה מאו זבח דכתיב בעונש של העלאה חייב ב' משום דשמות מוחלקים הם ואביי אמר אפי' לר"ע אינו חייב אלא אחת משום דאמר קרא שם תעלה ושם תעשה הזכיר העליה לבדה והשאר כללן בעשיה אחת למימרא דלא מיחייב אכולהו עשיות אלא חדא, זרק והעלה לדברי ר' ישמעאל חייב שתים משום דלדידיה אזהרה דזריקה כתיב גבי שחיטה ולדברי ר"ע אינו חייב כי אם אחת משום דלדידיה אזהרה דזריקה כתיב גבי העלאה וליכא כי אם חד עונש אתרווייהו ואביי אמר דאפילו לר"ע חייב ב' להכי פלגינהו קרא שם תעלה ושם תעשה הוציא העלאה מכלל שאר עשיות למימרא דמיחייב עלה באנפי נפשה ואשארא באפי נפשה כלומר ללמדנו דזריקה אף שעונש שלה כתיב בהעלאה חייב ב'. תו אמרינן התם שחט וזרק והעלה לדברי הכל חייב ב' והנראה שדברים אלו הם דברי רבי אבהו והכוונה דלר' אבהו ר' ישמעאל ור"ע פליגי בתרתי חדא בשחט וזרק דלר"י חייב א' ולר"ע חייב ב' ואידך היכא דזרק והעלה דלר"י חייב ב' ולר"ע חייב אחת ולזה קאמר דהיכא דעביד כולהו ליכא פלוגתא דאליבא דכ"ע חייב ב' דלר"י חייב אחת משום שוחט וזורק וא' משום מעלה ולר"ע חייב א' משום

שוחט וא' משום זורק ומעלה ונראה דלאביי בהא פליגי ר"י ור"ע דלר"י אינו חייב כי אם ב' א' משום שוחט וזורק וא' משום מעלה אך לר"ע חייב שלש אחת משום שוחט ושתים משום זורק ומעלה דלהכי פלגינהו קרא. ולא הבינותי כוונת רש"י במ"ש ובהא לא פליג אביי אדר' אבהו דלאביי נמי לד"ה חייב ב' חדא אהעלאה וחדא אשאר עשייות ע"כ. דמהיכא תיתי שיחלוק אביי והלא משנה ערוכה היא דהשוחט והמעלה חייב ב' ואם כוונתו לומר דאביי נמי מודה דלכ"ע אינו חייב כי אם ב' וליכא מאן דמחייב ג' מלבד שאין זה במשמעות לשונו לא ידעתי מנין לו זה דהא לאביי אליבא דר"ע חייב שלש וכדכתיבנא:

והנה דין זה שכתבתי דלאביי אליבא דר"ע שחט וזרק והעלה דחייב ג' כעת לא ראיתי דין זה בפירוש אך נראה שהסברא נותנת כן וכ"ת א"כ תיקשי מתני' דריש כריתות דתני ל"ו כריתות אמאי לא תני זורק נמי והוה ליה ל"ז כריתות שאם עשאן בהעלם אחד חייב על כל או"א ובשלמא לר' אבהו ניחא דס"ל דבין לר"י ובין לר"ע שחט וזרק והעלה אינו חייב כי אם ב' אך לאביי קשה. ושמא י"ל דמתני' דכריתות ר' ישמעאל היא אלא דצריך עיון אותה סוגיא דריש כריתות (דף ג') דאמרינן מאן תנא כריתות ר"ע היא. אך קשה לרבינו שכפי הנראה מדבריו בפי"ט מהלכות אלו דין י"א נראה שפסק כר"ע מהכלל המסור בידינו דהלכה כר"ע מחבירו שהרי כתב זרק הדם והעלה האיברים חייב שתים שהרי חלק הכתוב בין מעלה לעושה וכו' ומדאיצטריך לטעמא דשהרי חלק הכתוב משמע דפסק כר"ע דלר' ישמעאל אין צורך לטעם זה דהא לדידיה אזהרה דזריקה מקרא דכתיב גבי שחיטה נפקא וא"כ פשיטא דחייב ב' וא"כ קשה לפי סברתנו דבריש הל' שגגות לא מנה כי אם ל"ו כריתות והיה לו למנות ל"ז. הן אמת שראיתי להרב בל"מ בפ' י"ט מהל' אלו שכתב דרבינו פסק כר' ישמעאל אלא שרצה לתת טעם דאפי' ר"ע יודה בו כו'. והנה הרואה יראה כמה יש מהדוחק בדברים אלו ומלבד כל זה ממ"ש רבינו בדין ג' מכאן אמרו הזורק את הדם כו' נראה דס"ל דזריקה מקרא דהעלאה נפקא והיינו כר"ע וא"כ קשה שהיה לו למנות ל"ז כריתות: שוב ראיתי שהדברים שכתבתי טעות הם בידי דאף לאביי אליבא דר"ע שחט וזרק והעלה אינו חייב כי אם ב' אחת משום שחט וזרק דכתיב תעשה הכתוב עשאן כולן עבודה אחת ואחת משום מעלה דכיון דאם שחט וזרק לא היה חייב כי אם אחת לא יתכן שבשביל ההעלאה יתחייב עוד שתים, וראיה לזה מהא דאמרינן בפ"ד דסנהדרין (דף ל"ד) היכי דמי טעם אחד משני מקראות ואמרינן כדתניא דם יחשב כו' ומייתי שם פלוגתא דר"י ור"ע ומתבאר שם דלאביי ליכא שום נפקותא דדינא בין ר"י לר"ע דאי איכא נפקותא לאו טעם אחד הוא וכמבואר וזה פשוט: ודע

דרבינו לא הביא חלוקה זו דשחט וזרק והעלה דחייב ב' משום דדבר פשוט הוא אך מה שיש לדקדק בדברי רבינו הוא דלמה לא באר דאם שחט וזרק דאינו חייב כי אם אחת וכי תימא ממ"ש דזרק והעלה דחייב ב' מינה נשמע דשחט והעלה דחייב אחת ליתא דאפשר דזרק והעלה איצטריך לומר דחייב ב' משום דאתרוייהו חד אזהרה וחד כרת כתיב אבל שוחט וזורק אפשר דפשיטא ליה דחייב ב' וא"כ היה לו לרבינו ללמדנו דאינו חייב כי אם אחת משום דכתיב וכן תעשה. הן אמת שכפי סברת הרב בל"מ דס"ל דרבינו פסק כר' ישמעאל ניחא דלא הוצרך לומר דשוחט וזורק דאינו חייב כי אם אחת משום דמילתא דפשיטא היא כיון דאתרוייהו חד כרת כתיב אך כפי מה שכתבנו דרבינו פסק כר"ע קשה דהיה לו ללמדנו דאם שחט וזרק דאינו חייב כי אם אחת. וכד מעיינינן שפיר נראה שגם לסברת הרב בל"מ קשה דכי היכי דהביא חלוקת דאם זרק והעלה דחייב ב' ורצה ללמדנו שדין זה הוא מוסכם לכ"ע ואף ר"ע מודה בו א"כ היה לו ללמדנו גם כן דאם שחט וזרק דאינו חייב כי אם אחת ואף ר"ע יודה בו וכי תימא שאני זרק והעלה דנקט משום דרצה ללמד הדין דלא נימא דאינו חייב כי אם אחת ואגב אורחא נקט טעם השוה לכל א"כ גם בשחט וזרק ילמדנו דאינו חייב כי אם אחת דלא נימא שיתחייב ב' ויאמר טעם השוה לכל: ודע דבאותה סוגיא דסנהדרין שהבאתי לעיל ראיתי לרש"י שכתב אף לר"ע אינו חייב אלא אחת דאע"ג דאיכא ב' כריתות הואיל ואין בהם אלא אזהרה א' אין חלוק חטאות ביניהם דאילו במעלה כתיבא אזהרה באפי נפשה השמר לך פן תעלה עולותיך ואילו שוחט וזורק אין בהם אזהרה אלא מהיקש דאיתקוש למעלה דכתיב שם תעלה עולותיך ושם תעשה איתקוש שאר עשיות להעלאה ומהכא נפקא לשוחט וזורק ע"כ. וא"ת כפי דברי רש"י הללו שוחט ומעלה נמי לא יהא חייב כי אם אחת דהא ליכא כי אם חד אזהרה וזו לא אמרה אדם מעולם דאליבא דכ"ע שוחט ומעלה חייב ב'. ונראה דלא קשיא מידי וזהו פירושן של דברים דבמעלה עולה כתיב אזהרה בפירוש ועונש בפירוש אבל זורק ודכוותיה נתרבו בגמרא מקרא דכתיב בעונש דהעלאה אבל אזהרה אין בהם וכן שוחט כתיב עונש בפירוש אך אזהרה לא כתיב בה אלא דאזהרה דשוחט וזורק כל שאר העבודות שנתרבו מקרא דכתיב בעונש דהעלאה ילפינן לה מדכתיב שם תעלה ושם תעשה איתקוש כל העשיות להעלאה מה העלאה לא ענש אא"כ הזהיר אף כל העשיות לא ענש אלא אם כן הזהיר והוה ליה כאילו כתיב השמר לך פן תעשה כל העשיות שנענשת עליהם וא"כ אם שחט והעלה פשיטא שחייב ב' משום דאיכא תרי אזהרות השמר לך פן תעלה והשמר לך פן תעשה הנלמדת מהיקש אך שוחט וזורק אין בה כי אם אזהרה אחת שהיא השמר לך פן תעשה שהיא כוללת כל העשיות ומש"ה

אינו חייב כי אם אחת והיינו דאמרינן בגמרא ערבינהו רחמנא לכולהו עשיות כלומר שכל העשיות הם נכללות באזהרה זו. אך בפ' השוחט והמעלה כתב רש"י הזכיר העליה לבדה והשאר כללן בעשיה אחת למימרא דלא מיחייב אכולהו אלא חדא נראה מדבריו דלאו משום דליכא אכולהו עשיות כי אם אזהרה אחת אלא מדפרט הכתוב עלייה לבדה והשאר כללן בעשייה אחת שמעת מינה דגזרת הכתוב היא שלא יתחייב על כל העשיות כי אם אחת:

ודע דסברת רש"י דסנהדרין דאית לה דכל שבא אזהרה אחת על שני דברים דאף שבעונשם הם חלוקים דאזלינן בתר אזהרה ואינו חייב כי אם אחת לא נפלאת היא והיא מחלוקת ר' יוחנן ור"ל בפ"ז דסנהדרין דף ס"ה ופ"ק דכריתות עלה ג' דר' יוחנן אית ליה דחלוקה דלאו שמה חלוקה ור"ל אית ליה דחלוקה דמיתה שמה חלוקה ופשיטא דקי"ל כר' יוחנן וכן כתב הרמב"ן בספר המצות מל"ת סי' ט' ועיין במה שכתב הרב בעל לב שמח דף קי"ד ולפי זה אפשר לומר דר' אבהו ואביי בהא פליגי דר' אבהו ס"ל כר"ל דחלוקה דמיתה שמה חלוקה ומשום הכי אמר דשחט וזרק לר"ע חייב ב' ואביי אית ליה כר"י ומש"ה אמר דאף לר"ע אינו חייב כי אם אחת משום דחלוקה דלאו שמה חלוקה ומה שפירש רש"י בזבחים באופן אחר הוא לפי שרצה ליישב דברי אביי לכ"ע ואף אליבא דר"ל דאית ליה דחלוקה דמיתה שמיה חלוקה שאני הכא דגזרת הכתוב הוא וכדכתיבנא. אך קשה לי לפי פירוש רש"י דסנהדרין הא דאמר רבי אבהו בזבחים זרק והעלה לדברי ר"ע אינו חייב אלא אחת אמאי דנהי דחד עונש כתיב אכלהו מ"מ חלוקים הם בלאו דמעלה אזהרתיה מדכתיב פן תעלה וזורק מהיקש וכי האי גוונא חשיבי חלוקים דלאו וכדאיתא בפ"ק דכריתות (דף ג') דחשיב שוחט ומעלה תרי לאוי. וכי תימא דר' אבהו ס"ל דהכל תלוי בעונש וכשהם חלוקים בעונש אף שאינם חלוקים בלאו ס"ל דשמה חלוקה מש"ה אמר דשחט וזרק לר"ע חייב ב' אך כשאינם חלוקים בעונש אף שהם חלוקים בלאו לא אזלינן בתר חלוקה דלאו ומש"ה אמר דזרק והעלה לר"ע אינו חייב כי אם אחת לפי שאינם חלוקים בעונש אף שהם חלוקים בלאו, הא ליתא דעל כרחך חלוקה דלאו שמה חלוקה אף שאינם חלוקים בעונש דהא הסך והמפטם משמן המשחה ליכא אלא חד עונש אתרוייהו ואפילו הכי חשבינן להו בתרתי בריש פ"ק דכריתות לחייבו ב' וע"כ טעמא הוא משום דחלוקים בלאו וע"כ לא נחלקו ר"י ור"ל אלא בחלוקה דעונש אך בחלוקה דלאו לכ"ע שמה חלוקה וא"כ היכי קאמר ר' אבהו דלר"ע זרק והעלה אינו חייב אלא אחת הרי חלוקין הם בלאו וכן קשה לאביי דקאמר דאיצטריך קרא ללמדנו דזרק והעלה דחייב ב' דמהיכא תיתי שלא יתחייב ב'

מאחר שהם חלוקים בלאו, ומיהו לאביי אפשר היה לומר דהא דקי"ל דחלוקה דלאו לכ"ע שמה חלוקה מהכא נפקא לן דמדפלגינהו קרא להעלאה משאר עשיות ע"כ הוא לחייבו ב' ואף דבעונש אינם חלוקים אשמעינן קרא דכיון דהם חלוקים בלאו שמה חלוקה וחייב ב' ומאי דקי"ל דסך ומפטם חייב ב' מהכא נפקא דכי היכי דזרק והעלה אף שאינם חלוקים בעונש חייבם הכתוב ב' משום שהם חלוקים בלאו הכי נמי סך ומפטם אף שאינם חלוקים בעונש חייב ב' משום שהם חלוקים בלאו ומיהו כל זה דוחק. וכי תימא דל מהכא דברי רש"י דסנהדרין תקשי לן הסוגיא מצד עצמה דהיכי קאמר ר' אבהו דזרק והעלה לר"ע אינו חייב כי אם אחת והלא חלוקים הם בלאו: והנה קודם שאבאר סוגית הגמרא אומר מה שהיה אפשר להליץ בעד רש"י דאפשר דס"ל דאזהרה דזורק אף שהיא חלוקה מאזהרה דמעלה דאזהרה דמעלה הוא מקרא דפן תעלה ואזהרה דזורק הוא מהיקש וכל כי האי גוונא חשיב להו בגמרא תרי לאוי בכריתות (דף ג') אפשר דכיון דאזהרה זו הנלמדת מהיקש היא כוללת דברים רבים שהיא אזהרה לשוחט וזורק וכל שאר העבודות שחייבים עליהם בחוץ לא חשיבה אזהרה לחלק וליחייב ב' ודוקא גבי שוחט ומעלה דכיון שהם חלוקים בעונש אף דאזהרה דשוחט כוללת דברים רבים מ"מ חשיב לאו דידיה חלוקה כיון שהם חלוקים בעונש אבל זורק ומעלה שאינם חלוקים בעונש וגם אזהרה דזורק אינה מיוחדת לזורק אלא כוללת דברים רבים לא חשיב חלוקה ליחייב ב' ומש"ה א"ר אבהו דזורק והעלה חייב אחת לר"ע ולאביי איצטריך קרא לומר דחייב ב' משום דאינם חלוקים בעונש וגם אזהרה דזורק אינה מיוחדת. אלא שכל זה אינו נוח לי דמאי איכפת לן אם אזהרה דזורק היא כוללת דברים רבים כיון שהמעשה האחר שעושה דהיינו העלאה יש לה אזהרה אחרת:

ומה שנראה לי בסוגית הגמרא הוא דדוקא אזהרה דשחיטה נפקא מהיקש אבל זורק לר"ע דעונשו כתוב בעונש דהעלאה וכן כל שאר העבודות דילפינן להו מקרא דהעלאה אזהרתם היא מקרא דהשמר לך פן תעלה והכוונה היא כל אותם דברים שענשתי עליך משום מעלה הריני מזהירך והשמר לך אך שוחט דאית ליה עונש בפני עצמו ולא נפיק עונשו מקרא דמעלה דאית ליה אזהרה מיוחדת והיא הנלמדת בהיקש ולר' ישמעאל דאית ליה דעונש דזורק נפיק מקרא דשוחט אזהרתיה הוא מאזהרה דשוחט דהיינו מהיקש ובזה מתיישבת כל הסוגיא דבתחילה אמר ר' אבהו דשחט וזרק לר' ישמעאל אינו חייב כי אם אחת משום דחד כרת וחד לאו הוא ולר"ע חייב ב' משום דתרי לאו ותרי כריתות נינהו ואביי השיב לו דאף לר"ע אינו חייב כי אם אחת משום דכתיב ושם תעשה הכתוב עשאן כולן עבודה אחת וגזרת הכתוב היא שלא יתחייב כי אם אחת

וכדכתיבנא והיכא דזרק והעלה ס"ל לר' אבהו דלר' ישמעאל חייב ב' משום דתרי לאוי ותרי כריתות נינהו ולר"ע אינו חייב כי אם אחת משום דחד לאו וחד כרת הוא ואביי אית ליה דאף לר"ע חייב ב' משום דלהכי פלגינהו קרא לחייבו ב' וגזרת הכתוב הוא. ודע שמה שהביאני לזה לומר שכל הדברים שנרמז עונשם בכתוב דהעלאה אזהרתם היא מאזהרת מעלה הוא משום דאי כדברי רש"י דסנהדרין דאית ליה דכל הדברים שנלמד עונשם מכתוב דהעלאה אזהרתם נלמדת מהיכא דנפיק אזהרה דשוחט הא תינח לרבי יונה דנפקא ליה אזהרה דשוחט מהיקש דשם תעלה ושם תעשה וא"כ מהיקש זה נוכל ללמוד אזהרה לכל הדברים שנתרבו מקרא דהעלאה ונאמר מה העלאה הזהיר אף כל שאר הדברים שענש עליהם הזהיר אף לר' יוחנן דנפקא ליה אזהרה דשחיטה מג"ש דאתיא הבאה תינח שחיטה דאיכא עונש ואזהרה אלא שאר העבודות שנתרבו מהכתוב דעונש דמעלה תיקשי עונש שמענו אזהרה מנין וא"כ ע"כ לומר דלר' יוחנן אזהרתם נלמדת מאזהרת מעלה וא"כ אף לר' יונה דיליף אזהרת שוחט מהיקש אזהרת שאר כל העבודות נלמדת מאזהרת מעלה דבהא לא מצינו מחלוקת בין ר' יוחנן לר' יונה. ודע דרבינו ע"כ לומר דלא ס"ל כפי' רש"י דסנהדרין דאית ליה דטעמא דאביי דאמר אף לר"ע שחט וזרק אינו חייב כי אם אחת הוא משום דאף שהם חלוקים בעונש מ"מ כיון שאינם חלוקים בלאו אינו חייב שתים שהרי מדבריו ברישׁ הלכות שגגות מוכח דאית ליה דאוב וידעוני חייב שתים ואוב וידעוני שניהם בלאו אחד נאמרו וא"כ ע"כ לומר דפסק כר"ל דאית ליה דחלוקה דמיתה שמה חלוקה וא"כ שחט וזרק לרבי עקיבא חייב שתים כיון שהם חלוקים במיתה ומדבריו בהלכות אלו נראה דדוקא זרק והעלה חייב שתים אבל שחט וזרק אינו חייב כ"א אחת. ומיהו עדיין אינו הכרח זה לומר דרבינו לא יפרש כפירוש רש"י משום דלא כתב בפירוש דשוחט וזורק שאינו חייב כ"א א' ואפשר דפשיטא ליה דחייב ב' כיון שהם חלוקים במיתה וכבר נתבאר מתוך דבריו דס"ל דאזהרת דזורק נפקא מקרא דעונש דהעלאה וא"כ פשיטא דחייב ב' אך בזורק ומעלה דליכא חלוק דמיתה הוצרך ללמדנו דחייב משום דפלגינהו קרא. והנה מלבד מה שיש מהדוחק בתירוץ זה וא"כ נמצא דרבינו פסק כר' אבהו בחדא וכאביי בחדא עוד יש לתמוה דמהסוגיא דסנהדרין דף ל"ד נראה דסברא זו דאביי דאמר דאף דלר"ע אינו חייב כ"א אחת היא הלכה דלא אשכח טעם אחד משני מקראות כי אם בסברא זו דאביי. הן אמת דפסק זה דרבינו דפסק כר"ל הוא תימה דשביק ר' יוחנן ופסק כר"ל ובכוליה תלמודא קי"ל כרבי יוחנן לגביה ר"ל חוץ מתלת וכדאיתא בפרק החולץ (דף ל"ו.): והנראה אצלי הוא דרבינו ס"ל כרש"י בחדא ואית ליה דכל הדברים שנתרבו

מקרא דכתיב בעונש דהעלאה אזהרתם היא מאזהרת השוחט שהיא הנלמדת בהיקש אך בפירוש דברי אביי לא ס"ל כרש"י והכוונה היא כך דר' אבהו אמר דאם שחט וזרק לר"ע חייב ב' משום שהם חלוקים במיתה ואף שאינם חלוקים בלאו מ"מ חלוקה דמיתה שמה חלוקה וכסברת ר"ל ואביי השיב לו דודאי מהדין כך היה ראוי להיות משום דחלוקה דמיתה שמה חלוקה אך שאני הכא דכתיב שם תעלה ושם תעשה הזכיר העליה לבדה והשאר כללן בעשייה אחת למימרא דלא מיחייב אכולהו כי אם אחת וגזירת הכתוב היא כאן שלא יתחייב ב' וא"כ לפי פירוש זה נמצא דר' אבהו ואביי כולהו ס"ל כר"ל ומש"ה פסק כר"ל משום דר' אבהו ואביי אתו כוותיה. ומלבד זה יש עוד מקום להכריח דקי"ל כר"ל מההיא דאמרינן בריש כריתות דף ז' דפריך תלמודא אמאי קתני אף המגדף ומשני רבנן שמעו ליה כו'. והנה סוגיא זו אתיא כר"ל דאילו לר"י קשה דאמאי תני אף המגדף וכבר תמה רש"י על זה אליבא דר"י. והנה פשט הסוגיא מורה דקי"ל כר"ל ולדידיה אתיא מתני' כפשטה דקתני אף המגדף ועוד דנותר ופגול שניהם בלאו אחד נאמרו וכמ"ש רבינו בפ' י"ח מהל' פסולי המוקדשין דין י' ואליבא דכ"ע חייב שתים וזהו מורה כסברת ר"ל ואליבא דר' יוחנן יש ליישב בדוחק ודוק. ומה שלא מנו גם את זו בפ' החולץ דהלכתא כר"ל אין זה מהקושי לפי שכבר יש לנו כיוצא בזה דהלכתא כר"ל ולא מנו אותה בפ' החולץ ובמקום אחר כתבתי בזה (א"ה חבל על דאבדין) : ודע דלהרמב"ן דפסק כר' יוחנן דחלוקה דמיתה לא שמה חלוקה אתו שפיר דברי רש"י דסנהדרין דאביי אית ליה כסברת ר' יוחנן ואפשר לומר דאף ר' אבהו ס"ל כר' יוחנן אלא דמאי דפליגי ר' אבהו ואביי הוא דר' אבהו ס"ל דאזהרת השוחט נפקא לן מג"ש דהבאה הבאה וכיון שכן ע"כ אזהרת זורק לר"ע נפקא מאזהרת מעלה וכדכתיבנא לעיל ומש"ה אמר דשחט וזרק לר"ע חייב שתים משום דאיכא תרי לאוי ושתי כריתות ואביי השיב לו דליתא אלא אזהרת שוחט נפקא לן מהיקש וא"כ כל העבודות הנלמדות מקרא דכתיב בעונש דמעלה אזהרתם נפקא מהיקש וכדכתיבנא, ומש"ה קאמר דאף לר"ע שחט וזרק אינו חייב כי אם אחת לפי שאף שהם חלוקים במיתה אינם חלוקים באזהרה וחלוקה דמיתה לאו שמה חלוקה והכל תלוי בחלוקה דלאו וכסברת רבי יוחנן: הכלל העולה ממה שכתבנו דכל העבודות שיעשה האדם עם העלאה בהעלם א' חייב שתים ואף דאיכא חד כרת אכולהו משום דלהכי פלגינהו קרא והוציא העלאה מכלל שאר עשיות למימרא דמיחייב עלה באפי נפשה ואשארא באפי נפשייהו ואף שדרשא זו לא אמרה אביי כי אם לר"ע מ"מ נראה לי שאף ר' ישמעאל מודה בה ואיצטריך למעלה עולה וקטרת דאף דלכ"ע ליכא כי אם חד כרת אכולהו אפ"ה חייב ב' משום דלהכי פלגינהו קרא ולא פליגי ר'

ישמעאל ור"ע בזה אלא דלר' ישמעאל בלאו האי חלוקה דפלגינהו קרא זרק והעלה חייב ב' משום דחלוקים הם במיתה ולר"ע מה שחייב ב' בזרק והעלה הוא משום דפלגינהו קרא אבל לעולם דאף לר' ישמעאל איצטריך האי דרשא דפלגינהו קרא להיכא דהעלה והקטיר. ובזה ניחא מה שכתב הרב בעל לחם משנה דרבינו פסק כר' ישמעאל ונדחק הרבה בישוב דברי רבינו שכתב שהרי חלק הכתוב. שהרי טעם זה איצטריך לר"ע אבל לר' ישמעאל בלאו האי טעמא זרק והעלה חייב ב' וכתב הרב ז"ל דרבינו רצה לתת טעם אף לר"ע אף דהלכתא לאו כוותיה וכבר כתבנו לעיל מה שיש מהדוחק בתירוץ זה. אך כפי מה שכתבנו אפשר לומר דרבינו נקט טעם זה ללמדנו היכא דהעלה והקטיר דחייב ב' משום דחלק הכתוב וס"ל דרשא זו ר' ישמעאל נמי מודה בה ומה שלא כתב דין זה בפירוש דאם העלה והקטיר דמיחייב ב' הוא לפי שכבר ידוע הוא שדרכו של רבינו אינו אלא להביא מה שהוזכר בגמ' ובגמ' לא הוזכר כי אם זרק והעלה אך מהטעם שנתן לזרק והעלה משם נלמוד לשאר הדברים דכל עבודה אשר יעשה האדם עם העלאה חייב ב' שהרי חלק הכתוב כו' וכן כל העבודות אשר יעשה האדם עם השחיטה חוץ מהעלאה אינו חייב כי אם אחת משום דכתיב שם תעשה הכתוב עשאן כולן עבודה אחת לומר דלא מיחייב אכולהו כי אם אחת וגם בדרשא זו מודה בה ר' ישמעאל אלא דלשחט וזרק לא איצטריך אליביה דרשא זו דתיפוק ליה דאינו חייב כי אם אחת משום דליכא כי אם חד לאו וחד כרת אתרוייהו אך מודה דאיצטריך הך דרשא להיכא דשחט והקטיר דאיכא תרי מיתות דאפ"ה אינו חייב כי אם אחת משום דהכתוב עשאן כולן עבודה אחת ובין אם נאמר דכוונת אביי היא לפי שכולם הם באים מאזהרה אחת וכמו שפירש רש"י בסנהדרין בין אם נאמר דכוונת אביי היא דגזירת הכתוב היא וכמו שפירש בזבחים הכל הולך אל מקום אחד דאליבא דכ"ע בין לר' ישמעאל ובין לר"ע כל העבודות אשר יעשה האדם עם השחיטה חוץ מהעלאה אינו חייב כי אם אחת דכתיב ושם תעשה נמצא דליכא נפקותא דדינא בין ר' ישמעאל ור"ע וכמסקנת הגמ' בסנהדרין:

ודע שכל מה שכתבתי הוא לפי גירסתנו בגמרא אך מדברי מרן נראה שיש לו גירסא אחרת בגמ' ולא יכולתי ליישב דברי רבינו כפי גירסת מרן וכל דבריו מראשם לסופם לא יכולתי להולמם וכבר תמה עליהם הרב בל"מ יע"ש. ודע דבגמרא כשרצו לומר דזרק והעלה דחייב ב' הביאו הפסוק דשם תעלה ושם תעשה להורות דפלגינהו קרא אך רבינו הביא פסוק אחר שכתב שהרי חלק הכתוב בין מעלה לעושה שהרי נאמר אשר יעלה עולה ונאמר לעשות אותו ע"כ, ואולי גירסתו של רבינו היתה כך אך קשה לי דאף דנימא דמקרא דלעשות נתרבו כל שאר העבודות כל הקומץ ודכוותיה וכמו שנראה ממ"ש בדין

ג' ומסוגית הגמ' דף ק"ט נראה דמקרא דלא יביאנו נתרבו וקרא דלעשות איצטריך לרבות פסולין ורבינו ריבה הפסולים מדכתיב לה' וכמ"ש בדין ז' וכבר עמד על זה הרב בעל לחם משנה יע"ש מ"מ זורק לכ"ע לאו מקרא דלעשות נתרבה אלא למר מדם שפך ולמר מאו וכי תימא דהם ס"ל דמאו נתרבה אלא דס"ל דקרא דלעשות קאי על כל הכתוב לעיל הא ליתא דא"כ גם אעולה דכתיב ברישא דקרא קאי ובודאי דפשטיה דקרא הכי הוא דלעשות על כל הכתוב לעיל וכמבואר. והנראה אצלי דהכוונה היא דמאחר דסופנו לרבות כל העבודות מקרא דלעשות למאי פלגינהו קרא לעולה משאר עשיות הוה ליה למימר אשר יעשה ואל פתח וגו' לעשות אותו אלא ודאי דלהכי פלגינהו קרא ללמדנו שהמעלה ועושה אחת משאר עשיות חייב שתים. ומיהו אידך דרשא דאמרינן דשחט וזרק לכ"ע אינו חייב כי אם אחת משום דהכתוב כללן כולן בעשיה אחת נראה דלא נפקא אלא מקרא דשם תעשה דשם כלולות כל העשיות ושחיטה בכלל:

ודע דבגמרא עלה דההיא דאמרינן אשכח מוקטרי פנים אמרינן מתקיף לה רב ביבי הא דתנן ל"ו כריתות בתורה ל"ז הויין דאיכא המעלה והמעלה קשיא ע"כ. והנה קושיא זו דרב ביבי הובאת גם כן בפ"ק דכריתות יותר באורך וגם שם הניחו הדבר בקשיא. ויש להסתפק דהנה לפי האמת ודאי דקושיא זו דרב ביבי ליתא אלא שנעלם התירוץ מעיני התלמוד אך בהעלם זה איכא צדדים דאפשר דלפי האמת המעלה והמעלה חייב ב' ומה שלא מנו אותה הוא משום דשם דהעלאה קתני דומיא דשבת וע"ז אלא שיש להקשות דשאני שבת וע"ז דתני להו בדוכתייהו אבל המעלה והמעלה לא נשנה בשום מקום זהו קושיתו דרב ביבי וזהו מה שהניחו בגמרא בקשיא. או אפשר לומר דלפי האמת צריכים אנו לומר דהמעלה והמעלה אינו חייב אלא אחת מדלא תני להו בל"ו כריתות אלא שהקשה רב ביבי דאמאי דכיון דילפת להו בהיקש או בג"ש הוה ליה כל חד וחד גוף עבירה וחייב על כל אחת ואחת אפילו בהעלם אחת זהו קושיתו דרב ביבי ומה שנעלם מעיני התלמוד הוא תירוץ דבר זו דהאמת הוא דאע"ג דנלמד בהיקש או בג"ש אינו חייב שתים. והנה לא ראיתי לרבינו שהזכיר דין זה דהמעלה והמעלה דחייב שתים ולפי הנראה דס"ל דלפי האמת מדלא תני להו בכריתות שמעת מינה דאינו חייב שתים ואע"ג דמג"ש או מהיקש ילפינן להו. וראיתי להרב בעל לחם משנה בפ"א מהל' שגגות שתמה על רבינו למה לא מנה המעלה והמעלה וכו' וכתב בסוף דבריו ואע"ג דכבר כתב דין זה וכו' מ"מ הוה ליה למימנינהו הכא כו' עכ"ד. ולא ידעתי היכן מצא בדברי רבינו דס"ל דהמעלה והמעלה חייב שתים והנכון הוא מה שכתבתי:

פרק יט

הלכה א

אין המעלה בחוץ כו'. גרסינן בפ' פרת חטאת (דף קי"ג) קרבן שומע אני אפילו קדשי בדק הבית ת"ל ואל פתח אהל מועד לא הביאו ע"כ. ועיין שם ברש"י שהביא שני פירושים ודחה הפירוש האחד שאמר שהטעם הוא משום דקדשי בדה"ב הם בעלי מומין ועיין שם בתוס' ובפ"ו דיומא (דף ס"ג) הובאת ברייתא זו וגם שם רש"י דחה אותו הפירוש ועיין שם בתוס' אך בפ"ק דתמורה (דף ו') כתב רש"י הפירוש הדחוי ועיין בקרבן אהרן בפ' שחוטי חוץ, ולא ראיתי לרבינו שהביא דין זה ולא ידעתי למה. ודע שמדברי התוס' פ"ק דע"ז (דף י"ג) ד"ה ונשחטה נראה מדרבנן אסור לשחוט קדשי בדה"ב בחוץ גזירה אטו קדשי מזבח ועיין במ"ש התוס' פ"ו דזבחים (דף נ"ט):

הלכה ג

מכאן אמרו הזורק את הדם וכו'. עיין בכ"מ ומשנה ערוכה היא בפ' י"ג דזבחים (דף ק"ו) ובדף ק"ז ביארו מהיכא נפקא לן דזורק בחוץ חייב:

הלכה יא

העלה וחזר והעלה וכו'. תנן בפ' י"ג דזבחים (דף ק"ח) העלה חזר והעלה וחזר והעלה חייב על כל עליה ועליה דברי ר"ש ר' יוסי אומר אינו חייב אלא אחת ע"כ. ובגמרא אמרו מחלוקת בד' וה' איברים דמ"ס כי כתיב לעשות אותו על השלם הוא חייב ואינו חייב על החסר אכל בהמה כתיב ומ"ס אכל אבר ואבר כתיב אבל אבר אחד דברי הכל אינו חייב אלא אחת ע"כ. פירוש דרבי יוסי סבר דלעולם אינו חייב עד שיעלה כל הבהמה ומ"ס אם העלה ד' או ה' איברים בזה אחר זה אינו חייב כי אם אחת דכולה חדא העלאה היא דכי כתיב אותו על כל הבהמה כתיב ור"ש ס"ל דכי כתיב אותו על כל אבר ואבר כתיב ומש"ה אם העלה ד' או ה' איברים בזה אחר זה חייב על כל עליה ועליה אבל אם העלה אבר אחד בשתי פעמים לכ"ע אינו חייב אלא אחת והוקשה לרש"י דהיכי קאמר דלכ"ע אינו חייב אלא א' הא לר' יוסי אפילו אחת אינו חייב כיון שלא הקריב כי אם אבר אחד ואפילו הקריבו שלם האבר אינו חייב לר' יוסי משום דכי כתיב אותו אכולה בהמה כתיב וכתב דמיירי שכבר הקריב שאר האיברים ונשאר אבר א' והקריבו לחצאין דלר"ע אינו חייב כי אם אחת דלר' יוסי חייב אחת לפי שבהקרבה זו נשלמה ההעלאה ולר"ש ג"כ חייב אחת בשביל מה שהקריב קודם אך בשביל מה שהקריב לחצאין אינו חייב כלל משום דלאו העלאה היא דהא אותו כתיב שלם ולא חסר א"כ משכחת לה שפקע

חצי אבר ממה שהקריב בחוץ וחזר והחזירו דלכ"ע אינו חייב כי אם אחת בשביל מה שהקריב קודם שפקע. ור' יוחנן אמר מחלוקת באבר אחד דמ"ס מוקטרי פנים שחסרו והעלו בחוץ חייב ומ"ס פטור אבל בד' וה' איברים דברי הכל חייב על כל אבר ואבר ע"כ. ופירוש דר' יוחנן סבר דלכ"ע כי כתיב אותו אכל אבר ואבר כתיב אלא דבהא פליגי היכא דשחט בפנים ולקח אבר אחד שהקריבו בחוץ לחצאין דר"ש ס"ל דחייב ב' משום דס"ל דכי כתיב אותו לומר דבעינן שיקריב אבר שלם היינו דוקא במוקטרי חוץ כלומר שחוטי חוץ אבל במוקטרי פנים חייב אף על חצי אבר דהא מהדרינן פוקעין למזבח דהוה ליה חסר ור' יוסי ס"ל דאף במוקטרי פנים בעינן אבר שלם משום דתרי מיעוטי כתיבי אותו ולא יביאנו דמשמע שלם ולא חסר חד למוקטרי פנים וחד למוקטרי חוץ והיא סברת ר' ישמעאל בדף ק"ו ומש"ה ס"ל שאם העלה אבר אחד לחצאין שאינו חייב כי אם אחת לפי שכולה חדא העלאה היא אבל בד' וה' אברים ד"ה חייב על כל אבר ואבר משום דאבר אחד חשיב שלם ואמרינן התם ופליגא דעולא דאמר עולא הכל מודים במוקטרי פנים שחזרו שהוא חייב לא נחלקו אלא במוקטרי חוץ שחסרו והעלו בחוץ דמ"ס פטור ומ"ס חייב ע"כ. פירוש דעולא סבר דהמחלוקת הוא באבר אחד שהקריבו לחצאין אך ס"ל לעולא דאליבא דכ"ע אם אבר זה שהקריבו לחצאין אם היה מוקטרי פנים לכ"ע חייב על כל עליה ועליה משום דמוקטרי פנים שחסרו והעלם בחוץ חייב וא"כ כל העלאה והעלאה חשיבא וחייב על כל אחת ואחת ומה שנחלקו ר"ש ור"י הוא במוקטרי חוץ כלומר שזה האבר שהקריבו לחצאין היה מוקטרי חוץ ור"ש ס"ל דכי היכי דמוקטרי פנים שחסרו חייב הכי נמי מוקטרי חוץ שחסרו ומש"ה חייב על כל עליה ועליה משום דכל חדא חשיבא העלאה בפני עצמה ור' יוסי סובר שדמיון זה אינו דדוקא מוקטרי פנים שחסרו חייב משום דמהדרינן פוקעים אבל מוקטרי חוץ שחסרו פטור ומש"ה אם הקריב אבר אחד לחצאין אינו חייב כי אם אחת לפי שכולה חדא הקטרה היא ועל העלאת חצי אבר לא היה מתחייב אם לא היה מעלה החצי אבר האחר. וא"ת לר"ש דאית ליה דגם מוקטרי חוץ שחסרו חייב א"כ אותו למאי אתא פירש רש"י דס"ל דכי כתיב אותו למעוטי פחות מכזית דלא חשיב הקטרה, ויש לבאר לר"ש דאית ליה דאותו איצטריך למעט פחות מכזית ולדידיה מיירי במוקטרי חוץ במוקטרי פנים מה יהיה דינו. ולכאורה נראה דבמוקטרי פנים אף בפחות מכזית חייב ואין זה מן התימה שיהא חייב על פחות מכזית דכיון דע"כ איצטריך קרא למעט פחות מכזית אלמא דאי לאו קרא היה חייב על פחות מכזית א"כ למאן דלא דריש יביאנו ולית ליה מעוטא גבי מוקטרי פנים יתחייב אף על פחות מכזית ועוד דכיון דכל עדיפות שיש למוקטרי פנים הוא משום

דמהדרינן פוקעין ופוקעין אלו דמהדרינן הם אפילו פחות מכזית אין זה מן התימה אם יתחייב במוקטרי פנים על פחות מכזית. וליכא למימר דכיון דלמדנו קרא דבעינן כזית במוקטרי חוץ ה"ה במוקטרי פנים לפי שלא מצינו לשום תנא שימעט מוקטרי פנים ומוקטרי חוץ מחד קרא וכל זה הוא מבואר בדף ק"ז דלר' ישמעאל איצטריכו תרי מיעוטי ור"ע דלית ליה כי אם חד מעוטא אינו ממעט כי אם מוקטרי חוץ. ואפשר היה לומר דדוקא למ"ד דאותו אתא למעט פחות מאבר שלם או כולה בהמה למ"ד וא"כ כיון דגזרת הכתוב הוא א"כ היכא דליכא אלא חד מיעוטא לא מוקמינן ליה אלא אמוקטרי חוץ ולא יליף מוקטרי פנים מיניה אבל למאן דאית ליה דאותו אתא למעט פחות מכזית אין הפרש בזה בין מוקטרי פנים למוקטרי חוץ. אך כד מעיינינן שפיר נראה דהא ליתא דא"כ אמאי איצטריכו בדף ק"ז לומר דר"ע אית ליה דמוקטרי פנים שחסרו והעלו בחוץ דחייב אימא דאית ליה דאותו אתא למעט פחות מכזית ומש"ה לא איצטריכו תרי קראי אלא ודאי דכל היכא דליכא כי אם חד מעוטא לא מוקמינן ליה אלא במוקטרי חוץ. ומדברי רש"י שם יש להוכיח כן שכתב ואינו חייב על החסר לקמן פליגי בה איכא למ"ד על אבר חסר ואיכא למ"ד בהמה חסרה ואיכא למ"ד הקטרה חסרה כגון פחות מכזית ע"כ. נראה דבכל שלש חלוקות הללו שייכא פלוגתא דר' ישמעאל ור"ע ולפי זה ר"ש ור' יוסי כולהו לית להו אלא חד מיעוטא ומוקמי ליה במוקטרי חוץ אלא דבהא פליגי דר"ש סבר דמעוטא דאותו הוא למעט פחות מכזית ומש"ה אית ליה דאם הקריב אבר אחד לחצאין אף שהוא מוקטרי חוץ חייב על כל עליה ועליה ור' יוסי אית ליה דכי כתיב אותו הוא למעט אבר חסר מש"ה אם הקריב אבר אחד לחצאין אינו חייב כי אם אחת. ודע שממחלוקת זו דנחלקו במוקטרי חוץ אם חייב על אבר חסר נמשך עוד מחלוקת אחר במוקטרי פנים אם הקטיר פחות מכזית דלמאן דאית ליה דמוקטרי חוץ חייב אף על אבר חסר וכי איצטריך אותו הוא למעט פחות מכזית א"כ מוקטרי פנים חייב אף על פחות מכזית אך למ"ד דאותו איצטריך למעט אבר חסר אף שמעוט זה אינו אלא במוקטרי חוץ מ"מ במוקטרי פנים דנהי דחייב אף על אבר חסר מ"מ כזית מיהא בעינן. ולפי זה מ"ש עולא הכל מודים במוקטרי פנים שחסרו דחייב חסרון זה אינו שוה לכל דלר"ש הוא אפי' אם הקטיר פחות מכזית ולר' יוסי הוא אם הקטיר כזית אף שהוא אבר חסר והכי פירושו דעולא סובר דהמחלוקת הוא באבר אחד שהקטירו לחצאין ועל זה אמר שאם הוא מוקטרי פנים לכ"ע חייב שתים בין למר ובין למר כיון דאיכא כזית בכל העלאה והעלאה לא נחלקו אלא במוקטרי חוץ וכדכתיבנא: ודע שמחלוקת זו שנחלקו ר"ל ור' יוחנן ועולא בכונת מחלוקת ר"ש ור' יוסי הוא משום דר"ל ס"ל דר"ש ור' יוסי

לא נחלקו במה שנחלקו ר' ישמעאל ור"ע דהא במתני' סתמא איתנייא ולא ביארו אי מיירי במוקטרי פנים או חוץ מש"ה אמר דמחלוקת זה לא שייכא להיא אלא דכ"ע מצו סברי או כר' ישמעאל או כר"ע אלא דהכא נחלקו במעוט אם הכונה הוא על כל הבהמה או על כל אבר ואבר לסברת ר' ישמעאל מתני' איירי בין במוקטרי פנים ובין במוקטרי חוץ ולסברת ר"ע מתני' איירי דוקא במוקטרי חוץ. ור' יוחנן לא נתקררה דעתו בדברי ר"ל הללו משום דס"ל דליכא מ"ד דכי כתיב אותו אכולא בהמה כתיב ואפושי פלוגתא לא מפשינן ומש"ה אמר דמתני' במוקטרי פנים ופליגי ר"ש ור' יוסי במה שנחלקו ר' ישמעאל ור"ע ור"ש ס"ל כר"ע ומש"ה חייב על כל העלאה והעלאה ור' יוסי ס"ל כר' ישמעאל ומש"ה אמר דאינו חייב כי אם אחת. אך בסברת עולא דאמר דהכל מודים במוקטרי פנים שחסרו והעלו בחוץ דחייב כלומר דכולהו כר"ע דלא דרש יביאנו כי אם מעוטא דאותו אלא דחד אמר דמעוטא דאותו הוא למעט פחות מכזית ואידך ס"ל שהוא למעט אבר חסר לא ידעתי מי דחקו לומר דמתני' ר"ע היא ולא ר' ישמעאל ולא הוה ליה למימר אלא כדברי ר"ל מחלוקת באבר אחד דמ"ס כי כתיב אותו למעט פחות מכזית הוא ומש"ה חייב על כל העלאה והעלאה ומ"ס כי כתיב אותו למעט אבר חסר אתא ומש"ה אינו חייב כי אם אחת ומתני' אליבא דר' ישמעאל מיירי אף במוקטרי פנים ולר"ע לא מיירי כי אם במוקטרי חוץ אבל לומר דלא מיירי כי אם במוקטרי חוץ לא ידעתי מי הביאו לזה:

תו אמרינן התם איכא דאמרי אמר עולא הכל מודים במוקטרי חוץ שחסרו והעלו בחוץ שהוא פטור לא נחלקו אלא במוקטרי פנים שחסרו והעלו בחוץ דמ"ס פטור ומ"ס חייב ע"כ. והנה כפי האיכא דאמרי סברת עולא היא סברת ר' יוחנן דלא נחלקו ר"ש ור' יוסי בפירוש מעוט דאותו מה שיעור מיעט אלא נחלקו במחלוקת ר' ישמעאל ור"ע. אך ההפרש שיש בין ר' יוחנן לסברת עולא הלזו היא דר' יוחנן ביאר דלכ"ע מעוט דאותו הוא למעט אבר חסר אך עולא לא הכניס עצמו בזה אלא מעוט דאותו יהיה מה שיהיה מחלוקתם הוא במוקטרי פנים אם יש להם דין מוקטרי חוץ או לא. תו אמרינן התם ופליגא דאבוה דשמואל אלישנא קמא דעולא דאמר אבוה דשמואל כמאן מהדרינן פוקעין לגבי מזבח כמאן דלא כר' יוסי ע"כ, כלומר דאבוה דשמואל ס"ל דמחלוקת ר"ש ור' יוסי הוא במוקטרי פנים ור' יוסי אית ליה דמוקטרי פנים שחסרו והעלו בחוץ דפטור דומיא דמוקטרי חוץ ולזה אמר דכמאן מהדרינן פוקעין דלא כר' יוסי דאם איתא דמהדרינן פוקעין כיון דבפנים בני הקטרה נינהו אע"ג שחסרו א"כ היה לנו לחייב בחוץ מוקטרי פנים אע"ג שחסרו. והנה סברת אבוה דשמואל היא כר' יוחנן וכלישנא בתרא

דעולא דמחלוקת זו דר"ש ור' יוסי הויא מחלוקת ר' ישמעאל ור"ע ולא נתבאר בדברי אבוה דשמואל מה היא סברתו במעוט אותו איזה שיעור ממעט. וא"ת אמאי לא קאמר כמאן דלא כר' ישמעאל. וי"ל דאבוה דשמואל מילתא אגב אורחא רצה ללמדנו דלא נימא דמחלוקת זו דר"ש כר' יוסי הוא כסברת ר"ל או כסברת לישנא קמא דעולא דכפי שני הדברים הללו מצי סבר ר' יוסי דמהדרינן פוקעין אך אבוה דשמואל ס"ל דטעמיה דר' יוסי הוא משום דסבר כר' ישמעאל ולהורות על זה אמר כמאן מהדרינן פוקעין דלא כר' יוסי. אך מה שאני תמיה בסברת אבוה דשמואל הלזו דמהיכן הכריח דר' יוסי לית ליה דמהדרינן פוקעין דאי משום דאית ליה דמוקטרי פנים שחסרו פטור שאני הכא דבפירוש מיעט הכתוב דכתיבי תרי מיעוטי יביאנו ואותו וע"כ חד אתא למוקטרי חוץ וחד למוקטרי פנים וכיון דגזרת הכתוב היא היכי ילפינן מינה דלית ליה דמהדרינן פוקעין. והדבר המגדיל התימה הם דברי התוס' בדף ק"ז ד"ה חד שכתבו עלה דההיא דר' ישמעאל דאיצטריכו תרי קראי חד למוקטרי פנים וחד למוקטרי חוץ הכא לא שייך למילף מואליהם תאמר או הבאה הבאה משום דבפנים טעמא הוא משום דמהדרינן פוקעין וחביב הקטרתן ולא שייך למילף למוקטרי חוץ ע"כ, הרי לך דבר מבואר דאף ר' ישמעאל אית ליה דמהדרינן פוקעין ואהני האי טעמא כי היכי דלא נילף מואליהם או מג"ש ומש"ה איצטריך מעוטא למוקטרי פנים וא"כ היכי קאמר אבוה דשמואל דר' יוסי לית ליה דמהדרינן פוקעין והדבר אצלי צריך תלמוד:

ודע שכל מה שכתבנו הוא לסברת רש"י אך התוס' ז"ל רוח אחרת אתם בסוגיא הלזו שכתבו דר"ל דאמר דמ"ס כי כתיב אותו על השלם הוא חייב ולא על החסר אכולה בהמה כתיב לאו למימרא דבעינן שיקריב כל הבהמה כדי שיתחייב אלא הכונה היא דבעינן שתהיה כל הבהמה שלמה בשעה שמקריב בחוץ כדי שיתחייב ומש"ה אית ליה לר' יוסי שאם העלה כמה איברים זה אחר זה אינו חייב אלא אחת אקמא מיחייב דאיתיה לכולה בהמה ואאחריני פטור שכבר חסרה דמה שהעלה הרי הוא כנאבד ומ"ס אכל אבר ואבר כלומר דדוקא האבר בעינן שיהיה שלם בשעת הקרבה ומש"ה חייב על כל אבר ואבר אבל אבר אחד שהעלה לחצאין לכ"ע לא מיחייב אלא א' ומיחייב אזית קמא כלומר דלכ"ע כל היכא דכל הבהמה שלמה והקריב כזית ממנה בחוץ חייב, אך אם לא היתה שלימה לר' יוסי אינו חייב אם הקריב בחוץ ממה שנשאר ומש"ה אמר דאם הקריב ארבעה או חמשה זה אחר זה אינו חייב כי אם אחת והוא על האבר הא' אבל על האחרים אינו חייב לפי שהיא חסרה ור"ש סובר דלא בעינן שתהיה כל הבהמה שלמה אלא כל שהאבר שלם מתחייב על כזית שהקריב ממנו ומש"ה אם הקריב ארבעה או חמשה

איברים בזה אחר זה מתחייב על כל אבר ואבר אבל אם הקריב אבר א' לחצאין לכ"ע אינו חייב כי אם אחת והוא על החצי הראשון דאילו על החצי השני פטור לפי שכבר חסר האבר וכל שהאבר חסר לכ"ע פטור והא דאמרי' דאם הקריב אבר אחד לחצאין דחייב אחת לר"י הוא דוקא היכא דכל הבהמה שלמה ולר"ש אף שנאבדה שאר הבהמה וכמבואר ור' יוחנן אית ליה דלכ"ע לא קפדינן שיהיה שלם אלא האבר וכל שהאבר שלם חייב אם הקריב כזית בפנים אלא דר"ש סבר שדין זה לא נאמר כי אם במוקטרי חוץ אבל במוקטרי פנים לא בעינן שיהיה האבר שלם ומש"ה אם הקריב אבר אחד לחצאין חייב ב' ור' יוסי אית ליה דגם במוקטרי פנים בעינן שיהיה האבר שלם ומש"ה אמר דאם העלה אבר אחד לחצאין דאינו חייב כי אם אחת והיינו על החצי הראשון אבל על החצי השני פטור לפי שהאבר חסר: וראיתי לתוס' שכתבו דטעמא דמאן דפטר הוא דסבר דר' ישמעאל דלעיל וקסבר דלא מהדרינן פוקעין, אך רש"י לא כתב אלא דמאן דפטר נפקא ליה מלא יביאנו. והנראה שהתוס' הוכרחו לומר דמאן דפטר ס"ל דלא מהדרינן פוקעין ליישב סוף הסוגיא דקאמר אבוה דשמואל כמאן מהדרינן פוקעין דלא כר' יוסי. והנראה אצלי בדעת התוס' הוא דס"ל דסוגיא זו חולקת עם הסוגיא דדף ק"ז דאילו בדף ק"ז אמרינן דטעמא דר' ישמעאל הוא משום דדרש יביאנו ור"ע לא דרש יביאנו להאי דרשא אך סוגיא דהכא ס"ל דבין ר"ש ובין ר' יוסי כולהו לא דרשי יביאנו לדרשא זו אלא דר"ש ס"ל דמהדרינן פוקעין ומש"ה אית ליה דמוקטרי פנים שחסרו חייב משום דלא ילפינן להו ממוקטרי חוץ ור' יוסי סבר דלא מהדרינן פוקעין וא"כ מוקטרי פנים ומוקטרי חוץ שוים הם ובחד מעוטא סגי למעט תרוייהו וכפי הנחה זו הוקשה לתוס' וכתבו וא"ת מ"ט לא מיחייב אכזית שני נהי דלא מהדרינן פוקעין מ"מ אם מחתך אבר אחד לכמה זיתים חייב להעלות את כולן א"כ הקטרה היא ואמאי לא מיחייב עלה בחוץ כלומר דאי אמרת בשלמא דטעמא דמאן דפטר הוא משום דדרש יביאנו תו ליכא קושיא כלל משום דגזרת הכתוב היא דאף במוקטרי פנים בעי שלם אך לפי מ"ש דלכ"ע לא דרשי יביאנו וטעמא דמאן דפטר הוא משום דכיון דלא מהדרינן פוקעין א"כ מוקטרי פנים וחוץ שוים הם ובחד מעוטא סגי למעט תרוייהו א"כ קשה דנהי דלא מהדרינן פוקעין מ"מ עדיין יש לחלק ביניהם ולתת טעם שיתחייב במוקטרי פנים אף על החסר משום דאם מחתך אבר אחד כו', ותירצו דהא אם מחתך אבר אחד לכמה זיתים דחייב להעלות את כולן אינו סיבה ליחייב מוקטרי פנים שחסרו משום דמאי דמיחייב להקטיר הכל לאו משום דתיהוי חשובה הקטרה בחצי אבר אלא משום דכולא חדא הקטרה היא וכיון שהתחיל גומר אבל אי מהדרינן פוקעין שחסר האבר שנקטר השאר מזה יש ללמוד דחשיבא

הקטרה בחצי אבר ע"כ. והנה החלוק הוא מבואר. ובמאי דקאמר עולא דמחלוקת ר"ש ור' יוסי הוא במוקטרי חוץ דס"ל לר"ש דאף מוקטרי חוץ שחסרו חייב הסכימו התוס' לסברת רש"י דלר"ש הא דכתיב אותו הוא למעט פחות מכזית אתא שאינה הקטרה שלמה והקשו וא"ת מאי טעמא בעי קרא למעט פחות מכזית היכן מצינו שחייבה תורה בחצי שיעור וחצי זית חצי שיעור הוא דלא מצינו הקטרה שיתחייב בפחות מכזית לא לענין מחשבה ושום דבר אלא דוקא גבי שאור ודבש דחייב בפחות מכזית למאן דאית ליה מכח קראי. וי"ל דשמא כיון דמהדרינן פוקעין פחות מכזית הוה אמינא דמיחייב בחוץ אי לאו דכתיב אותו:

והנה מהסוגיא הלזו מוכח דטעם זה דמהדרינן פוקעין לא מהני אלא ליחייב במוקטרי פנים אבל ליחייב במוקטרי חוץ לא. ומדברי התוס' נראה דהא דמהדרינן פוקעין מהני אף למוקטרי חוץ דהא אליבא דעולא במוקטרי חוץ עסקינן. והנראה דדוקא היכא דכתיב אותו למעט או אבר חסר למ"ד או בהמה חסרה למ"ד והוא גזרת הכתוב אז הוא דאמרינן שדין זה הוא דוקא במוקטרי חוץ אבל במוקטרי פנים לא משום דמהדרינן פוקעין אבל היכא דקרא לא מיעט שום דבר מחודש ואדרבא קשיא לן למאי איצטריך קרא למעט מוקטרי חוץ פחות מכזית כיון דלא אשכחן בשום דוכתא שתהא הקטרה בפחות מכזית חשובה הקטרה לזה אפשר לומר דכיון דבחד דוכתא אשכחן דחשיבא הקטרה אף שהוא במוקטרי פנים סד"א דאף במוקטרי חוץ קמ"ל קרא דלא:

ודע שאף שכתבתי לעיל דלפי סברא זו דעולא דאותו איצטריך למעט פחות מכזית למאן דלא דרש יביאנו מוקטרי פנים חייב עליהם אף על פחות מכזית מ"מ חוזרני בי ונראה דלכ"ע ליכא חיובא בפחות מכזית אף במוקטרי פנים והטעם דכיון דלא אשכחן בשום דוכתא הקטרה בפחות מכזית אלא משום דסד"א כיון דמהדרינן פוקעין בפחות מכזית אף הכא תהיה חשובה הקטרה בפחות מכזית קמ"ל קרא שדין זה הוא בכל הקטרות דבעלמא דלא חשיבי הקטרה בפחות מכזית וא"כ אין לחלק בדין זה בין מוקטרי פנים למוקטרי חוץ אלא בשניהם אינו חייב בפחות מכזית:

ודע דבדף ק"ט תנן המעלה כזית מן העולה ומן האמורין בחוץ חייב ע"כ. והנה כפי פירוש רש"י אליבא דר"ל האי מתני' לא ר' שמעון היא ולא ר' יוסי דהא לכ"ע לפחות בעינן שיקטיר אבר שלם ואולי נאמר דמתני' איירי דוקא במוקטרי פנים ואליבא דר"ל פלוגתא דר"ש ור' יוסי הוא דוקא במוקטרי חוץ ולפי זה מתני' דהמעלה כזית היא דברי הכל א"כ איפשר לומר דאף דנימא דמחלוקת ר"ש ור' יוסי הוא אף במוקטרי פנים איפשר לומר דמתני' איירי בשכבר הקריב כל השאר בפנים על גבי המזבח ונשאר הימנו כזית

והקריבו בחוץ דבזה מודים ר"ש ור' יוסי דעל אותו כזית חייב. אך כד מעיינינן נראה שתירוץ זה ליתיה דהא באידך מתני' תנן הקומץ והלבונה וכו' ר"א פוטר עד שיקריב את כולן ופי' שם רש"י מדלא פליג ר"א אירישא גבי עולה משמע דגבי עולה מודה ר"א וכו' משמע דס"ל דמתני' דהמעלה כזית בחוץ מיירי אף שלא הקטיר כי אם כזית בחוץ והשאר קיים דאי מיירי בשהקריב בפנים ושייר מהן כזית פשיטא והלא אף בקומץ ולבונה בכי האי גוונא מודה ר"א דעל כזית חייב ועוד מגופה דמתני' דהקומץ והלבונה דקתני שאם הקריב מהן כזית חייב יש להקשות דמתני' מני לא ר"ש ולא ר' יוסי וא"כ אין לנו לומר אליבא דר"ל אלא דר"ש ור' יוסי לא נחלקו אלא במוקטרי חוץ אבל מוקטרי פנים חייב אף על כזית והיינו מתני' דהמעלה כזית מן העולה ובאידך מתני' דהקומץ נחלקו בדין אחר דת"ק סבר דכי היכי דגבי עולה כיון שהיא מוקטרי פנים חייב על כזית הכי נמי בקומץ והלבונה ור"ל ס"ל דשאני קומץ ולבונה דכיון דאם חסר ממנה פסולה מה שאין כן בעולה ומש"ה בעינן בקומץ שיקריב את כולו אף שהיא מוקטרי פנים ומאי דתנן בסיפא דמתני' דהקומץ וכולן שחסרו כל שהוא והקריבו בחוץ פטור טעמא הוא משום פסול ובהא פליגי ת"ק עם ר"א דת"ק סבר דוקא כשחסר כ"ש קודם שיקריב בחוץ אז פטור משום דמה שהקריב בחוץ הוא דבר פסול אך כל זמן שהמנחה קיימת אף אם לא הקטיר כי אם כזית חייב ור"א סובר דמאחר שהמנחה נפסלת בחסרון בעינן שיקריב את כולה אבל לעולם דכולהו ס"ל דמעוטא דעל השלם ולא על החסר לא הוי במוקטרי פנים.

אך מה שאני תמיה הוא לפי שראיתי לרש"י במתני' דהקומץ שכתב דקסבר כי כתיב אותו על השלם הוא חייב ולא על החסר אשיעור הקטרה כתיב והיינו כזית ור"א נמי דריש ליה אשיעור הקטרה כו' כנראה דס"ל דהני תרי מתני' דהמעלה ודהקומץ דמיירי במוקטרי פנים תרוייהו אית להו דאיכא מעוטא גבי מוקטרי פנים אלא דס"ל דהמעוט הוא על שיעור הקטרה והיינו כזית וא"כ איך יתכן במשנה אחת יביא רבי מחלוקת ר"ש ור' יוסי בשיעור ההקטרה כדי שיתחייב ולכ"ע אבר חסר פטור ובסמוך למשנה זו יביא עוד שתי משניות אחרות דאתו דלא כמאן. ועוד יש לתמוה דמי דחקו לר"ל לומר אבל באבר אחד דברי הכל אינו חייב אלא אחת כנראה שהוא דבר פשוט דליכא מאן דמיחייב אאבר חסר והלא משניות סתומות שנינו דמיחייב על כזית באופן שדברי רש"י הללו לפום ריהטא הם מתמיהין בעיני:

אך כפי פירוש התוס' הכל מתיישב היטב שהם כתבו דבין לר"ש ובין לר' יוסי שיעור הקטרה הוא בכזית אלא שנחלקו אי בעינן בשעת ההקטרה שתהיה כל הבהמה שלמה או באבר אחד שלם סגי וא"כ מתני' דהמעלה כזית מן העולה ומן האמורין דחייב דברי

הכל היא ובשיעור כמה יהיה מן העולה בשעת הקרבה בזה לא איירי הך מתני' לפי שכבר נשנה דין זה במשנה הקודמת ובמתני' דהקומץ נמי נשנה מחלוקת ר"א ות"ק אם דין המנחה שוה לעולה או לא ואח"כ שנה וכולן שחסרו כל שהוא והקריבן בחוץ פטור וקאי על הדברים השנויים באותה משנה שהוא דבר מוסכם מהכל דכל שחסר כל שהוא מן המנחה כבר נפסלה ושוב אם הקריבה בחוץ פטור אבל בחסרון דעולה לא מיירי משום דחסרון דעולה הוא מחלוקת ר"ש ור' יוסי דלר"ש כל שהאבר שלם חייב ולר' יוסי בחסרון כל שהוא דומיא דמנחה פטור המקריב אותה בחוץ ולפי אוקימתא דר' יוחנן כפי פירש"י צ"ל דהנהו תרי משניות דהמעלה כזית ודהקומץ אתו כר"ש משום דכפי פירוש רש"י לכ"ע אותו על אבר שלם כתיב דבעינן שיקריב כל האבר אלא דבמוקטרי פנים נחלקו ר"ש ור' יוסי דר"ש סבר דלא בעינן שיקריב כל האבר במוקטרי פנים אלא בכזית בלבד מתחייב ולר' יוסי אף במוקטרי פנים בעינן שיקריב כל האבר ולפי זה הנהו תרי מתני' דקאמרי דבמוקטרי פנים בכזית מתחייב אתו כר"ש דוקא וגם בזה קצת דוחק דסתם לן תנא כר"ש נגד ר' יוסי דהלכתא כותיה ומ"מ אין זה מהתימה שהרי בדף ק"י אמרינן דר' יוחנן אמר על סתם מתני' הא מני ר"ש היא. אך כפי פירוש התוס' הנהו תרי מתני' דברי הכל הם דהתם לא מיירי אלא בשיעור מה שמקריב ולמדנו התנא דבכזית מתחייב אך כמה שיעור יהיה מן הבהמה בשעת הקרבה בזה לא איירי הנהו תרי מתני' אך דין זה נתבאר במשנה אחרת שהיא מחלוקת ר"ש ור' יוסי. הנה נא הואלתי לבאר הסוגיא כפי פירש"י והתוס' והרואה יראה כמה יש מהדוחק בדברי רש"י אך כפי פירוש התוס' הכל מתיישב היטב:

ולעניין הלכה הנה בדין מוקטרי פנים שחסרו נחלקו ר' ישמעאל ור"ע ולפי הכלל קי"ל כר"ע דהלכה כמותו מחבירו ולפי זה מוקטרי פנים שחסרו חייב עליהם אך כפי אוקימתא דר' יוחנן דפשיטא דקי"ל כוותיה דהא הלכתא כותיה לגבי ר"ל ותו דאבוה דשמואל ולישנא בתרא דעולא קיימי כוותיה וא"כ ר"ש ס"ל דמוקטרי פנים שחסרו חייב כר"ע ור' יוסי אית ליה דפטור כר' ישמעאל וא"כ יש לנו לפסוק כר' יוסי לגבי ר"ש ולא ידעתי היכי לידיינוה דייני להאי דינא. ומיהו לפי מה שכתבתי לעיל דסוגיא (דף ק"ז) חולקת עם הסוגיא דדף ק"ח אפשר לומר דלפי סוגיא דדף ק"ח אף ר"ע יודה דמוקטרי פנים שחסרו שיהא חייב דדוקא כפי הסוגיא דקאמר דטעמא דר' ישמעאל הוא משום דכתיב יביאנו א"כ ע"כ דר"ע דדרש יביאנו לדרשא אחריתי ס"ל דמוקטרי פנים שחסרו חייב אך כפי אידך סוגיא דמאן דפטר טעמיה הוא משום דגמר לה ממוקטרי חוץ א"כ אף אם ר"ע יאמר דיביאנו איצטריך לדרשא אחריתי מצי סבר דמוקטרי פנים שחסרו

פטור משום דגמר להו ממוקטרי חוץ ולא מצינו לר"ע שאמר בפירוש דמוקטרי פנים שחסרו שיהא חייב דדוקא לר' ישמעאל מצינו סברתו מפורשת בברייתא. ולפ"ז נראה דיש לפסוק הלכה כר' יוסי מאחר דאפשר דר"ע יסבור כוותיה אלא שכל זה עדיין לא הונח לי לפי דמסוגיא זו מוכח דטעמיה דר' יוסי הוא משום דלא מהדרינן פוקעין ואילו בפ' המזבח מקדש סתם לנו תנא דמהדרינן פוקעין וא"כ הוו תרי סתמי דסתרן אהדדי ולקמן נאריך עוד בזה בעז"ה. ודע שלפי פירוש רש"י נראה דקי"ל כר"ש מכמה טעמי חדא דסברת ר"ש היא סברת ר"ע דלא דרש יביאנו ותו דהא קי"ל דמהדרינן פוקעין וכדסתם לנו רבי ותו דהנהו תרי מתני' דהמעלה כזית מן העולה ומתני' דהקומץ אתו כותיה וכדכתיבנא לעיל:

מעתה אבוא לבאר דברי רבינו, כתב בדין ח' כל דבר שחייבין על העלאתו בחוץ כיון שהעלה ממנו כזית בחוץ חייב כו' אבל אם חסר אותו הדבר כל שהוא בפנים והעלה שאריתו בחוץ פטור כיצד הקומץ והלבונה והאמורין והעולה ומנחה הנשרפת והנסכין שחסרו מקצתם בפנים והקריב שאריתן בחוץ פטור ע"כ. עוד כתב הלכה י"א העלה וחזר והעלה חייב על כל אבר ואבר וכו' העלה אבר חסר פטור שנאמר לעשות אותו על השלם הוא חייב ע"כ, והנראה אצלי בכוונת רבינו הוא דס"ל דמוקטרי פנים שחסרו פטור עליהם ובפלוגתא דר"ש ור' יוסי ס"ל דהלכתא כר' יוסי ופסק כאוקימתא דר' יוחנן דאמר מחלוקת באבר אחד וכמ"ש מרן וס"ל כפירוש התוס' דלכ"ע בכזית מתחייב אך צריך שאותו הדבר שמקריב הימנו כזית יהיה שלם. והנה בתחלה כתב שכל דבר שחייבין על העלאתו בחוץ כיון שהעלה ממנו כזית בחוץ חייב בין שהעלה בפנים תחלה ושייר ממנו כזית והעלה בחוץ בין שהניח הכל בפנים ולוקח ממנו כזית והעלהו בחוץ אבל אם חסר אותו הדבר כל שהוא בפנים והעלה שאריתו בחוץ פטור כיצד הקומץ או הלבונה והאימורין והעולה כו' שחסרו מקצתן בפנים והקריב שאריתן בחוץ פטור כו' ע"כ. ואף שכלל בדין אחד הקומץ עם העולה לאו למימר שדין העולה שוה לדין הקומץ שאם חסר כל שהוא מן העולה והקריב שאריתו בחוץ שיהיה פטור שהרי לר' יוחנן כל שהקריב אבר א' מן העולה אף שחסר השאר חייב ומש"ה אמר דלכ"ע כל שהקריב ד' או ה' איברים חייב על כל אבר ואבר וכן פסק רבינו בהלכה י"א ועוד כתב בסוף דבריו העלה אבר חסר פטור משמע דוקא משום שהוא אבר חסר הא אם היה אבר שלם אף שחסר כל שאר הבהמה חייב, אלא שהכונה היא במה שכלל העולה עם המנחה לומר שגם בעולה אם חסר ממנה מהשיעור שלה כל שהוא פטור ואח"כ פי' ששיעור העולה הוא אבר שלם ואם הקריב מהאבר כזית חייב אך אם חסר מהאבר כל שהוא והקריב שאריתו בחוץ

פטור, ועוד אפשר לומר שכל שהקריב מן הבשר שאינו מן האבר כל שחסר מהבהמה כל שהוא פטור דדוקא כשהקריב מן האבר כזית ושאר האבר קיים חייב לפי דקרינן ביה שהקריב מהשלם אך אם הקריב מהבשר שאינו מהאבר אז בעינן שתהיה כל הבהמה שלמה. ומ"ש שאם חסר מן העולה כל שהוא שפטור מיירי בשהקריב מהבשר שאינו אבר ואח"כ כתב דין האבר שכל שהוא שלם חייב עליו אף שחסר שאר הבהמה ומש"ה חייב אם הקריב ד' או ה' איברים על כל אבר ואבר. ומ"ש העלה אבר חסר פטור אין הכונה דבעינן שיקריב כל האבר שהרי כתב בתחלת דבריו דבכזית מתחייב אלא הכונה היא שזה האבר נאבד כל שהוא הימנו והקריב שאריתו ומש"ה אמר דפטור לפי שהקריב מדבר שהוא חסר ואינו שלם וזהו שכתב רבינו העלה אבר חסר ולא כתב העלה מקצת מהאבר, והראב"ד כפי הנראה לא השגיח היטב בדברי רבינו והבין שמ"ש העלה אבר חסר דפטור הוא משום דבעינן שיקריב כל האבר ולזה השיג עליו וכתב לא האירו דבריו שהרי שנינו המעלה כזית מהעולה ומאימוריה בחוץ חייב אלמא לא קפדינן אאבר שלם וכי איתמרא שמעתא במוקטרי פנים שחסרו והוציאן והקטירן בחוץ דהלכה כר' יוסי דפטור ע"כ. ומ"ש בדברי הראב"ד שחסרו בהקטרתן נראה לי שהוא ט"ס דהא פשיטא שכל חסרון שהוא בסיבת שהקטיר אותו במזבח לא שמיה חסרון וכדתנן וכולן שהקריב מהם בפנים ושייר מהן כזית והקריבו בחוץ חייב, הנראה אצלי הוא שעיקר הנוסחא היא שחסרו קודם הקטרתן. והנה לפי מה שכתבנו דברי רבינו הן הן דברי הראב"ד והכל הוא שפה אחת ודברים אחדים:

וראיתי למרן ז"ל שכתב ומ"ש הראב"ד לא האירו דבריו שהרי שנינו וכו' יש לומר שאין זו ראיה דכיון דלר' יוסי אם העלה וחזר והעלה אבר אחד אינו חייב אלא אחת והיינו אפילו יש בו כמה זיתים ממילא משמע דהא דתנן העלה כזית מעולה ומאמורים כזית בחוץ חייב כשאותו זית הוא אבר א"נ כשהוא ממקום שאינו אבר כגון שהוא בשר או חלב ע"כ. ולא ידעתי מי הכניסו בדוחק זה דהא מתני' דהמעלה כזית לא מיירי כי אם בשיעור הקרבה שיתחייב עליה בחוץ וקאמר דבכזית מתחייב אך אי בעינן שתהיה כל הבהמה שלמה בשעת ההקרבה או שיהיה האבר שלם בזה לא איירי מתני' ודין זה הוא במשנה אחרת הוא מחלוקת ר"ש ור' יוסי וכמו שכתבנו לעיל. והנראה הוא דמרן ס"ל כפירוש רש"י דבעינן לר' יוחנן אליבא דר' יוסי שיקריב כל האבר בחוץ כדי שיתחייב ומש"ה נדחק במתני' דקתני דהמעלה כזית חייב ואוקמה בשאותו זית הוא אבר שלם או שאותו זית אינו אבר כי אם בשר או חלב אך כפי מה שכתבנו דרבינו ס"ל כפירוש התוס' מתני' דהמעלה כזית אתייא כפשטה וכמו שכתבנו לעיל. עוד ראיתי למרן שכתב ומ"ש

וכי איתמרא כו' אין פשט המשנה מורה כדבריו דקתני העלה וחזר והעלה משמע דכל העליות בחוץ הן ע"כ, ודבריו נעלמו ממני ולא ידעתי מה הבין בדברי הראב"ד דודאי אליבא דר' יוחנן מתני' דהעלה וחזר והעלה היא במוקטרי פנים ואם הבין שהראב"ד מוקי למתני' שהקטיר מהעולה על המזבח וחזר והוציאן לחוץ והקריבם ולזה הוא דפטר ר' יוסי משום חסרון, מלבד שאין השגתו על הראב"ד השגה שהרי אף הראב"ד מודה דמאי דתנן העלה וחזר והעלה שכל העליות הם בחוץ אלא שקודם הקריב קצת בפנים עוד אני תמיה דאיך חשדו להראב"ד שיאמר דמה שהקריב בפנים יקרא חסרון לפטור אם הקריב שאריתו בחוץ מאחר דמשנה שלמה שנינו וכלן שחסרו מהן בפנים והקריב שאריתן בחוץ חייב ואף ר' אליעזר מודה בזה וכמבואר, סוף דבר דברי מרן צריכין אצלי תלמוד וכונת רבינו היא כמו שכתבתי:

ודע שעדיין יש לדקדק בדברי רבינו דפסק כר' יוסי שהרי אבוה דשמואל ס"ל דטעמיה דר"י הוא משום דלא מהדרינן פוקעין ואילו רבינו פסק בפ"ו מהלכות אלו דמהדרינן פוקעין ואילו הכא פסק כר' יוסי ולכאורה נראה דהוו תרתי דסתרן אהדדי. והנראה הוא דרבינו ס"ל דסברא זו דאבוה דשמואל ליתא דדוחק הוא לומר דכל אותן הדרשות דאמרינן בפ' המזבח מקדש להוכיח דמהדרינן פוקעין דלהוו דלא כר' יוסי וכמו שתמהו התוס' בדף ק"ט אלא דטעמיה דר' יוסי הוא דאף דמהדרינן פוקעין בחד מעוטא דאותו ילפינן למוקטרי פנים ולמוקטרי חוץ או דאית ליה דבג"ש דהבאה הבאה או מואליהם תאמר ילפינן נמי למוקטרי פנים א"נ דס"ל דאיכא תרי מעוטי וכדאמרינן בדף ק"ז אליבא דר' ישמעאל וסוגיא זו דאבוה דשמואל חולקת עם אותה סוגיא וכמו שכתבנו לעיל ומה שקשה לזה ממ"ש רבינו גבי זרק והעלה דחייב ב' שהרי חלק כו' דמשמע דפסק כר"ע כבר כתבנו בזה לעיל (א"ה תמצאנו לעיל פ' ח"י דין ד'):

ודע שראיתי לרבינו בפירוש המשנה שכתב ונאמר עוד במעלה בחוץ לעשות אותו לה' על כן אמר ר"ש שזה הענין נופל על כל אבר ואבר ולפיכך אם העלה בחוץ חייב על כל אבר ואבר ור' יוסי אומר שהוא נופל על הקרבן כולו וכו'. והנה דברים אלו הם כפי אוקימתא דר"ל אך בחיבורו חזר בו וכתב כאוקימתא דר' יוחנן. וראיתי להרב בעל תי"ט שהביא דברי רבינו הללו דבפירוש המשנה בגירסא אחרת ולא יכולתי ליישבה שלפי גירסתו אין הפרש בין דברי ר"ש לדברי ר' יוסי, ודע שראיתי לרש"י שכתב עלה דמתני' דוכלן שחסרו כל שהוא והקריבו בחוץ פטור דהאי וכולן לאו אלבונה קאי דהא מיפלג פליגי בה במנחות פ"ק בלבונה שחסרה דלר' יהודה כשרה אפילו עמדה על קורט אחד ולר"ש בשני קרטין ואי בלבונה נמי קאי מיירי שחסרה משיעור הכשרה למר כדאית

ליה ולמר כדאית ליה ע"כ. והנראה דרש"י ס"ל דהני תרי מתני' דהמעלה כזית מהעולה ומתני' דהקומץ ס"ל דהא דבעינן שלם הוא דוקא במוקטרי חוץ אבל במוקטרי פנים חייב אף על החסר וכמו שכתבנו לעיל וס"ל דטעמא דר' אליעזר דבעי שיקריב את כולו לאו משום חסרון כי אם משום פסול ומש"ה אמר דמאי דתנן וכולן שחסרו כו' לאו אלבונה קאי דכיון שאינה נפסלת בחסרון כל שהוא חייב עליה בחוץ אף שהיא חסרה דבמוקטרי פנים לא בעינן שלם. אך עם מה שכתבנו לדעת התוס' ורבינו אין צורך לכל זה דלעולם אף במוקטרי פנים בעינן שיהיה שלם בשעה שמקריב ממנו כזית בחוץ ומש"ה קתני וכולן שחסרו כל שהוא בפנים והקריבו בחוץ פטור וטעמא הוא משום דכתיב אותו על השלם הוא חייב ואינו חייב על החסר וקאי נמי על הלבונה ואף שאינה נפסלת בחסרון. וראיתי לתוס' בדף ק"ח ד"ה כמאן שכתבו דהא דמחייבינן מוקטרי פנים שחסרו והקריבן בחוץ היינו דוקא כגון אימורין או איברי עולה שחסרו דלא מיפסלי בהכי אבל מנחה שחסרה וקטרת ולבונה שחסרו דמפסלי מחמת חסרון פסול כדתנן וכולן שחסרו כל שהוא והקריבן בחוץ פטור וגבי עולה קתני המעלה וכו' ומשמע בגמרא דבניתותרו מיירי וכו' ע"כ. ודבריהם תמוהים הם בעיני דדוקא ברייתא דקתני מצטרפין לכזית להעלותן בחוץ וליחייב עליהם משום פגול ונותר מוקמינן לה בשניתותרו משום דקשיא לן גבי נותר מאי איירי עולה אפי' שלמים נמי וכדתנן כל הנותרים מצטרפין ומש"ה מוקמינן לה בשניתותרו אבל מתני' דלא איירי כי אם בדין העלאה בחוץ בדין קתני מן העולה דעולה ואמוריה אין שלמים ואמוריהן לא משום דבשר שלמים לאו בר הקטרה הוא ולא קרינן ביה אל פתח אהל מועד לא יביאנו וא"כ אין הכרח לאוקומי מתני' בשניתותרו אלא מתני' איירי כפשטה בששאר הבהמה היא שלמה ומתני' דוכולן שחסרו דפטור ס"ל דמוקטרי פנים שחסרו פטור ומטעם חסרון נגעו בה ולא משום פסול ולעולם דלמ"ד דחסרון אינו מעלה ומוריד במוקטרי פנים מנחה שחסרה בפנים חייב עליה בחוץ ואף שהיא פסולה כיון שאם עלתה לא תרד. ומיהו נראה שהדין שכתבו התוספות דין אמת הוא דאף למ"ד דמוקטרי פנים שחסרו חייב במנחה שחסרה מודה דפטור אך לא מההכרח שכתבו התוספות אלא ממאי דתנן במתני' דהקומץ דרבי אליעזר פוטר עד שיקריב את כולן ולפי הנראה ר"א לא פליג במתני' דהמעלה כזית מהעולה והטעם משום דס"ל דשאני עולה דלא מיפסלא בחסרון מש"ה כל שהקריב ממנה כזית חייב כיון דשאר הבהמה או האבר קיים אבל במנחה שנפסלת בחסרון דל מהכא טעמא דאותו ת"ל דפטור לפי שאינו ראוי לבוא אל פתח אהל מועד וכל שאינו מתקבל בפנים אם הקריבו בחוץ פטור וא"כ אף למי שיחלוק בסברא זו דר"א משום דבשעה שמקריב מהמנחה מה שמקריב ממנה בחוץ

הוא כשר מ"מ כל היכא דחסרה קודם שיקריב בחוץ מודה דפטור לפי שנפסלה המנחה. ולפ"ז אף למ"ד דמוקטרי פנים שחסרו דחייב יודה במנחה שחסרה דפטור לפי שהיא פסולה בחסרון. ומיהו עדיין אפשר לדחות כל זה ולומר דטעמיה דת"ק דפליג עם ר' אליעזר הוא משום דס"ל דאף דמנחה נפסלת בחסרון מ"מ אם הקריב ממנה כזית בחוץ חייב כיון שהיא שלמה ואף שהיא פסולה קרינן בה ואל פתח אהל מועד לא הביאו כיון שאם עלתה לא תרד ור"א ס"ל דכיון דלכתחלה לא תעלה בעינן שיקריב כולה כדי שיתחייב עליה בחוץ ומאי דתנן וכולן שחסרו בפנים דפטור לאו משום פסול נגעו בה אלא משום חסרון וכתיב אותו על השלם ומינה דלמאן דלא בעי שלם במוקטרי פנים אם חסרה המנחה בפנים והקריב ממנה בחוץ חייב כיון שאם עלתה לא תרד וכסברת ת"ק. אך ממקום אחר נראה לי שהדין דין אמת לפי שאני סבור דהני תרי מתני' דהמעלה כזית מהעולה ומתני' דהקומץ דברי הכל היא. והנה רבינו בתחלה הביא מחלוקת ר"ש ור' יוסי אם במוקטרי פנים בעינן שלם או לא כפי אוקימתא דר' יוחנן דהלכתא כותיה ואח"כ חזר ושנה דהמעלה כזית מהעולה דחייב ודין זה הוא מוסכם מהכל אלא דלמר הוא אף דשנאבד השאר ולמר בשלא נאבד אך במה שאמר דבהקרבת כזית מתחייב הכל מודים בזה ואח"כ הביא דין הקומץ והמנחה דבכזית נמי מתחייב דומיא דעולה וגם בזה מודים ר"ש ור' יוסי אלא שר"א נחלק במנחה מטעם פסול ואח"כ חזר ושנה דכולן אם חסרו בפנים והקריבן בחוץ דפטור ונראה שגם דין זה הוא מוסכם מהכל משום דאף למ"ד דבמוקטרי פנים לא בעינן שלם מ"מ מודה במנחה שחסרה דפטור משום דנפסלה בחסרון וזהו שלא שנה דין זה גבי עולה משום דבעולה למ"ד דמוקטרי פנים לא בעינן שלם אף אם לא נשאר מן העולה כי אם כזית והקריבו בחוץ חייב ומש"ה לא הביא דין זה דחסרון כי אם גבי מנחה שהוא מוסכם מהכל ומיהו לדידן דקיי"ל דאף במוקטרי פנים בעינן שלם טעמא דפטור המקריב מנחה שחסרה בפנים הוא משום דכתיב אותו וזהו שרבינו כשהביא דין זה דמנחה שחסרה דפטור נתן הטעם משום דכתיב לעשות אותו על השלם הוא חייב ואינו חייב על החסר:

ודע דבדף ק"י עלה דמתני' דוכולן שחסרו אמרינן בגמרא איבעיא להו חסרון דחוץ שמיה חסרון או לא שמיה חסרון מי אמרינן כיון דנפקא איפסלי להו מה לי חסר מה לי יתר או דילמא יוצא דאיתיה בעיניה אין דליתיה בעיניה לא ולא איפשיטא. והנראה אצלי הוא דספק זה הוא משום דס"ל סתמא דתלמודא דטעמא דמתני' דוכולן שחסרו בפנים משום פסול נגעו בה וכמו שכתבנו לעיל דבבא זו היא מוסכמת מהכל אף למאן דאית ליה דבמוקטרי פנים לא בעינן שלם אפ"ה מנחה שחסרה והקריבה בחוץ פטור לפי שהיא

פסולה. ולפי הנחה זו נסתפקו בחסרון דחוץ דכיון דגזרת הכתוב היא דיוצא אף שנפסל אפי' הכי חייב א"כ אם חסר בחוץ נמי יהיה חייב דמה לי חד פסולא מה לי תרי פסולי אך למ"ד שגם במוקטרי פנים בעינן שיהיה שלם וא"כ מנחה שחסרה פטור מטעם חסר נראה דאין מקום לבעיא זו דכיון דגזרת הכתוב הוא שיהיה שלם איך יתכן דבשביל שהחסרון הוא בחוץ שיתחייב דהיכן מצינו שדבר חסר יתחייב עליו ומיוצא דחייב קרא ליכא שום ראיה לחייב על חסרון דחוץ. אך ראיתי לרבינו שאחר שכתב דהמקריב מנחה חסרה דפטור משום דכתיב אותו דבעינן שלם כתב הוציאו שלם וחסר בחוץ והעלהו הרי זה ספק ואינו לוקה ע"כ. ולא הבינותי דין זה דמאחר שהטעם הוא משום דכתיב אותו איך יתכן שאם חסר בחוץ שיתחייב, והדבר צריך אצלי תלמוד:

ודע דרבינו לא כתב בפירוש דין מוקטרי חוץ שחסרו ומהסוגיא דדף ק"ז וק"ח מוכח דבמוקטרי חוץ לכ"ע בעינן שלם ולא נחלק בו אדם ומאי דאיבעיא לן אי חסרון דחוץ הוי חסרון הוא דווקא במוקטרי פנים אלא שהחסרון היה בחוץ אבל במוקטרי חוץ שנחסרו לכ"ע פטור משום דכתיב אותו. ונראה לומר דכיון דמהסוגיא מוכח דאף מאן דפליג במוקטרי פנים מ"מ מודה במוקטרי חוץ שאם חסרו דפטור א"כ כיון שלמדנו רבינו דאף במוקטרי פנים בעינן שיהיה שלם מכ"ש נלמד דבמוקטרי חוץ בעינן שיהיה שלם, ומיהו עדיין לבי מהסס בזה דכל כי האי מילתא היה לו לרבינו לומר אותו בפירוש. עוד יש לדקדק במ"ש רבינו העלה וחזר והעלה חייב על כל אבר ואבר זרק הדם והעלה האיברים חייב שתים ע"כ. והנה כתב שני דינים אילו בסתם כאילו בחד גוונא מיירי ואני תמיה בזה שהדין הא' דהעלה וחזר והעלה דחייב שתים הוא דוקא בב' העלמות דאילו בהעלם אחד פשיטא דאינו חייב כי אם אחת ואפי' אם העלה שתי עולות בזה אחר זה בהעלם אחד אינו חייב כי אם אחת שהרי כתב רבינו בפ"ו מהל' שגגות דין ב' דהשוחט חמשה זבחים בחוץ בהעלם אחד אינו חייב אלא חטאת אחת ופשיטא דהוא הדין למעלה ה' זבחים בהעלם אחד דאינו חייב כי אם אחת והדין השני דזרק והעלה הוא בהעלם אחד ואפי' הכי חייב שתים לפי שהכתוב חלקן והרי זה כאילו עבר על ל"ו כריתות שבתורה בהעלם אחד דקי"ל דחייב על כל כרת וכרת. והדבר הוא פשוט דמאי דשקלינן וטרינן בגמרא בזרק והעלה אם חייב שתים או אחת הוא כשזרק והעלה בהעלם א' דאילו בשני העלמות פשיטא דחייב שתים ולא היה צריך הכתוב לאמרו ואין צורך לראיה בזה וא"כ היה לו לרבינו לבאר כל זה ולא לכתוב הדינים בסתם וצ"ע:

ומ"ש רבינו כל דבר שחייבין על העלאתו בחוץ כיון שהעלה ממנו כזית בחוץ חייב כלל בדין זה כל הפרטים שהזכיר בדין ג' חוץ מהמים והיין ששיעורם הוא ג' לוגין. ודע

דבפרק השוחט והמעלה (דף ק"ט) תנן דאם הקטיר בחוץ כזית חייב ור"א פוטר ובגמרא אמרי' ת"ר הקטיר כזית בחוץ חייב חצי פרס בפנים פטור וקס"ד מאי פטור פטור דזר כלומר דזר שהקטיר חצי פרס פטור והקשו דאמאי פטור הא הקטרה היא בחוץ ותירצו אמר רב מאי פטור פטור ציבור דציבור שהקטירו כזית יצאו ידי חובתן משום דכזית הוה הקטרה. תו אמרינן התם דבהא מודה ר' אליעזר ואע"ג דאית ליה דאם הקטיר כזית בחוץ דפטור מ"מ מודה דציבור שהקטירו כזית חייב ועל זה תמה ר' זירא דאמאי מודה ר"א בציבור דכיון דלדידיה בחוץ פטור אלמא לאו הקטרה היא וא"כ ציבור נמי לא יצאו ידי חובתם ותירץ רבה דבהקטרה דהיכל כ"ע לא פליגי דכזית הוי הקטרה בין ליחייב בחוץ ובין לפטור ציבור לפי שלא נאמר שיעור בהקטרה דהיכל שהיא של כל יום ויום ובריייתא כולה רישא וסיפא ד"ה היא ובהקטרה דהיכל מיירי וכי פליגי במתני' בהקטרה דיוה"כ דלפני ולפנים שנאמר בה שיעור דמלא חפניו דוקא ובבת אחת דר"א סבר מלא חפניו דוקא ומש"ה בחוץ לא מתחייב כי אם אשלימה ות"ק סבר דמלא חפניו לאו דוקא ומש"ה חייב בחוץ על כזית ע"כ. ואני תמיה בזה דלמאי איצטריך רש"י למימר דמ"ד מלא חפניו דדוקא הוא בבת אחת דהא ר"א דאית ליה דאם הקטיר כזית בחוץ דפטור אף שיאמר דאם הקטיר מלא חפניו שני פעמים דכשר מ"מ לגבי חוץ ס"ל דאם הקטיר כזית דפטור דומיא דהקומץ וליכא למימר דגבי קומץ נמי ס"ל לר"א דאם הקטיר קומצה פעמים דפסולה דהא משנה סתמית היא בפ' הקומץ רבה (דף כ"ו) הקטיר קומצה פעמים כשרה וליכא מאן דפליג עלה. ועוד שמדברי רש"י בפירוש המשנה נראה דר"א מודה דאם הקטיר הקומץ פעמים דמהני אלא דטעמא דר"א הוא דכיון שכולן מתירין הם כל זמן שלא קרבו כולם לא הויא הקטרה דומיא דקומץ ולבונה ושני בזיכין דתנן בדף ק"י דר"א פוטר עד שיקריב את כולם ולא ראיתי בשום מקום מי שיאמר שאם הקריב שני הבזיכין בזה אחר זה דלא מהני ואביי הקשה לרבה דאיך יתכן לומר דמלא חפניו לאו דוקא והא כתיבא חוקה בהקטרה דפנים כתיב וחוקה עכובה הוא אלא אמר אביי דלעולם לכ"ע מלא חפניו דוקא וכי פליגי במתני' הוא בהקטרה דפנים וטעמייהו דרבנן דמחייבים על כל כזית דפנים בחוץ הוא משום דילפי פנים מחוץ וכי היכי דחוץ דהיינו הקטרה דהיכל מתחייב בכזית לכ"ע משום דלא נאמר בו שיעור ה"נ בהקטרה דפנים חייב בכזית ור"א ס"ל ילפינן פנים מחוץ ומש"ה אינו מיחייב עד שיקריב מלא חפניו בחוץ ובריייתא כולא רישא וסיפא דברי הכל היא ומיירי בהקטרה דהיכל שלא נאמר בה שיעור ומש"ה אם הקטיר כזית חייב וציבור נמי שהקריבו כזית יצאו ידי חובתם. ורבא הקשה לדברי אביי הללו דאיך יתכן לומר דרבנן ילפינן פנים מחוץ השתא חוץ מחוץ לא ילפי רבנן

דתניא יכול המעלה פחות מכזית קומץ וכו' והמנסך פחות מג' לוגין יין או מג' לוגין מים יהא חייב ת"ל לעשות אותו על השלם חייב ואינו חייב על החסר והא פחות מג' לוגין דאית בהו כמה זיתים ולא ילפי רבנן חוץ מחוץ חוץ מבפנים מיבעיא אלא אמר רבא כגון דקבעינהו שני חצאי פרס במנא מ"ס קביעות מנא מילתא היא ומ"ס לאו מילתא היא כלומר דרבא ס"ל דמתני' ובברייתא מיירי בהקטרה דהיכל אלא דברייתא מיירי בדלא קבע במנא וד"ה היא ומשום הכי אם הקטיר בחוץ כזית חייב וציבור נמי שהקריבו כזית יצאו ידי חובתם אך מתני' איירי דקבע לשני חצאי פרס במנא דר"א סבר דקביעות מנא מילתא היא ומש"ה אינו חייב עד שיקטיר הכל בחוץ ורבנן סברי דקביעות מנא לאו כלום היא ומש"ה מחייבים אף אם לא הקטיר בחוץ כי אם כזית אבל בהקטרה דפנים אף רבנן מודו שאינו מתחייב בחוץ עד שיקטיר כל השיעור דהיינו מלא חפניו ואם קבעו ציבור במנא והקטירו כזית נראה דלר"א לא יצאו ידי חובתם לפי דמתחלת הסוגיא מוכח דכל דלא הוי הקטרה להתחייב עליה בחוץ לא יצאו הציבור ידי חובתם ולענין זר המקטיר כזית אם הקטיר מקטורת של פנים לכ"ע פטור ואם הקטיר מקטורת של היכל לכ"ע חייב אך אם הקטיר מקטורת של היכל כזית לאחר שקבע פרס במנא באנו למחלוקת ר"א ורבנן לרבנן חייב ולר"א פטור ורב אשי אמר ניסוך מהקטרה לא ילפי רבנן אע"ג דחוץ מחוץ הקטרה מהקטרה ילפי אע"ג דחוץ מפנים ע"כ. והכונה בא להחזיק תירוצו של אביי דמתני' איירי בהקטרה דפנים וטעמייהו דרבנן הוא משום דילפי פנים מחוץ אלא שהקשה לו רבא דהא רבנן לא ילפי אפי' חוץ מחוץ לזה בא רב אשי ואמר דמאי דלא ילפי רבנן חוץ מחוץ הוא משום דאינם שוים דחד הוי ניסוך וחד הקטרה וניסוך מהקטרה לא ילפי אף דהוי חוץ מחוץ אבל גבי קטורת דהיכל היא הקטרה אף שהוא חוץ מפנים ילפי הקטרה מהקטרה: והנה כפי סברת רבי אשי הלזו גבי ציבור פשיטא דאם הקטירו בהיכל כזית דנפטרו אך בהקטרה דפנים פשיטא דלא נפטרו דלא שייך למילף פנים מחוץ לפטור הציבור ופשיטא שאם חסר כל שהוא ממלא חפניו דלא יצאו ידי חובתם דהא חקה כתיב ביה ולענין זר המקטיר אם הקטיר בהיכל פשיטא דבכזית מתחייב. אך אם הקטיר בפנים אני מסתפק לדעת רב אשי מי אמרינן כי היכי דילפינן פנים מחוץ ליחייב בחוץ אף על כזית הכי נמי ילפינן פנים מחוץ לחייב את הזר המקטיר בפנים כזית או דילמא היכא דאיתמר איתמר היכא דלא איתמר לא איתמר ודוקא גבי חיובא דחוץ ילפינן פנים מחוץ אבל בחיובא דזר לא ילפינן פנים מחוץ. עוד אני מסתפק בזר שהקטיר כזית מן הקומץ אם חייב דומיא דחיובא דחוץ או דילמא יש לחלק ביניהם דגבי זר בעינן כדי שיתחייב עבודה שלמה וכל שלא הקטיר כל הקומץ לא הוי עבודה שלמה.

והנה לענין ספק זה נראה שיש להוכיח דגם בזר אם הקטיר כזית מן הקומץ חייב שהרי בתחלת הסוגיא עלה דברייתא דאם הקטיר כזית בפנים פטור וקס"ד מאי פטור פטור זר קא מתמה תלמודא אמאי הקטרה היא ופירש"י אמאי פטור הא הקטרה היא דהא האי תנא מחייב עלה בחוץ ע"כ. הרי דס"ל לסתמא דתלמודא דכל היכא דחשיבא הקטרה לחייבו בחוץ חייב עליה הזר ולפי זה גבי קומץ נמי כיון דבכזית חייב עליה בחוץ זר נמי חייב בכזית. ומיהו עדיין יש לדחות כל זה משום דמהסוגיא נראה דבקטורת אם יש לה שיעור אינו מתחייב עליה בחוץ ומש"ה הוה ס"ל לרבה דטעמייהו דרבנן דמחייבי בחוץ בכזית הוא משום דס"ל דמלא חפניו לאו דוקא ואביי אמר דטעמייהו דרבנן הוא משום דילפי פנים מחוץ ורבא הוצרך לומר דלרבנן קביעות מנא לאו כלום היא משמע הא לאו הכי לא הוו מחייבי רבנן בכזית ויש לתמוה דאמאי איצטריכו להני טעמי הרי קומץ דאליבא דכ"ע הוא דוקא ואם חסר ממנו כ"ש אינו מועיל כלל ואפ"ה מחייבי רבנן בכזית וכיון שהשאר קיים וא"כ נימא דטעמא דרבנן הוא דאף דרחמנא מלא חפניו דוקא קאמר מ"מ חייב על כזית כיון שהשאר קיים מידי דהוה אקומץ וכבר תמהו התוס' בקושיא זו ותירצו דע"כ לא מחייבי רבנן בקומץ אלא משום דחשיב להתפסל ע"מ להקטיר כזית מקומצה לאחר זמנו הילכך חשיבא נמי הקטרה לחייבו אכזית ממנו בחוץ אבל קטרת לא אשכחן דחשיב הקטרה בכזית דלא שייך בה פגול הילכך הא דמחייבי רבנן בקטרת בכזית ע"כ הוא משום דמלא חפניו לאו דוקא או משום דקביעות מנא לאו כלום היא ע"כ. ולפי זה כשהקשו בגמרא אמאי הקטרה היא הכונה דכיון דחייב עליה בחוץ בכזית ע"כ טעמא הוא משום דכזית חשיבא הקטרה שלמה דאי לא לא היה חייב על כזית בחוץ משום דלא דמי לקומץ וכיון דהוי הקטרה שלמה זר אמאי פטור עליה הרי עשה עבודה שלמה אבל קומץ אף שחייב על כזית ממנה בחוץ אין ללמוד מזה שיתחייב הזר נמי בכזית כיון שאינה עבודה שלמה. ועוד יש להוכיח דברי התוס' הללו דבתר דאמרינן מאי פטור פטור ציבור אמרינן אמר רבי זירא אי קשיא לי הא קשיא לי הא דאמר רב עלה בהא אפילו ר"א מודה דהא ר"א לאו הקטרה היא קאמר ע"כ משמע דאי לאו דברי רב הוה ניחא ליה הברייתא. ויש לתמוה דהיכי ניחא ליה וכי בשביל שחייב על כזית בחוץ נאמר דצבור נמי נפטרו בכזית וכי קומץ דמיחייב בכזית וכן שני בזיכין דחייב על אחד מהם בחוץ נאמר דגם הציבור נפטרו באחד מהם זו לא אמרה אדם מעולם אלא ודאי דהכוונה דאי לאו דברי רב הוה ניחא ליה משום דהוה ס"ל דהאי תנא דקאמר דהמקטיר כזית מהקטרת בחוץ דחייב ע"כ ס"ל דכזית חשיבא הקטרה שלמה דאי לא שיעור זה דכזית מנא ליה בקטורת ומש"ה הוה ניחא ליה מאי דתני סיפא דציבור פטור דכיון דחשיבא

הקטרה שלמה מש"ה פטורים הציבור אך לרב דאמר דר"א מודה בציבור פטורים לזה הוקשה דאמאי והלא ע"כ ר"א פליג עם רבנן וס"ל דלא חשיבא הקטרה בכזית וא"כ אם הקטירו הציבור כזית לא נפטרו. ולענין הספק האחר שנסתפקנו בזר שהקטיר קטורת בפנים אי מתחייב בכזית משום דילפינן פנים מחוץ דומיא דהעלאת חוץ או לא נראה שיש להוכיח דכשם דבהעלאות חוץ ילפינן פנים מחוץ ה"נ לגבי חיובא דזר דאי לא תימא הכי מאי דוחקייהו לומר דמאי דתניא חצי פרס בפנים דפטור דפטור ציבור קאמר אימא דפטור זר קאמר ומיירי בהקטרת פנים ובחוץ חייב משום דילפי פנים מחוץ וזר פטור משום דלגבי זר לא גמרינן פנים מחוץ וכי תימא דמאי דאמרינן דפטור ציבור קאמר הוא לפי הס"ד אך לפי המסקנא דטעמייהו דרבנן הוא משום דילפי פנים מחוץ הכי נמי דפטור דקתני פטור דזר קאמר הא ליתא דהא רב דקאמר בהא אפילו ר"א מודה ע"כ לפי המסקנא קאי וכל האי שקלא וטריא הוא ליישב דברי רב דקאמר דבהא אפילו ר"א מודה ומדקאמר בהא אפילו ר"א מודה מוכח בהדיא דפטור ציבור קאמר דאי פטור זר לא שייך לומר דר"א מודה דהא פשיטא דלר"א הזר פטור מידי דהוה דפטר בחוץ ולפי הנראה דרב דקאמר דפטור ציבור קתני ואפילו ר"א מודה משום הכרח זה הוא דברייתא קשיתיה דקתני בפנים פטור ואי בקטורת פנים האי פטור אין לו מובן כלל בין אם נאמר דקאי אציבור בין אם נאמר דקאי אזר משום דגבי זר נמי ילפינן פנים מחוץ אלא ודאי דמיירי בהקטרה דהיכל והפטור הוא פטור דציבור ולהורות על כל זה אמר דבהא אפילו ר"א מודה לומר דמיירי בהקטרה דבכזית הויא הקטרה שלמה באופן שלמדנו מזה דגם גבי חיובא דזר ילפינן פנים מחוץ: שוב ראיתי דהכרח זה אינו משום דטעמא דמוקמי לברייתא בהקטרה דהיכל הוא משום דלישנא דחצי פרס בפנים אינו צודק כ"א בהקטרה דהיכל שהיה מקטיר בכל יום מנה פרס בשחרית ופרס בין הערבים אבל בהקטרת פנים לא שייך לשון זה דחצי פרס לפי ששיעורו הוא מלא חפניו וכיון דע"כ בהקטרה דהיכל מיירי מתני' מש"ה אמר דפטור ציבור קתני משום דבהקטרה דהיכל פשיטא דזר חייב בכזית כיון שאין לו שיעור מן התורה ולעולם דלפי המסקנא גם בהקטרת פנים פטור הזר אם הקטיר כזית משום דלא ילפינן פנים מחוץ לגבי חיובא דזר:

ודע דרבינו לא חלק כלל בין קטרת פנים לקטרת חוץ והנראה מדבריו דבשניהם מתחייב בכזית וכמו שכתבנו בתחלת דברינו והטעם הוא משום דפסק כאוקימתא דרב אשי דבתרא הוא. אך בפ"ט מה' ביאת מקדש הלכה ד' כתב וכן אם הקטיר קטרת על מזבח הזהב משיקטיר כזית חייב אבל המקטיר קטרת ביום הכפורים בקדש הקדשים אינו חייב מיתה עליה עד שיקטיר מלא חפניו השיעור המפורש בתורה ע"כ. הרי הדבר

מפורש דס"ל דגבי חיובא דזר לא ילפינן פנים מחוץ. ומרן ז"ל הביא על דברי רבינו הללו סוגיא זו וכתב בסוף דבריו וצ"ע נראה שהוקשה לו דכי היכי דילפינן פנים מחוץ לגבי חיובא דחוץ הכי נמי היה לנו ללמוד לגבי חיובא דזר וליחייב אף בהקטרת פנים בכזית ומש"ה הצריך הדבר עיון: וראיתי בירושלמי פ"ד דיומא הלכה ה' תניא הקטיר כזית בחוץ חייב פחות מכזית בפנים פטור ר' זעירא בשם רב ירמיה נפטרו הציבור ידי חובתן ר' יוסי בר ר' בון בשם רבי ירמיה מן מן דתני הקטיר כזית בחוץ חייב מינה את שמע פחות מכזית בפנים פטור ע"כ. ולא יכולתי להלום גירסא זו דקאמר פחות מכזית בפנים דנפטרו הציבור דכיון דלא חשיבא הקטרה אמאי נפטרו וכן דברי ר' יוסי לפי גירסא זו הם תמוהים ואי לאו דמסתפינא אמינא דטעות נפל בספרים והגירסא היא כזית בפנים פטור כלומר דנפטרו הציבור כלומר דלא נימא דכל שלא הקטיר פרס לא נפטרו הציבור קמ"ל דשיעור דפרס אינו מעכב ואם הקטירו כזית יצאו ידי חובתם והיא הברייתא השנויה בתלמוד דידן שכתבנו בתחלת דברינו ומאי דקאמר ר' יוסי מן מה דתני כו' בא ללמדנו דשני דינים אלו תלויים הם זה בזה דהיינו חיוב חוץ ופטור ציבור ולאפוקי מסברת רב שכתבנו לעיל דקאמר על ברייתא זו דפטור ציבור בהא אפי' ר' אלעזר מודה ודו"ק. ומ"ש מרן בשם הר"י קורקוס שמתוך דברי רש"י כו'. עיין בפ"ד דסנהדרין (דף ל"ד):

הלכה טו

מי ששחט קדשים בזמן הזה וכו'. עיין במ"ש התוס' בפ"ו דיומא (דף ס"ג) ד"ה שלמים ובפ"ו דזבחים (דף נ"ט) ד"ה עד. ועיין במ"ש הראב"ד לעיל ספ"ו מה' בית הבחירה. ויש לדקדק דלמה נקט דין זה בשוחט ומעלה באחד מהם לבד חייב. ואפשר לומר דהאי והעלה הכוונה היא או העלה. אלא שראיתי שבדין ט"ז כתב השוחט כו' וכן המעלה הרי שהזכיר השתי חלוקות בפירוש וא"כ ה"נ הול"ל מי ששחט וכן מי שהעלה חייב אשר ע"כ נ"ל דכולה חדא מילתא היא ודו"ק:

הלכה טז

והנכרים מותרים להקריב כו'. זה שהותר לנכרים להקריב עולות בכל מקום מותר להקריב בהמה חיה ועוף תמימין ובעלי מומין טהורים ולא טמאים וכן מחוסר אבר אסור לבני נח להקריב. כן מתבאר פ"ד דע"ז (דף נ"א) ובפ' בתרא דזבחים (דף קט"ו) ועיין במ"ש התוס' בפ"ק דע"ז (דף ה') ד"ה מני (א"ה עיין במ"ש הרב בפ"י מה' מלכים הלכה ז' ע"ד התוס' הללו) ובפ"ק דחולין (דף כ"ב) ד"ה והביא יע"ש. ומ"ש רבינו ואסור

לסייען. הוא בירושלמי פ"ק דמגילה הלכה י"ג יע"ש: סליקו להו הלכות מעשה הקרבנות בס"ד